

SIIVETKÄS

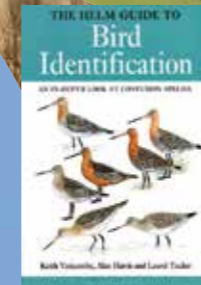
NRO 63

2014

35. VSK

Kun tilanne on päällä...

Kuvat Pentax K-3 ja Pentax 300 mm/f4

...ovathan
varusteesi
kunnossa

PÄÄKIRJOITUS

Olen ollut tässä tilanteessa viimeksi noin kymmenen vuotta sitten. Lehti on käytännössä valmis, oikeastaan vain pääkirjoitus puuttuu. Tilanne tuntuu hienolta, koska suurin osa työstä on tehty. Tuntuu myös mukavalta saada julkaistua lehti nimenomaan keväällä. Se on käytännössä monen lintuharrastajan suosikkivuodenaika. Tämän lehden avulla päästiin myös kauan odotettuun tavoitteeseen, jossa käsittelemme jo edellisen vuoden havaintoja. Tässä numerossa on analyysiä kahden vuoden havainnoista, joten se on hiukan katsauspainotteisempi. Haluan kiittää kaikkia henkilöitä, jotka osallistuivat tämän numeron tekemiseen. Melkoinen ponnistus on nyt tehty!

Lintuyhdistys Kuikka täytti viime vuonna 40 vuotta. Varsinaisen pääjuhla sujui pääosin retkeilyn merkeissä. Retkeily on aina arvokasta, sillä havaintojen merkitystä ei voi koskaan korostaa liikaa. Tärkeintä on myös syöttää havainnot Tiiraan. Viime vuosina olemme konkreettisesti huomanneet myös tavallisten lajien havaintojen tallentamisen merkityksen. Kukapa olisi uskonut, että esimerkiksi peltosirkkua tai punasotkaa ei enää nähdä Suomessa kuin murto-osa siitä määrästä, mitä takavuosina havaittiin.

Lintulaskentojen merkitys on myös kasvanut viime vuosina. Niiden avulla

saadaan vielä tarkempaa tietoa lintukantojen muutoksista pitkällä aikavälillä. Tällä hetkellä erityisesti seurannan alla ovat vesilinnut. Punasotkan lisäksi myös heinätavin, lapasorsan ja tukkasotkan kannat ovat olleet laskussa. Erilaisia lintulaskentoja koordinoi meillä Luonnontieteellinen keskusmuseo. Suosittelen tutustumaan sivustoon ja siellä olevaan lintulaskentojen osioon. Sieltä löytyy hyvin selkeät ohjeet erilaisista laskennoista. Jokainen voi miettiä itselleen sopivaa laskentaa ja ottaa tilanteen mukaan laskennan jo vaikka tämän vuoden ohjelmaan.

Laskentatietojen arvokkuus tulee erityisesti esille erilaisissa hankkeissa, jotka muovaavat ympäristöä. Niiden puute voi pahimmillaan aiheuttaa jopa monen hyvän ympäristön tuhoutumisen. Pohjois-Savosta on olemassa joiltakin paikoilta seuranta-aineistoa jopa lähes sadan vuoden takaa. Nämä ovat tietenkin kullanarvoista tietoa!

Lintuharrastajan kulta-aika on nyt käsillä. Muistakaahan retkeillä ja merkata havainnot Tiiraan myös niistä tavallisista lajeista. Otetaan kaikki irti loppukevästä!

Eelis Rissanen
päätoimittaja

SISÄLTÖ

Pääkirjoitus	3	• Lokit-sirkut.....	27
Kuikka 40 vuotta.....	4	• Mustarastas	33
Erkki Björk in memoriam	5	• Yölaulajat 2013 ja 2014.....	34
Lintuvuodet 2013 ja 2014 yleisinfo	10	Kiillettä ja kahlaajia	40
• Harvinaisuudet 2013 ja 2014	11	Raasion rengastukset.....	41
• Muuttajataulukot 2013 ja 2014	16	Tuus on tupsusorsa.....	42
• Vesilinnut	19	Taesto 2014	44
• Kanalinnut.....	21	Talvipinnaralli	45
• Syksyn hanhikerääntymistä 2014	22	Minkki huuhkajan suussa.....	45
• Petolinnut	24	Timo Immonen 400.....	46
• Kahlaajat	26	Kuikan ja lehden tiedot	47

Kansi: Valkoposkihanhién syysmuutto mallia 2014.
ILKKA MARKKANEN

Valkoposkiparvi 30.9.2014.
PERTTI RENVALL

lintuvaruste

Lintuvaruste Oy, Koetilantie 1 B, 00790 Helsinki
Avoimna Ma 11.00-17.00, Ti-Pe 11.00-17.30
www.suomenlintuvaruste.com, lintuvaruste@birdlife.fi, p. 09-386 7856

MINOX FOCUS

PENTAX

STEINER

Manfrotto

KITE

Koivu

OTTO

ALFA

optocron

SWAROVSKI

Nikon

ZEISS

OLYMPUS

Lintuyhdistys Kuikka – 40 vuotta

Mikko Pärssinen

Kuikan perustamiskokous pidettiin 19.5. 1974, joten keväällä 2014 tuli aika juhlistaa yhdistyksen 40 -vuotista taivalta. Mietimme sopivaa tapaa juhlia ja melko helposti syntyi ajatus siitä, että mieluisin tapa viettää keväistä juhlapäivää olisi retki luontoon. Halusimme juhlia luonnon keskellä ja ajattelimme myös, että juhlaan olisi erityisesti aiheutta Kuikan jäsenillä. Mikäpä olisi mukavampi tapa viettää lintuyhdistyksen merkkipäivää, kuin retki perinteiselle retkipaikalle isolla yhdistyksen porukalla ja vielä hyvät retkievää mukana.

Matkaan lähdettiin eri puolilta Pohjois-Savoa ja Kuopiosta kyytejä varten vuokrattiin pikkubussi. Ensimmäinen etappi oli Riistaveden keskimmäisen lintutorni, jossa kokeiltiin uuden hienon tornin kantokykyä. Hyvin torni kesti suuren porukan painon ja tus-

kinpä siinä tulee vastaavaa määrää ihmisiä koskaan enää olemaan. Tornista seurattiin keväisen lintujärven tapahtumia ja nautittiin aurinkoisesta kevätsäästä.

Matka tornilta jatkui Hiidenlahden kyläyhdistyksen kodalle, jossa tarjottiin retkieväänä maistuva vappubrunssi. Viihtyisän kodan suojassa ruokailun lisäksi Markku Ukkonen muisteli havaintovihon kera retkeä keväällä 1974 Riistavedelle, Klyy luovutti Kuikalle lahjaksi upean pöllöpöntön, joka päätettiin ripustaa edesmenneen perustajajäsen Jukka Kauppinen muistometsään. Luonnollisena osana juhlaa pidettiin juhlapuhe 40 –vuotiaalle yhdistykselle, joka päätettiin kolminkertaiseen KUUIIK-KA! huutoon.

Halukkaat juhlijat osallistuivat vielä puolen tunnin ekopinnaralliin arvotuin parein, jossa havaittiin yhteensä mukavat 48 lintulajia.

Juhlijoihin Kuikan 40-vuotispäivillä.
MARKKU UKKONEN

Kuikan 40 v juhlaporukka miehitti Riistaveden Keskimmäisen tornin.
MIKKO PÄRSSINEN

ERKKI BJÖRK in memoriam

13.1.1949–6.1.2015

Tapansa mukaan Erkki, kuikkalaisten keskuudessa Eko, tuli 5.11.2014 pidettyyn syyskokoukseen Kuopion museon kokoushuoneeseen. Illan ohjelmassa oli Kuikan 40-vuotisjuhlavuoden merkeissä menneiden vuosikymmenten saavutusten ja tekemisten muistelua. Kuikan perustaja- ja kunniajäsenen olemus oli jo hieman hauras. Lintujen äänittäminen oli kuitenkin jatkunut vielä syksyllä ja Erkki kertoi kesämökin tuntumassa Kurkiharjussa tekemistään helmipöllönauhoitteista ja kyseli muiden syksyisistä pöllöhavainnoista. Oli aistittavissa, että Erkki oli tullut jättämään harrastustovereilleen ja Kuikalle jäähyväiset.

Asta Lähdesmäki

Kuikan peruskallio

Tulin silloisen Pohjois-Savon Lintutieteellisen Yhdistyksen Kuikan piireihin vuonna 1996 aivan keltanokkana, täysin täläläisen ornitologian ulkopuolelta. Jostain kumman syystä päädyin yhdistyksen puheenjohtajaksi jo 1999 alkaen.

Tutustuin Ekoon pian Kuikan lintuiloissa ja puheenjohtajana tähän pitkäaikaiseen yhdistyksen tilintarkastajaan (sittemmin toiminnantarkastajaan) täytyi, tai

sai, pitää säännöllisesti yhteyttä. Koskaan tämä yhdistyksen konkari ja lintujen tutkija ei väheksynyt noviisia, minua tai muita. Päinvastoin; Erkki tuntui nauttivan siitä, että lintuharrastuksen pariin tuli uusia innokkaita kansaharrastajia.

Erkki kirjoitti vuoden 2012 Siivekkäseen pitkäaikaisesta ystävästään, edesmenneestä **Jukka Kauppisesta**, muistelun joka perustui Erkin omiin havaintomerkintöihin yhteisiltä nuoruuden retkiltä.

Tarinasta käy ilmi, että Erkki aloitti lintuhavaintojen kirjaamisen 21.9.1963., siis 14-vuotiaana. Merkinnot kertovat innokkaista nuorista lintumiehistä, joita mikään ei pidätellyt linturetkien ihanuudesta, aina tunturille eksymiseen saakka.

Aluksi Erkin luontoharrastus liittyi läheisesti Kuopion Nuoriin Luonnonselvittäviin luottamustoimineen. 1960-luvulla lintuharrastajat alkoivat järjestäytyä omiin yhdistyksiin. 19.5.1974 oli Pohjois-Savon

Rentoa stajiausta
Vehkamäellä oikeaoppisen
lyhytvartisen seipiön kanssa.
MARKKU UKKONEN

vuoro ja yhdistyksemme sai päivänvalon nimellä Pohjois-Savon Lintumiehet. Perustajajäseninä ja toimihenkilöinä olivat ilman muuta Eko ja Jukka. Yhdistys jäi viisaasti toimimaan Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistyksen lintujaostona ja toimii niin edelleen.

Lintumiesten yhteisö käynnisti keskitehtyn havaintojen keräämisen ja organisoivat ensimmäisen valtakunnallisen Lintuatlas-kartoituksen Pohjois-Savossa. Hankkeen maakunnallisena koordinaattorina toimi Erkki. 200 atlasruudun tutkiminen silloisen tiedonvälityksen aikaan oli suuri urakka, joka onnistui kaikkien ruutujen osalta vähintään tyydyttävästi.

Havainnoista alettiin koota katsauksia, joita ennen Siivekstä julkaistiin jäsentiedotteissa ja valtakunnallisessa Lintumieslehdessä, Linnut-lehden edeltäjässä. Erkki oli ahkera artikkelien kirjoittaja. Pelkätään vuonna 1999 ilmestyneen Kuopion ja Pohjois-Savon linnusto -kirjan lähdeluettelossa mainitaan 18 artikkelia.

Erkki yhdistetään tutkijana ja artikkelien kirjoittajana lintujen muuttosuuntien ja äänien tutkimuksiin. Tästä varsin poikkeavia aiheita ovat mm. 1976 kirjoitettu ”Ruskouunilinnun määrittäminen kentätuntomerkein”, mikä julkaistiin Lintumieheissä no 11 ja vuoden 1981 artikkeli ”Rariteettikomitean toiminnasta”, niin ikään Lintumieheissä.

Erkki jatkoi tutkimuksiaan liki loppuun saakka. Sairauden myötä hän selvästi pyrki saamaan niistä myös tärkeimmät artikkelit tehtyä. Tämän huomasin ollessani Siivekkään päätoimittajana ja huolehtiessani katsauksien julkaisemisesta kotisivuillamme. Viimeisen tutkimusaiheisen artikkelin sain Erkillä sähköpostiini 28.2.2014. Se oli kuudes osio tutkimuksesta ”Lintujen muutosta Kuopion seudulla”. Sen jälkeen tuli vielä lyhyt artikkeli äänikatiskasta 17.3.2014.

Erkki oli kertonut minulle sairauden aiheuttamista vaikeuksista lukemiseen ja kirjoittamiseen, joten oli suuri kunnia saada olla mukana viimeisten artikkelien julkaisussa. Kuikan tilin- / toiminnantarkastajana toimimisen Erkki oli jo jättänyt aikaisemmin.

Merkittävin julkaisu valtakunnallisesti, ehkä laajemminkin, on ”Lintujen äänien voimakkuuksia ja kuuluvuuksia”, joka perustuu vuosina 2001 - 2012 tehtyihin äänityksiin ja mittauksiin noin 200 lajista. Artikkelit julkaistiin Kuikan kotisivuilla

ja siitä tiedotettiin laajasti. *(Kotisivujen uudistuksen vuoksi artikkeli saattaa tois-taiseksi puuttua Julkaisut -sivulta, mutta sivuja täydennetään näiltä osin.)*

Erkki piti myös useita kertoja esitelmää Kuikan kokousten yhteydessä. Yleisön suosikkeja olivat pöllöillat, mutta kiintoisia olivat myös tikkojen ääniin liittyvät aiheet.

Polkupyörä tiukilla

Harrastajana Erkki oli omintakeinen. Häneen verrattuna me kaikki olemme sohvaperunoita. Linturetket Erkki nimitäin teki polkupyörällä aina maakuntamme perukoille saakka. Välillä pyörä sentään pääsi lepäämään bussiin miehen mukana. Muistan Erkin taskussa olleen linjautojen aikataulun, joka oli hiirenkorville luettu.

En tiedä, kuinka tarkasti Erkki on kirjannut muistiin retkiensä kulun tiettyjä lintulajeja äänittääkseen. Muistiinpanot olisivat varmasti julkaisun arvoisia.

Vaikkapa maaliskuinen reissu lapinpöllöjen äänien taltioimiseksi saattoi mennä lyhyesti näin (Erkin kertomaa muistellen): Illan suussa pyörän kanssa bussiin Kaavin suunnalle, sieltä pyöräilyä vaaroille n. 30 km ja äänityksiä välillä paikkaa vaihtaen. Lyhyet unet hangen päälle heitetystä maakuupussissa, ehkä vielä äänityksiä ja sitten aamuvarhaisella n. 40 kilometrin polkaisu Tuusniemelle bussiin, missä voi taas nukahtaa. Bussilta kerkesi sopivasti töihin yliopistolle. Jos keli oli hyvä, illalla sitten vaikkapa Leppävirran suunnan bussiin...

Tapasin Erkin vuosien ajan pöllöretkien aikaan toimittaessani illan suussa Kuikan tilipaperit hänelle kotiin. Usein hän oli valmistautumassa yöreissulle, vaikka silmänympärykset kertoivat jo monesta valvotusta yöstä. Ihmettelin tietenkin,

kuinka hän jaksaa aina vaan. Vastaus oli, että kun joku asia kiinnostaa tarpeeksi, niin kyllä sitä jaksaa. Mutta kyllä mies sa-noi joskus nukahtelevansa päivän mittaan, töissäkin.

Kevätalven yöt saattoivat salomailla painua reippaasti pakkaselle. Lämmitel-läkseen Erkki kertoi tekevänsä sulkapallon lyöntiharjoitteita. Sulkapallo oli Erkin pitkäaikainen urheilulaji numero 1, mikä-pä muukaan laji lintumiehelle paremmin sopisi. Loppukevään ja alkukesän öiden retkikohteena saattoivat sitten olla suoalueet Ylä-Savossa.

Erkillä oli myös mittava sarja lintulaskennoissa: Talvilintulaskennassa Iso-Pappilan - Likolahden reitti oli hänen ohjelmassaan liki 50 vuotta. Puijon piste-laskennasta Erkki luopui jo aiemmin korkeitten äänien kuulemisen heikennyttyä.

Leikki sijansa saakoon - lintuharrastuksessakin

Meidän tavallisten lintuharrastajien ja Erkin tiet osuivat yksiin kevään ja syksyn muuton seurannassa, stajauksessa. Silloin tällöin satuimme yhtä aikaa Vehkamäkeen tai Neulamäen tornille, minne Eko pyöräili yliopistolta työn lomassa.

Lintujen muuttosuuntien kirjaaminen kuului jokaiseen retkeen. Erkki käytti kiikaria, johon kuului kompassi astemittareineen. Erkki suositteli muillekin sellaisen hankintaa armeijan ylijäämävarastosta. Kiikaria hän kannatteli seipiöllä, jossa oli hyvin lyhyt varsi, minkä eduista hän kertoi usein eikä ymmärtänyt pitemmän varren suosiota.

Kilpailuihin Erkki osallistui innokkaasti ja Kuikan talvipinnaralli oli ohjelmassa aina joulukuun ensimmäisenä lauuantaina. Polkupyörällä, kuinkas

muutenkaan. Keväinen Tornien taisto sai 2000-luvun alussa savolaisen osakilpailun, Taeston. Siihen Eko osallistui Ukkosen Markun ja Rissasen Jussin kanssa joko Vehkamäellä tai Raasion penkalla.

Eelis Rissanen muistelee: 90-luvulla Kuikalla oli polkupyöräpinnaralleja ja Eko kyseli siihen seuraa. Kukaan ei oikein ollut halukas, sillä hän oli suunnitellut hyvin pitkiä lenkkejä. Lähdin mukaan ja muistan Ekon toteamuksen erään pinnaralin jälkeen pyöräilyämme 160 km: ”Ensi vuonna ei kyllä ajeta näin paljon”. Hienoja kokemuksia kaiken kaikkiaan.

Kilpailuja Erkki kehitti itsekin. Aika-naan Raasiossa oli tapana järjestää kesällä kahlaajakauden avajaiset, johon kuului olennaisesti Erkin vetämät ”olympialaiset”. Lajeina olivat ainakin vauhditon pituushyppy, tikunheitto ja kivityöntö jalkojen välistä taaksepäin.

Eelis Rissanen muistaa Erkin toimineen iltaohjelman vastaavana myös

Luonnonsuojeluliiton juhluvuoden kirkkovenesoudussa. Erkin lämminhenkisessä muistotilaisuudessa oivalsin, että nämä kisat olivat varmaankin perintöä kolmen veljen kanssa vietetystä lapsuudesta.

Raasion kesäjuhlissa sain ensimmäisen kerran opetella Erkin kanssa argentiin-nalaista tangoa, kun radiosta sattui sitä tulemaan ihan ohjelman verran. Epätasaisen kivien päällystämä tanssiparketti ei antanut yhtään helpotusta tähän vaativaan tanssiin, mutta antoi kuitenkin selityksen solmussa olleille jaloille.

Erkin loistavasta tanssitaidosta me vähälukuiset naisharrastajat saimme nauttia Kuikan illanvietoissa. Jos muuta musiikkia ei ollut, niin Erkki pani taskussa olevan nauhurin pyörimään ja laittoi toisen kuulokkeen daamin ja toisen omaan korvaansa.

Vasta Erkin muistotilaisuudessa minulle kirkastui kunnolla, miten monessa mies oli ollut mukana, poliittista uraa myöten. Hienoimpana kuorrutuksena tälle kaikelle

oli perheen kanssa vietetty aika kalastuksineen, marjastuksineen, ruuanlaittoineen ja ystävien kesken vietettyine iltoineen. Koskaan Erkki ei kuitenkaan tuntunut kiireiseltä, kaikella oli aikansa ja paikkansa.

Hyvästit

Lumettoman maaliskuun 2014 lopulla Erkki soitti minulle iltaretkeltään Kuopion Neulaniemestä, Pilpan seutuville. Oli kuulemma ollut helppo pyöräillä sinne. Erkki kyseli Tiiran havainnoista, josko siellä olisi joku kuullut viirupöllöä. En muista oliko Eko itse sitä kuullut.

Erkki kertoi sairauden uusiutuneen ja sytostaatteja menevän niin paljon kuin elimistö sietää. Mitä voi muuta sanoa kuin että toivottavasti auttavat. Ihmettelin jälleen kerran, että olet sinä ihmemies, kun kuitenkin jaksat siellä pyöräillä. Naurah-taen Erkki sanoi jo hieman palelevansa ja pyöräilevänsä kotiin päin.

Vielä kerran Erkki soitti tuona kevää-

Erkki Raasion vallilla Taeston
2011 rauhallisena aamuhetkenä.
MARKKU UKKONEN

nä, Puijon mäeltä sillä kertaa. Hän oli pahoillaan Puijon hakkuista ja toivoi Kuikan tekevän asialle jotain. Lupasin, että teemme parhaamme yhdessä KLYY:n kanssa.

Loppiaisen jälkeen tuntui käsitämättömältä, etten enää ohimennen näkisi tuttua hahmoa pyöräilemässä jossain kaupungilla. Mutta Erkin muisto elää linnun laulussa ja tuulen huminassa.

Apuraha Erkki Björkin muiston kunnioittamiseksi haettavana

Lintuyhdistys Kuikka asettaa kertaluonteisen apurahan edesmenneen kunnia- ja perustajajäsenensä Erkki Björkin muistolle käytettäväksi pohjois-savolaiseen lintututkimukseen. Etusijalla on lintujen ääniä koskeva tutkimus. Apurahan suuruus on hakemuksesta riippuen 300 – 500 €. Apurahalla on tarkoitus korvata kuluja ja toimia pienenä korvauksena käytetystä ajasta.

Vapamuotoiset hakemukset osoitetaan Kuikan hallitukselle (hallitus(at)lintuyhdistyskuikka.net) 30.6.2015 mennessä. Apurahan käytölle sovitaan määräaika, johon mennessä siitä on toimitettava selvitys ja tulokset mielellään julkaisukelpoisessa muodossa.

Erkki Virolahden Suuri-Pisin saarella muuttosuuntakiikareineen toukokuussa 2014.
MARKKU UKKONEN

Kuikkalaisten muisteluksia

Rehti työ- ja harrastuskaveri

Helena Rönkä

Erkin poismeno oli raskas uutinen. Erkki oli minulle hyvä ystävä paitsi lintuharrastajana myös työkaverina. Toimin aikoinaan kymmenen vuoden ajan Kuopion yliopistossa ympäristöhygienian laitoksella tutkijana ja tuntiopettajana, jolloin tehtäviini kuului opiskelijoiden harjoitustöiden ohjaaminen laboratoriossa ja maastossa. Onneksi ensikertalaisten tuntiopettajien taustavoimana oli aina niin rauhallinen ja pätevä Erkki. Hänen kärsivällisen opastuksensa ansiosta opimme käyttämään monimutkaisia laitteita ja ratkomaan matemaattisia laskelmia niin perusteellisesti, että kykenimme välittämään oppimamme selkeästi opiskelijoille, joiden oppimistuloksista olimme vastuussa.

Tuntui aivan ihanalta, kun Erkki kerran jälkikäteen linturetkeillä kehaisi, että meidän tuntiopettaja- aikanamme opiskelijoiden tentit olivat menneet poikkeuksellisen hyvin. Tosin saavutus oli ennen kaikkea Erkin omaa ansiota.

Muistan, kuinka yliopistolla Erkki kerran testasi, miten häiritsevinä tai miellyttävinä ihmiset kokevat erilaiset äänet. Hän soitti luentosalissa äänitteitä ja kuulijat ruksasivat tuntemuksiaan. Luontoäänet ja lintujen äänet soitettiin takaperin ja silti, hieman outoinakin ne

kuuluvivat enemmistön mielestä kaikkein mieluisimpien äänien joukkoon.

Erkki oli rohkea tien näyttävä pinna-ralleissa ja innosti osallistumaan kisoihin ekologisesti kävelin ja pyöräillen. Oli mahtavaa saada ekoilijoille ihan oma sarjansa!

Täällä Leppävirran Nikkilänmäellä oli ainakin ennen viimeisiä lehtoalueiden hakkuita monipuolinen yölaulajalinnusto, jonka äänimaailman halusin välittää myös muille lintuharrastajille. Tuntuu upealta, kun mieheni Riston kanssa tapasimme Erkin Nikkilänmäeltä äänittämässä pikkukultarintaa. Erkki kertoi ennen sitä pyöräilleensä pitkin Museotietä ja Kokoojatieta ja hämmästeli, kuinka tiuhaan viitakerkkusia oli reitin varrella.

Miten moni tuttu ja turvallinen lintuharrastajaystävä on jo lähtenyt matkaan vuosien saatossa. Jokainen elinpäivä on ainutlaatuinen. Ilman läheisiä ihmisiä, luontoa, lintuja ja hyviä muistoja olisi vaikea elää. Kaikki Erkkiin liittyvät muistot ovat mieltä lämmittäviä ja olen hänelle kiitollinen kaikesta saamastani tuesta ja ystävydestä. Myös Risto piti rehdistä Erkistä ja hänen tavastaan harrastaa lintuja, aina luontoa ja ihmisiä kunnioittaen.

Monimuotoinen mies

Patrick Hublin

Erkki on minulle yksi niistä ”isoista pojista”, joiden mukaan saatoin vanhempieni luvalla lähteä pikkupoikana 60-luvulla linturetkille. Siitä kasvoi yksi läheisimmistä ihmissuhteistani, joka luonto-, lintu- ja minun tapauksessani myös yhteiskunnallisen vaikuttamisen saralla kasvoi läheiseksi henkilökohtaiseksi ja perhesuhteeksi. Erkki on minulle Ihminen todella isolla ”I”:llä.

Pitkäaikaisen ystävytemme perusteella uskallan sanoa: Erkin monimuotoista muistoa kunnioittaen!

Merkittävä persoona

Markku Ukkonen

Pysäyttävä viesti osui sähköpostista silmiini töistä kotiin palattuani. Merkittävä ja originelli persoona Kuikan syntyhistoriassa ja toiminnassa lähti liian aikaisin, vaikka jotain tällaista saattoi hiljaa miellesään talven aikana aavistellakin.

Eko kulki toimijana ja lintuharrastajana omia polkujaan, mitä talvikisajoukkueen nimi Eko yksinäinen erinomaisesti alleviivasi. Viime keväänä, Ekon ensimmäisellä pitemmällä arktikareissulla Virolahden Suur-Pisiin sovittiin, että seu-

raavana keväänä otetaan yhteinen kesän vastaanotto saareissa uudestaan, mutta tämä ei näköjään enää ehtinyt toteutua.

Melutohtorille lintujen äänimaailma oli muiden lintuharrastusmuotojen ohessa luonnollinen mielenkiinnon kohde. Vieläkin kuulen ikäänäntymisen aiheuttaman meluharmin purkauksena Ekon manailun rautiaisen lentoäänien kuulumattomuudesta Raasion vallilla Taesto-tiimellyksen kiihkeinä hetkinä.

Puijo linnunlauluineen oli Erkille tärkeä paikka. Ehkä tämäkin pikkuisepo on päässyt äänitteelle laulamaan
ILKKA MARKKANEN

Pohjois-Savon lintuvuodet 2013 ja 2014

Eelis Rissanen

Lintuvuosien osalta jatketaan edellisen lehden viitoittamaa linjaa. Katsauksessa käsitellään vain ne lajit, joiden esiintymisen osalta on selkeästi jotain kommentoitavaa. Tavoite on kirjoittaa muista lajeista koosteita pidemmältä ajanjaksolta. Tämän katsauksen tavoitteena on myös kuroa aikataulu kiinni, jotta päästään julkaisemaan kulunut vuosi seuraavan vuoden alussa. Tällä tavalla saataisiin myös havaintoihin enemmän ajankohtaisuutta.

Talvi 2012/13 oli lumioiloiltaan hyvin normaali ja lumien sulaminen venyi aina huhtikuun puolelle. Kevätkin oli lämpöoloiltaan suhteellisen normaali, joten vuosi eteni vain hiukan keskimääräistä aikaisemmassa. Loppuvuonna oli hyvin sateinen ja normaalia lämpimämpi. Pysyvä lumi tuli vasta joulukuussa ja sitä oli hyvin vähän. Lumen syvyys oli keskimäärin vain noin 20 cm. Lumi alkoi sulamaan jo helmikuun lopussa ja maaliskuussa oli monin paikoin lumetonta. Tämä houkutteli alkukevään saapujia reilusti etuajassa. Saapumisennätyksiäkin kirjattiin neljä, joka on ihan hyvä määrä ottaen huomioon, että ensimmäisiä muuttajia on kirjattu talteen jo kohta lähes viiden vuosikymmenen ajan. Kevään myötä tilanne tasoittui. Loppuvuosi 2014 oli kaksijakoinen, sillä syksyllä oli kylmää, mutta loppusyksyä kohden lämpeni. Vesistöt pysyivät auki joulukuulle saakka ja erityisen runsas pihlajanmarjasato vaikutti myös omalta osaltaan lajistoon.

Eri lajien kohdalla käydään läpi olennaisimmat lintuvuoden asiat. Katsauksen luettavuuden takia osio jaettu on erilaisiin ryhmiin kuten esim. harvinaisuudet ja yölaulajat. Peruslajitkin on jaoteltu samalla tavalla pieniin osioihin. Tämän lisäksi on poimitu muutamia erikoisuuksia kuten syksyn 2014 valkoposkihanhi-muutto ja talven 2014/15 mustarastaiden esiintyminen. Kevään ensimmäisistä ja syksyn viimeisistä muuttajista löytyvät myös tutut muuttajataulukot.

Katsaukset perustuvat pelkästään lintutietopalvelu Tiiran havaintoihin. Havaintojen määrä katsausvuosina oli hämmästyttävän samaa suuruusluokkaa. Vuonna 2013 ilmoitettiin Tiiraan 31155 havainto ja vuonna 2014 yhteensä 31168 havaintoa! Kiitokset kaikille havaintojo ilmoittaneille!

Havaintojen osalta käytetään tuttuja lyhenteitä, jotka on listattu lyhennelaatikkoon. Kuntalyhenteet ovat myöskin jo aiempina vuosina standardoidut, joissa on otettu huomioon kuntaliitokset. Ainoa jaksolla tapahtunut liitos oli Nilsin yhdistyminen Kuopioon vuoden 2013 alussa. Nilsin ei siis enää näy kuntalistalla.

Tämän katsausosion punnerrus on vaatinut melkoisen työn. Urakan suuruutta lisäsi jälleen kerran kahden vuoden työstäminen. Suuret kiitokset Aarne Hagman, Hannu Kärkkäinen, Pertti Renvall, Kalevi Rutonen, Mikael Rytönen, Seppo Räsänen ja Jyrki Uotila tekemästänne työstä. Seuraavan lehden työstäminen on toivon mukaan helpompaa, koska silloin työn alla on vain yksi vuosi. Uusia innokkaita otetaan mukaan ja allekirjoittanut aikoo harrastaa myös rekrytointia, koska mitä enemmän tekijöitä on, sitä inhimillisemmäksi saadaan työmäärä.

Käytetyt lyhenteet

k	koiras
n	naaras
l kn	1 koiras ja 1 naaras
p	paikallinen
m	muuttava eli matkalennossa
N	lennossa pohjoiseen
S	lennossa etelään
E	lennossa itään
W	lennossa länteen (väli-ilmansuunnat vastaavasti)
kiert.	kiertelevä
Ä	laulava tai soidinääntelevä
Än	laulava ja nähty
ä	muuten ääntelevä, äänihavainto
n-puk	naaraspukuinen
jp	juhlapuku
tp	talvipuku
vp	vaihtopuku
pull	untuvapoikanen
juv	1. täydellinen puku
ad	aikuispuku
1kv	amana vuonna syntynyt lintu
2kv	edellisenä vuonna syntynyt lintu
yks.	yksilö, yksilöä
a	parvi; a5 = viiden parvi 5a = viisi parvea 100 m (5a) = yhteensä sata muuttajaa viidessä parvessa
us	useita
A/B	lajilleen määrittämätön hanhi
Anser	lajilleen määrittämätön harmaa-hanhilaji
Branta	Branta-suvun hanhi

Käytetyt kuntalyhenteet

Iis	Iisalmi	Rau	Rautalampi
Jua	Juankoski	Rva	Rautavaara
Kaa	Kaavi	Sii	Siilinjärvi
Kei	Keitele	Son	Sonkajärvi
Kiu	Kiuruvesi	Suo	Suonenjoki
Kuo	Kuopio	Ter	ervo
Lap	Lapinlahti	Tuu	Tuusniemi
Lep	Leppävirta	Vrk	Varkaus
Maa	Maaninka	Ves	Vesanto
Pie	Pielavesi	Vie	Vieremä

POHJOIS-SAVON LINTUHARVINAISUUDET 2013–2014

Mikael Rytönen

Katsauksessa käsitellään vuosien 2013 ja 2014 harvinaisuudet Pohjois-Savosta. Katsaukseen on valittu lajit, joiden vuosittaiset määrät ovat maksimissaan suuruusluokkaa noin 10 yksilöä. Kaikki katsauksessa julkaistavat lajihavainnot ovat Tiira-havaintojärjestelmästä ja julkaisukelpoisuuden on tarkistanut Kuikan alueharvinaisuuskomitea (AHK) tai valtakunnallinen rareiteetikomitea (RK). AHK:n koostumus oli ko vuosina Marko Kelo (Siilinjärvi), Pertti Renvall (Siilinjärvi), Eelis Rissanen (Siilinjärvi), Mikael Rytönen (Lappeenranta) ja Juha Väätäinen (Juankoski).

Rarivuodet 2013–2014

Katsausvuosista jälkimmäinen oli selvästi parempi rarivuosi. Vuosi 2013 oli parin edellivuoden kaltainen melko vaatimaton harvinaisten lajien suhteen. Vuoden ylivoimaisesti harvinaisin havainto oli Pohjois-Savolle uusi laji: amerikantukkasotka, joka löytyi Tornien Taistossa Keitelelen Hetejärveltä. Muita kohokohtia olivat talvehtiva tunturikiuru Iisalmessa, satelliittikiljukoita Tönnin ohitus, vaikka se jäikin lintuharrastajilta näkemättä, pikkukiljukotkan liuku Siilinjärven Mustista Maaningan Keskimmaiselle, jossa se onnistuttiin bongamaan sekä runsas keväinen kattohaikaraesiintyminen.

Vuosi 2014 oli pitkistä aikaa hyvä rarivuosi Pohjois-Savossa. Keväällä nähtiin ennätysellinen sepelrastaiden ja mustapyrstökuirien esiintyminen. Myös lyhytnokkahanhia, ristisorsia ja haarahaukkoja nähtiin keväällä normaalia useammin. Kuningaskalastaja oli kalastellut pääsiäisen aikaan Nilsissä, havainto tuli tietoon vasta myöhemmin. Kesällä kuultiin kehräjiä enemmän kuin pitkään aikaan ja lapinuulintu asettui reviiirille Nilsin Palonurmeen. Sinne löysi tiensä myös naaras ja Pohjois-Savon ensimmäinen pesintä varmistui maastopoikueen näyttäytyessä elokuussa. Rantakurvi nähtiin kesä-heinäkuun vaihteessa Raasiassa.

Lyhytnokkahanhi

Anser brachyrhynchus (4,7)

2013: Havaintojen lukumäärä jäi alle puoleen edellisistä vuosista. Kaikki havainnot: 21.–22.4. Sii Keskimäinen 1 p (Toni Uusimäki, Timo Filipoff, Jaakko Kettunen ja Eelis Rissanen), 26.–27.4. Maa Vesajoki 1 p (Pertti Renvall ym.), 1.5. Lap Nerkoon Kanava, Kytökorpi 2 p (Eeva Eerikäinen, Juha Koponen, Riitta Rajala ja Jarmo Ukkonen) ja 4.5. Suo Iisvesi, Jauholahti 1 p (Ari Tossavainen ja Hannu Kärkkäinen)

2014: Neljä havaintoa seitsemästä eri yksilöstä, Maa Patalahdella nähtiin neljä yhtä aikaa joista yksi oli paikalla yli kaksi viikkoa. Kaikki havainnot: 10.4. Maa Patajärvi S-pää 4 p (Jaakko Kettunen, Eija & Ilkka Markkanen ja Niklas Åberg). Yksi yksilö todennäköisesti tästä parvesta havaittiin Patajärvellä metsähänhiparvessa useaan otteeseen aina 26.4. asti.

Elokuussa nähtiin kaksi punajalkahaukkaa sekä arosuo- ja haarahaukkoja normaalia runsaammin. Lokakuu oli kihujen kuukausi, lepyjä nähtiin 7 ja merikihuja 3. Vuoden täydensi marraskuussa peräti kaksi bongattavissa ollutta tunturipöllöä Nilsissä ja Pielavedellä, joista useamman päivän paikalla viihtynyt Pielaveden lintu otettiin lopulta kiinni huonokuntoisena ja se menehtyi hoidosta huolimatta. Mollivoittoisesta rarivuoden lopusta huolimatta vuosi tarjosi paljon hienoja havaintoja!

Katsauksen rakenne

Katsaus noudattelee rakenteeltaan aiempien vuosien mallia. Joitakin pieniä eroja kuitenkin on, joten ohessa on lyhyt ohjeistus lukijalle. Lajikohtaiset kommentit on pyritty pitämään lyhyinä. Jokaisen lajin yhteyteen on kuitenkin pyritty liittämään vähintäänkin lyhyt esiintymistä kuvaava kommentti. Tieteellisen nimen jälkeen on suluisa kaksi lukua, jotka kertovat vuosien 2013 ja 2014 yksilömäärän. Yksittäiset havainnot käsitellään järjestyksessä pvm, paikka, yksilömäärä, mahdolliset sukupuoli- ja ikätarkenteet sekä linnun tila ja havainnoijat. Havainnoijien lukumäärä on rajattu neljään ja nimet on kirjoitettu kokonaan. Ensihavainnon tekijä on pyritty laittamaan ensimmäiseksi. Käytetyt lyhenteet ovat standardilyhenteitä.

Katsauksen lyhentämiseksi todettakoon, että seuraavilla lajeilla oli verrattain normaali esiintyminen: pikkujoutsen *Cygnus columbianus* (8, 9) ja harmaasorsa *Anas strepera* (9,11). Muuttohaukka *Falco peregrinus* ja mustapyrstökuiri *Limosa limosa* pudotettiin pois katsauksesta havaintomäärien ollessa molempina vuosina reilusti yli 10. Tarkemmat havainnot näiden lajien osalta löytyvät Tiira-havaintojärjestelmästä.

Kiitos kaikille havaintojo ilmoittaneille!

Lisäksi 17.4. Sii Vehkamäki 1 m (Pertti Renvall) ja 7.5. Kuo Nilsin, Pirttipuro 2 p (Pertti Hartikainen)

Kiljuhanhi *Anser erythropus* (0,1)

2014: Rengasjalkainen, oli pari viikkoa bongattavissa, todennäköisesti ruotsalaisista istutuskantaa: 24.5.–6.6. Son Sukeva, Saukkosuo 1 p (Tarmo Huttunen ym.)

Lumihanhi *Anser caerulescens* (0,1)

2014: Löytyi jälkikäteen kuvista, oli muuttanut hanhiparvessa Kuo Puutossalmella 30.9. (Ilkka Markkanen). Hanhi oli sinistä muotoa ja risteymän mahdollisuutta ei voi sulkea pois.

Punakaulahanhi *Branta ruficollis* (1,0)

2013: Hieman epätavalliseen aikaan, jonka alkuperästä ei ole varmuutta: 7.6. Kiu Osmanginjärvi 1 p (Jouko Rytönen). Linnusta oli juttu Iisalmen sanomissa 8.6.

Ristisorsa *Tadorna tadorna* (2,8)

2013: Kaksi havaintoa: 24.4. Var Huruslahti 1 p (Hannu Räsänen) ja 8.6. Sii Raasio 1 p (Jaakko Kettunen)
2014: Keskimääräistä parempi esiintymisen. Toukokuussa ristisorsia havaittiin Sii Raasiassa ja Mustissa kahteen otteeseen, ensin alkukuusta kolmen linnun parvi ja loppukuusta yksinäinen nuori naaras. Kaikki havainnot: 16.–18.4. Kuo Nilsin Simonanlahti 2 pariutuneet p (Jorma & Aino Airaksinen), 1.–3.5. Sii Raasio 2 n ja 1 k p (Eeva & Pertti Tolvanen), 24.–27.5. Sii Raasio-Musti 1 n 2kv p (Ilkka Markkanen ym.), 2.8. Sii Raasio 1 kv p (Olavi Virtanen) ja 4.–5.8. Lap Varpaisjärvi, Syvärinpää 1 p (Olavi Kolehmainen)

Mandariinisorsa *Aix galericulata* (0,1)

2014: Useamman vuoden jälkeen jälleen havainto: 28.4.–1.5. Kaa Kortteinen 1 n p (Pertti Räsänen ym.)

Amerikantukkasotka *Aythya collaris* (1,0)

2013: Pohjois-Savon ensimmäinen havainto, löytyi Tornien Taistossa: 4.5. Kei Hetejärvi 1 k jp p (Marko Kelo, Riitta & Pertti Renvall).

Viiriäinen *Coturnix coturnix* (2,4)

2013: Molempina vuosina varsin tavallinen esiintyminen: 11.6. Iis Kirmajärvi 1 Ä (Jukka Saarenpää, Erja Vaarala-Saarenpää) ja 23.6. Maa Särkisuo, Muljula 1 Ä (Asta Lähdesmäki).

2014: Neljä havaintoa, joista kaksi ensimmäistä saattaa koskea samaa yksilöä: 25.6. Kuo Nilsia Siikajärvi, Honkamäki 1 Ä (Pertti Hartikainen), 29.6. Kuo Nilsia Siikajärvi, Mutkalan kylä 1 Ä (Pertti Hartikainen), 12.7. Var Rauhamäki 1 Ä (Hannu Räsänen) ja 23.7. Lap Juurikka, Peltola 1 Ä (Asta Lähdesmäki).

Pikku-uikku *Tachybaptys ruficollis* (1,4)

2013: Ennätysellisen kateissa, ainoastaan yksi havainto, ja sekin vain yhdeltä päiväältä. Seuraavana päivänä paikalta löytyi vain minkki: 7.12. Sii Joentaus 1 p (Jari Jokela)

2014: Yhteensä neljä havaintoa, joista yksi hieman epätavalliseen aikaan elokuussa: 9.1. Maa Patalahti 1 ä (Janne Taskinen, Jenni Kivioja), 30.1.–31.3. Jua Pisankoski, Linnasaari 1 p (Juha & Asta Väättäinen ym.), 30.1.–2.4. Tuu Kaavinkoski 1 p (Juha & Asta Väättäinen ym.) ja 13.8. Ter Äyskoski 1 p (Reijo Jussilainen ja Timo Poikkimäki).

Jalohaikara *Egretta alba* (1,0)

2013: Yksi keväthavainto: 5.5. Rau Vaajasalmi 1 p (Juhani Siekkinen ym.)

Kattohaikara *Ciconia ciconia* (16,1)

2013: Suurta vaihtelua vuosien välillä, vuonna 2013 peräti 11 havaintoa 16 yksilöstä! Tosin osa havainnoista saattaa koskea samoja yksilöitä. Ensimmäiset ja samalla suurimmat parvet havaittiin 27.4.: Kuo Pelonniemi a3 p (Eija-Kaisa & Kari Pakarinen) ja Sii Musti a3 m N (Markku Ukkonen). Toukokuussa havaittiin yksi tai kaksi yksilöä kerrallaan Siilinjärvellä, Maaningalla, Tuusniemellä, Kiuruvedellä ja Vieremällä. Viimeinen havainto tehtiin 6.7.–7.7. Kuo Nilsia, Pajulahti 1 p (Juha Väättäinen, Ilkka Hakala, Pertti Hartikainen ja Hanna Lehto).

2014: Vain yksi havainto ja sekin jo huh-tikuun puolella: 12.4.–13.4. Kuo Nilsia, Ahmapuro 1 p (Pertti Hartikainen).

Haarahaukka *Milvus migrans* (7, 10)

2013: Havaintomäärät ovat tasaisessa kasvussa. Havainnot keskittyvät keväällä

huhti-toukokuuhun ja syksyllä elo-syyskuuhun, pesintään viittaavia havaintoja ei kumpanakaan vuonna tullut. Kaikki havainnot: 26.4.–4.5. Maa Patalahti 1 p (Marja Majjala & Jarmo Ukkonen ym.), 4.5. Lap Linnansalmi 1 m NW (Juha Koponen, Eelis Rissanen, Petri Sallinen, Minna Riikonen ja Timo Filipoff), 6.5. Vie Nissilä 1 2kv m NNW (Aappo Luukkonen), 19.5. Kaa Niinivaara, Paljakanvuori 1 m NW (Pertti & Eini Räsänen), 5.6. Sii Purnu, Marjomäentie 1 E (Toni Uusimäki), 16.8. Sii Vehkamäki 1 SW (Pertti Renvall) ja 23.8. Vie Kallovaara 1 S (Aappo Luukkonen).

2014: Hieno haarahaukkavuosi, yhteensä 10 havaintoa! Ensimmäinen 17.4. Lep Näätäntämaa, Kyläkirkko 1 m (Risto Pirkkalainen). Keväällä havainnot Nilsian Palonurmesta (Pertti Hartikainen), Iis Jätekeskukselta (Kai Jäderholm), ja kevään viimeinen 22.5. Kuo Silmäsuolta 1 S (Ilkka Markkanen) Syksyllä ensimmäiset nähtiin 23.8. Iis Jätekeskus 1 E (Heikki Saikkonen) ja Maa Myllymäki 1 1kv m S (Markku Ukkonen). Havaintoja tehtiin Rau Kerkonkoskella (Kauko Siikström), Var Riikinnevan kaatopaikalla (Heikki Pentikäinen ja Pekka Ruotsalainen), Kuo Silmäsuolla (Jaako Kettunen ja Ilkka Markkanen) ja syksyn viimeinen 25.9. Rau Itämäki 1 S (Pertti Hartikainen)

Arosuohaukka *Circus macrourus* (4,9)

2013: Hieman vaatimattomampi vuosi, neljä havaintoa ja lisäksi määrittämätön sirosuohaukka 22.4. Iis Ahmo 1 n-puk S. Kaikki havainnot: 23.4. Lap Mäntylähti 1 k +2kv E (Lassi Vänskä), 5.5.–9.5.

Lap Luhi 1 k +2kv p (Asta Lähdesmäki, Juha Koponen, Riitta & Pertti Renvall), 24.8. Maa Myllymäki 1 k +2kv m SSW (Markku Ukkonen) ja 15.9. Maa Patalahti, Purola 1 k ad m SE (Asta Lähdesmäki, Juha Koponen)

2014: Yhteensä 9 havaintoa ja kaikki koiraita, vain yksi naaraspuukuinen sirosuohaukka 15.5. Kuo Nilsia Syvärilä, Köninniemi 1 n-puk S (Pertti Hartikainen). Luulisi naaraspuukuisia arosuohaukkoja esiintyvän suurin piirtein samassa suhteessa kuin koiraita, naaraspuukuisiin suohaukkoihin kannattasi kiinnittää tarkempaa huomiota! Kaikki havainnot: 19.4. Maa Patalahti 1 + 2kv NW (Pertti & Riitta Renvall) ja Var Ruokojärvi 1 k ad N (Tuomas Korhonen), 3.5. Lap Lahdenperä, Hynyläntie 1 k ad p (Riitta Rajala, Eeva Eerikäinen), 10.5. Sii Jälän pelto 1 k 2kv kiert (Tero Pelkonen), 12.5. Maa Lapinranta 1 k +2kv W (Pertti Renvall) ja Kuo Nilsia Palonurmi, Levämäki 1 k kiert (Pertti Hartikainen), 26.8. Iis Itikan pelto 1 1kv p (Tarmo Huttunen, Timo Leinonen), 27.8. Maa Keskimäinen, Välitie 1 k 2kv m SW (Pertti Renvall) ja 29.8. Iis Sourunsalo 1 k ad kiert (Heikki Saikkonen ja Petri Matkaniemi)

Pikkukiljokotka *Aquila pomarina* (1, 1)

2013: Sama ad-tyyppinen yksilö nähtiin 27.4. kahdelta eri paikalta, ensin klo 11.05–11.35 Sii Musti 1 p, SW (Markku Ukkonen) ja klo 11.59–12.14 Maa Keskimäinen (Ari-Salomon Väänänen, Aimo Hartikainen, Niklas Åberg, Riitta & Pertti Renvall).

2014: Yksi havainto: 25.5. Suo Hirvola 1

subad/ad kiert, S,SE (Hannu Kärkkäinen ja Sami Hirvonen) Lisäksi yksi kiljokotkalahavainto: 21.4. Iis Pihlajajarju, Auvila 1 m N (Jarmo Yliluoma).

Kiljokotka *Aquila clanga* (1,1)

2013: Satelliittikotka Tönn paikannettiin jälleen Pohjois-Savossa 21.4. (ei näköhavaintoa), tällä kertaa lähes päivälleen kuukautta aikaisemmin kuin edellisenä vuonna. Paikannuspisteet olivat Kuo Nilsia Vuotjärvi, Keski-Onni, Kuo Roikanvesi, Pieni Suolaari ja Lep Renko, Myllylä. Linnun lentosuunta oli todennäköisesti SW-SSW.

Punajalkahaukka *Falco vespertinus* (1,2)

2013: Yksi havainto loppukeväästä: 23.5. Rau Kerkonkoski, Jokiniemi 1 +1kv n SW (Kauko Siikström)

2014: Tavanomainen esiintyminen, kaksi elokuista havaintoa peräkkäisiltä päiviltä nuorista linnuista: 17.8. Kei Hetejärvi 1 1kv p (Pertti & Riitta Renvall) ja 18.8. Iis Itikan pelto 1 1kv p (Tarmo Huttunen).

Liejukana *Gallinula chloropus* (4,2)

2013: Parin hiljaisen vuoden jälkeen peräti neljä havaintoa, joista yksi syksyinen. Kaikki havainnot: 16.4.–20.4. Sii Vesijärvi 1 p (Juha Sirviö), 18.4.–23.4. Lap Kirkonkylä, Puurusentie 1 p (Kaarina Haapalainen ym.), 13.5. Maa Kinnulanlahti, Kiasma 1 p (Kaarina Heiskanen) ja 9.9.–11.9. Kuo Julkula, Mietttilä 1 1kv p (Tuomas Syrjä ym.)

2014: Kaksi havaintoa äännelevistä linnuista: 3.5. Maa Patalahti 1 ä (Jyrki Uotila, Ilkka Markkanen ja Matti Pirskanen) ja 5.6. Kiu Heinäkylä, Ruutanapuro 1 Ä (Jarmo Yliluoma ja Janne Kumpulainen).

Keräkurmitsa *Charadrius morinellus* (0, 24)

2014: Muuttopäivien kelit vaikuttavat paljon havaittujen keräkurmitsojen määrään, tarvitaan sopivaa pudotuskeliä että linnut pysähtyvät. Havaintoja ainoastaan vuodelta 2014 ja nekin samalta sadepäivältä: 16.5. Rau Pirttipuro 4 p ja Sii Jälän pelto 20 p (Asta Lähdesmäki, Antti Lammi ym.) Jälältä oli löytynyt ensin kolme lintua ja illalla paikalla oli lopulta 20 yksilöä.

Heinäkurppa *Gallinago media* (1, 1)

2013: Tavanomaiseen aikaan mutta hieman erikoisessa paikassa: 15.9. Sii Raasio 1 p, vallitien pientareella (Markku Ukkonen).

2014: Yksi syyshavainto: 30.8. Tuu Koivulahti 1 p (Seppo Neuvonen).

Lampiviklo *Tringa stagnatilis* (1, 4)

2013: Vaisu vuosi lampiviklolle, aino-

Arosuohaukkoja nähdään nykyisin useita vuosittain.
TERO PELKONEN

astan yksi havainto: 4.6. Sii Raasio 1 p (Toni Uusimäki, Juha Väättäinen, Pertti Renvall).

2014: Havaintoja kolmelta paikalta neljästä eri yksilöstä: 21.5. Son Iskola 1 p (Tarmo Huttunen ja Aaro Väänänen), 12.6. Maa Lapinranta 2 p (Pertti Renvall), joista yksi paikalla 16.6. asti ja 4.7. Sii Raasio 1 +1kv reng, Raasion rengastuspinna! (Anu Tillanen ja Marjatta Seppänen).

Rantakurvi *Xenus cinereus* (0, 1)

2014: Varsin tyypillinen esiintyminen, vain yksi havainto kahden vuoden aikana perinteiseltä paikalta: 27.6.–4.7. Sii Raasio 1 +1kv p (Matti Pirskanen ym.)

Leveäpyrstökihi *Stercorarius pomarinus* (0, 7) (*Ste sp.* 0,1)

2014: Huikea syksyn lepy-invaasio ulottui myös Pohjois-Savoon, kaikki havainnot: 24.9. Kuo Puutosalmi 1 1kv kiert S/E (Pertti Renvall), 11.10. Tuu Paskoniemi 2

p, kiert (Seppo Neuvonen ja Rauno Nokelainen), 12.10. Tuu Juojärvi, Ahosaari 3 p (Seppo Neuvonen ja Rauno Nokelainen), 15.10. Tuu Suvasvesi 1 p (Jussi-Pekka Järvinen) ja 16.10. Kuo Puutosalmi 1 1kv m S (Niklas Åberg ja Tuomas Syrjä) sekä 17.10. Kuo Nilsia Suuri-Pieksä 2 p (Heikki Heikkinen). Viimeksi mainitulla paikalla nähtiin kolmaskin kihu, jonka määritys jäi kihulajiksi.

Merikihu *S. parasiticus* (0, 3)

2014: Hyvää kihuskyä täydensi kaksi merikihuhavaintoa: 25.9. Sii kirkonkylä, Ahmon pelto 2 (1a) ad m S (Markku Ukkonen) ja 5.10. Tuu Juojärvi, Hirviselkä 1 1kv p (Juhani Rissanen ja Esa Pitkänen).

Isolokki *Larus hyperboreus* (1, 2)

2013: Yksi havainto erikoiseen aikaan: 4.5. Iis Keskimäinen 1 2kv kiert (Aaro Väänänen, Kalevi Asikainen ja Kai Bovellan).

2014: Keväinen havainto tyypillisesti

Kuvan lumihanhi havaittiin jalkikäteen kuvista. Se on vasta Pohjois-Savon toinen havainto.
ILKKA MARKKANEN

Ristisen kylä tunturipöllö herätti paljon mielenkiintoa. Nälkiintynyt pöllö otettiin lopulta kiinni, mutta se menehtyi hoitoyrityksistä huolimatta.

VILLE MIETTINEN

harmaalokkien kanssa maaliskuun loppupuolella: 27.3. Var Huruslahti 1 2kv p (Allan Nyyssönen). Syksyltä yksi havainto kaatopaikalta myös harmaalokkijengissä: 5.11. Kuo Heinälammrinne 1 2kv p (Matti Pirskanen, Pertti Renvall).

Räyskä *Sterna caspia* (5, 4)

2013: Havaintomäärät hieman lisääntyneet edellisistä vuosista, kaikki havainnot: 4.–6.5. Maaninka Kinnulanlahti, Pieni Lapinjärvi 1 ad p, kiertä (Jyrki Uotila, Jaako Kettunen, Ilkka Markkanen ja Pekka Roine), 21.5. Rau Kerkonkoski, Jokiniemi 2 m N (Kauko Siikström), 4.6. Sii Raasio 1 p (Markku Ukkonen ja Pertti Renvall) ja 12.7. Sii Raasio 1 ad m SE (Mikael Rytönen ja Niklas Åberg).

2014: Kaikki havainnot: 14.5. Maa Patamäki, Vesalon pellot 1 m (Jarmo Ukkonen), 21.7. Sii Raasio 2 p (Jyrki Pynnönen), joista toinen vielä seuraavana päivänä paikalla ja 22.7. Lap Nerכון kanava 1 p (Juha Koponen).

Mustatiira *Chlidonias niger* (1, 4)

2013: Yksi havainto pikkulokkijengissä pyörineestä: 12.6. Sii Raasio 1 jp p (Markku Ukkonen ym.) Lintu nähtiin myös Mustin W-altaalta.

2014: Hieno kasvu havaintomäärissä muutaman hiljaisen vuoden jälkeen. Kolmelta eri paikalta neljä eri yksilöä: 27.5. Sii Musti, W-allas 2 jp ad p (Pertti Renvall ym.), 2.6. Maa Kinnulanlahti, Pieni Lapinjärvi 1 ad p (Matti Pirskanen ym.) ja Kiu Heinäkylä 1 jp p (Jukka Kärkkäinen ym.).

Turkinkyhky *Streptopelia decaoto* (1, 4)

2013: Havaitaan nykyisin vuosittain, yksi havainto: 3.6.–6.6. Sii Kasurila 1 p, ollut huhujen mukaan paikalla jo edellisellä viikolla.

2014: Roima lisäys havaintomääriin, yhteensä neljä havaintoa: 11.4.–26.4. Kiu Keskusta 1 Än p (Asko Yli-Kauppila), 24.4. Tuu Turulanranta 1 p (Maija-Liisa Neuvonen ja Juhani Rissanen), 10.5. Jua Viitaniemi 1 p nous E (Juha Väättäin) ja

28.5.–5.6. Kuo Nilsia Palonurmi, Laurilanniemi 1 p (Airi, Jorma, Matti ja Mauno Kokkonen).

Tunturipöllö *Bubo scandiaca* (0, 2)

2014: Peräti kaksi havaintoa, ja molemmat löytyivät samana päivänä! Edelliset havainnot ovat vuosilta 2005 ja 2011. 11.11. Kuo Nilsia, taajaman ohiajotie 1 p (Mimmi Taskinen ym.) ja 11.11.–18.11. Pie Ristinen, Kantola 1 n-puk p. Linnun löysi alun perin Markku Kahelin 11.11. ja siitä tehtiin juttu Iisalmen Sanomiin 13.11. Jutun perusteella Tarmo Huttunen löysi linnun 15.11. ja ilmoitti sen yleiseen tietoon. Pielaveden linnun kunto heikkeni päivä päivältä ja se otettiin kiinni nälkiintyneenä 18.11. ja toimitettiin hoitoon, jossa lintu kuoli seuraavana yönä. Lintu määritettiin 1kv koiraaksi.

Kehräjä *Caprimulgus europaeus* (2, 11)

2013: Tyypillinen määrä, kaksi havaintoa: 11.5. Kei Vanamo 1 Ä (Anna Huttunen)

ja 30.7. Lap Savonjärvi 1 p (Veli-Matti Vallinkoski ja Ilpo Käkelä).

2014: Hurja kehrääjäkesä, seitsemältä paikalta yhteensä 11 eri yksilöä! Paras paikka oli Suo Kapeensalo, ensimmäinen havaittiin 2.6. 1 Ä (Pekka Savolainen). 4.6. paikalla oli kaksi yksilöä (Olli Korhonen, Hannu Kärkkäinen, Jouni Vehviläinen ja Antti Vehviläinen) ja huippuyö oli 18.7.–19.7. jolloin paikalla havaittiin 5 eri yksilöä! (Hannu Kärkkäinen, Jouni Vehviläinen ja Antti Vehviläinen). Muut havainnot: 30.5.–31.5. Suo Haavikkolehto 1 Ä (Erkki Björk), 31.5. Var Luttilla, Sorvamäki 1 Ä (Harri Holopainen), 5.6. Lap Murtomäki 1 Ä (Mika Hämäläinen), 9.6.–16.6. Kuo Vaajasalo, Puikkoniemi 1 Än (Pentti Huttunen), 16.7. Iis Ruokoniemi 1 Än (Tarja Rönkä) ja syyshevainto 28.8. Kuo Pilppa, Riutaniemi 1 p (Eeva-Kaarina Tuunanen).

Kuningaskalastaja *Alcedo atthis* (0,1)

2014: Harvinainen Pohjois-Savossa, edellinen havainto on vuodelta 2009. Välikäsien kautta saatu havainto: 17.4.–18.4. Kuo Nilsia Siikajärvi, Puntinkoski (Juha Rantala).

Harjalintu *Upupa epops* (4, 2)

2013: Hieman keskimääräistä enemmän, yhteensä neljä havaintoa: 23.4. Iis Marjahaka 1 kiertä (Kai Jäderholm), 25.7. Lep Parkkilahti 1 p (Kari Viinikainen ja Raimo Penttinen), 21.9.–22.9. Rau Kerkonkoski, Rantala (Taisto Matilainen ja Kauko Siikström) ja 26.9. Kuo Vehmersalmi, Mustinlahti 1p (Aarre Räsänen).

2014: Kaksi havaintoa, molemmat keväältä: 22.4. Kei Honkajoki 1 p (Jyri-Pekka & Jenni Lemettinen ja Kalle Hokkanen) ja 11.5. Var Käpykangas ABC 1 p (Jari Hyppönen).

Kangaskiuru *Lullula arborea* (3, 8)

2013: Selvä pudotus pariin edelliseen vuoteen, muualta kuin Suonenjoen vakiopaikalta vain yksi havainto: 26.4. Rau Kerkonkoski, Jokiniemi 1 m NW (Kauko Siikström). Suonenjoen Metsäntutkimuslaitoksella havaintoja tehtiin 25.4.–1.5. Paikalla oli enimmillään kaksi yksilöä.

2014: Hieman parannusta edellisvuoteen. Kaikki havainnot: 8.4. Suo Oittilansalo 1 p Än (Pekka Savolainen), 9.4.–11.5. Suo Metsäntutkimuslaitos 1-2 p Än (Hannu Kärkkäinen, Ari Tossavainen, Helena Hirvonen ja Pekka Savolainen), 9.4. Suo Lintharju 1 Ä (Ari Tossavainen ja Helena Hirvonen), 18.4. Lap Haukimäki 1 W (Marko Kelo), 19.4. Kuo Mustinlahti 1 m (Mauri Tuovinen), 20.4. Kaa Niinivaara 1 Än N (Pertti Räsänen) ja yksi syyshevainto

28.9. Kuo Nilsia Palonurmi 1 m S (Pertti Hartikainen).

Tunturikiuru *Eremophila alpestris* (2, 1)

2013: Talvehtiva lintu oleskeli Iis Kirmassa aina 4.4. asti. Lintu oli ollut paikalla jo kuulemma joulukuussa mutta tuli yleiseen tietoon 23.2. (Jarmo Yliuoma ym.). Yksi erikoinen syyshevainto: 28.11. Kiu Kallentie 1 p rivitalon takapihalla (Anne & Heimo Gråsten).

2014: Vain yksi havainto tyypilliseen aikaan: 21.10. Kuo Rautaniemi, entinen maankaatopaikka 1 m S/SW (Pertti Renvall).

Virtavästäräkki *Motacilla cinerea* (1, 0)

2013: Yksi syyshevainto tavanomaiseen aikaan: 1.10. Rau Tiilikajoki 1 p (Pertti Hartikainen).

Sinipyrstö *Tarsiger cyanurus* (3, 1)

2013: Kahdelta paikalta yhteensä kolme eri yksilöä. 16.5. Rau Pumpulikirkon luonnonsuojelualue 2 Ä (Pertti Renvall), joista toinen paikalla vielä 1.6. Lisäksi 31.5. Rau Saarimäki, Konttisuo 1 k Än (Juha Väättäin ja Reetta Väättäin).

2014: Vakiopaikalta yksi havainto: 5.6.–6.6. Rau Pumpulikirkon luonnonsuojelualue 1 k Ä (Reetta Väättäin ym.).

Mustaleppälintu *Phoenicurus ochruros* (4, 1)

2013: Keskimääräinen esiintyminen, kolme havaintoa neljästä eri yksilöstä: 4.5. Kuo Lukkarinkatu 1 n-puk ja 1 k 2kv p (Jari Jokela) sekä Suo Iisvesi, Jauholahti 1 n-puk p, ä (Ari Tossavainen, Hannu Kärkkäinen ja Pekka Savolainen).

2014: Vain yksi havainto, mutta pitkään paikalla ja bongattavissa: 27.4.–6.5. Kuo Itkoniemi 1 k 2kv p (Jouko Kitunen ym.).

Sepelrastas *Turdus torquatus* (6, 14)

2013: Edellisen huippuvuoden jälkeen tavallisempi esiintyminen, kaikki havainnot: 19.4. Lap Kukkurankuja 1 k p (Juhani Karhunen), 23.4. Kiu Toimipolku 1 k p (Anssi Hyvönen), 27.4. Suo Pappilampelto 1 Än lask p (Ari Tossavainen), 29.4. Maa Pohjois-Haatala, Ikälä 1 p (Pertti Renvall), 29.4. Vie Hällämö 1 n-puk p (Toni Eskelin) sekä yksi syyshevainto 19.–20.10. Kuo Haminalahti, Kasperintie 1 k p (Janne Järvi).

2014: Hieno esiintyminen yhteensä 14 yksilöä, kaikki havainnot ovat keväältä. Ensimmäinen 17.4. Kei Äyräpää 1 k p (Elina Ruuska, Jouni, Sanna ja Tuula Koljonen). Huhti-toukokuussa havaittiin Kuopiossa 6 eri yksilöä, Suonenjoella 3 sekä Iisalmissa, Kiuruvedellä ja Vieremällä yhdet. Viimeinen 10.5. Sii Jälän pellot 1

p (Markku Ukkonen).

Pikkukultarinta *Iduna caligata* (0,1)

2014: Caligata on Pohjois-Savossa harvinaisuus, kahden vuoden aikana yksi havainto potentiaaliselta reviiriltä: 12.6.–22.6. 1 Än (Pertti Renvall). Muutamana viimeisenä päivänä laulua ei enää kuuluttu mutta paikalla havaittiin yksi hiljainen yksilö.

Lapinuunilintu *Phylloscopus borealis* (0,1)

2014: Lapinuunilintu pesi ensimmäistä kertaa onnistuneesti Nilsian Palonurmessa. Ensimmäinen havainto tehtiin 22.6. laulavasta koiraasta (Pertti Hartikainen). Lähipäivinä huomattiin että lintuja onkin kaksi (Anssi Ronkainen) ja pesintä varmistui 13.8. kun havaittiin emo ja 4 maastopokasta (Pertti Hartikainen). Linnut kiinnostivat runsaasti bongareita ympäri Suomen.

Taigauunilintu *Phylloscopus inornatus* (0,1)

2014: Pienet vihreät menivät niin vauhdilla Pohjois-Savon läpi että ainoastaan yksi lintu havaittiin kahden vuoden aikana: 17.9. Kuo Nilsia Palonurmi 1 ä (Pertti Hartikainen)

Viitaiainen *Parus palustris* (0,2)

2014: Markku Ukkonen löysi omalta ruokinnaltaan 24.10. viitataisen. 27.10. mukaan lyöttäytyi toinen ja viimeisen keran kaksi yksilöä kerrallaan nähtiin 6.12. Yksi yksilö jatkoi talvehtimistaan vuodenvaihteeseen asti.

Vuorihemppo *Carduelis flavirostris* (8, 3)

2013: Kolme havaintoa, kaikki muuttavia: 1.4. Rau Kerkonkoski, Jokiniemi 1 Än m NW (Kauko Siikström), 10.4. Vie Pajamäki 1 m ja 20.4. Rau Kerkonkoski, Jokiniemi 1 Än m NW (Kauko Siikström).

2014: Neljä havaintoa, kaikki kaksin: 31.3. Kuo Nilsia Palonurmi 2 p (Pertti Hartikainen), 11.4.–14.4. Iis Itikan pellot 2 p (Tarmo Huttunen ym.), 14.4. Kuo Keihänsiemi 2 p (Raimo Hämäläinen) ja 21.10. Kuo Rautaniemi, entinen maankaatopaikka 2 p, nous NW (Pertti Renvall).

Muuttajataulukot 2013 ja 2014

Aarne Hagman ja Eelis Rissanen

Taulukoihin on koottu molempien vuosien osalta ensimmäiset ja viimeiset muuttajat yleisimmistä lajeista. Harvinaisemmat lajit käsitellään omassa katsauksessaan. Muuttajista on selkeyden vuoksi merkitty vain yksi päivämäärä sekä havaintokunta (tai kunnat). Taulukosta puuttuvat molempien vuosien osalta laulujoutsen, sinisorsa, telkkä, isokoskelo, kanahaukka, varpushaukka, räkättirastas, mustarastas ja tikli. Sekä lisäksi vuoden 2013 osalta vihervarpunen. Näiden lajien osalta muuton eteneminen on hankala hahmottaa.

* Saapumis- tai myöhäisyysennätys
** kevään viimeinen ja syksyn ensimmäinen
muuton alkua tai loppua ei voitu määrittää

2013

	ampuhaukka	1.4.	Sii	1.11.	Kuo
	nuolihaukka	18.4.	Kuo, Rau	21.9.	Lap
	muuttohaukka	16.4.	Sii	3.10.	Maa
	luhtakana	17.5.	Kuo	ei syyshevaintoja	
	luhtahuitti	4.5.	Maa	18.8.	Maa
	ruisräikkä	16.5.	Rva	14.9.	Iis
	liejukana	16.4.	Sii	11.9.	Kuo
	nokikana	17.4.	Lap	15.9.	Maa
	kurki	8.4.	Vrk	9.11.	Tuu
	meriharakka	19.4.	Kuo, Vrk	20.9.	Kuo
	pikkutylli	23.4.	Kuo	16.8.	Sii
	tylli	2.5.	Sii	3.10.	Sii
	kapustarinta	17.4.	Maa	8.10.	Suo
	tundrakurmitsa	26.5.	Rau	2.10.	Sii
	töyhtöhyppä	6.4.	Lap	5.10.	Maa
	pulmussirri	ei kevähavaintoja		23.9.	Sii
	pikkusirri	19.5.	Maa	29.9.	Sii
	lapinsirri	9.5.	Sii	19.8.	Sii
	kuovisirri	ei kevähavaintoja		22.9.	Sii
	suosirri	10.5.	Maa	29.9.	Sii
	jänkäsirriäinen	23.5.	Sii	10.8.	Sii
	suokukko	26.4.	Kuo	5.10.	Sii
	jänkäkurppa	29.4.	Iis	5.10.	Sii
	taivaanvuohi	16.4.	Kuo, Iis	9.10.	Suo
	lehtokurppa	6.4.	Kuo	2.11.	Kuo
	mustapyrstökuiri	3.5.	Maa	ei syyshevaintoja	
	punakuiri	4.5.	Kei	14.9.	Lap
	pikkukuovi	21.4.	Sii	10.8.	Kuo
	kuovi	16.4.	Lep, Kuo	15.9.	Suo
	mustaviklo	2.5.	Kuo, Lap, Rau	7.9.	Maa
	punajalkaviklo	20.4.	Sii	16.8.	Sii
	valkoviklo	22.4.	Sii	25.8.	Sii
	metsäviklo	15.4.	Kuo	14.8.	Iis
	liron	22.4.	Sii	25.8.	Sii
	rantasipi	26.4.	Suo	15.9.	Sii
	karikukko	11.5.	Kuo	ei syyshevaintoja	
	vesipääsky	4.6.	Sii	15.8.	Sii
	pikkulokki	24.4.	Tuu	9.8.	Sii
	naurulokki	11.4.	Rau	7.11.	Kuo
	kalalokki	14.4.	Jua	6.12.	Vrk
	selkälokki	31.3.	Kuo, Tuu	9.11.	Kuo
	harmaalokki	27.2.	Kuo	##	
	pikkujoutsen	19.4.	Kuo	1.10.	Kuo
	metsähanhi	21.3.	Suo	13.10.	Maa
	lyhytnokkahanhi	21.4.	Sii	ei syyshevaintoja	
	tundrahanhi	21.4.	Sii	ei syyshevaintoja	
	merihanhi	19.4.	Lap	23.8.	Maa
	kanadanhanhi	15.4.	Iis	11.10.	Maa
	valkopsikihanhi	5.5.	Maa	16.10.	Maa
	sepelhanhi	29.5.	Kuo	23.9.	Kuo
	ristisorsa	24.4.	Vrk	ei syyshevaintoja	
	haapana	16.4.	Maa	19.11.	Suo
	harmaasorsa	24.4.	Maa	5.10.	Kei
	tavi	17.4.	Kuo	9.11.	Kuo
	jouhisorsa	20.4.	Maa	10.10.	Sii
	heinätavi	4.5.	Kuo, Iis, Lap	22.8.	Sii
	lapasorsa	21.4.	Maa	13.10.	Sii
	punasotka	22.4.	Lap	ei syyshevaintoja	
	tukkasotka	22.4.	Kuo	10.11.	Tuu
	lapasotka	ei kevähavaintoja		1.12.	Suo
	alli	10.5.	Kuo	20.11.	Suo
	mustalintu	19.4.	Iis	12.12.	Vrk
	pilkkasiipi	10.5.	Kuo	14.12.	Rau
	uivelo	19.4.	Suo	13.11.	Suo
	tukkakoskelo	25.4.	Vrk	23.10.	Suo
	kaakkuri	25.4.	Vrk	13.11.	Kuo
	kuikka	24.4.	Vrk	20.11.	Kuo
	silkkuiikku	17.4.	Vrk	11.11.	Kuo
	härkälintu	1.5.	Suo	21.10.	Tuu
	mustakurkku-uikku	26.4.	Maa	ei syyshevaintoja	
	merimetso	19.4.	Vrk	2.11.	Kuo
	kaulushaikara	18.4.	Iis	ei syyshevaintoja	
	harmaahaikara	18.4.	Iis	16.10.	Sii
	mehiläishaukka	15.5.	Rau	22.9.	Sii, Vrk
	haarahaukka	26.4.	Maa	ei syyshevaintoja	
	merikotka	7.3.	Kuo	15.12.	Rau
	ruskosuohaukka	17.4.	Maa	24.9.	Kuo
	sinisuohaukka	16.4.	Kuo	13.10.	Rva
	hiirihaukka	29.3.	Rau	6.10.	Lep
	piekana	20.4.	useat paikat	13.10.	Sii
	sääksi	18.4.	Suo, Rau, Kuo	20.10.	Lep
	tuulihaukka	14.4.	Sii	16.10.	Suo

2014

	merilokki	30.3.	Vrk	9.12.	Kuo
	kalatiira	26.4.	Maa	1.9.	Iis
	uuttukyyhky	7.4.	Kuo	18.9.	Sii
	sepelkyyhky	29.3.	Suo	11.10.	Kuo
	käki	3.5.	Rau	9.9.	Suo
	sarvipöllö	21.4.	Kuo	14.9.	Suo
	suopöllö	29.4.	Son	1.11.	Kuo
	tervapääsky	7.5.	Rau	23.8.	Sii
	käenpiika	5.5.	Lep, Suo, Kuo	16.8.	Kiu
	kangaskiuru	25.4.	Suo	ei syyshevaintoja	
	kiuru	11.4.	Kuo	5.10.	Sii
	törmäpääsky	2.5.	Suo	31.8.	Sii
	haarapääsky	19.4.	Suo, Sii	29.9.	Maa
	räystäspääsky	18.4.	Rau	17.9.	Maa
	metsäkivinen	20.4.	Rau, Lep	22.9.	Sii
	niittykirvinen	15.4.	Suo	12.10.	Kuo
	lapinkirvinen	10.5.	Maa (kevään ainoa)	4.10.	Iis
	keltavästäräkki	17.4.	Sii	18.9.	Sii
	västäräkki	5.4.	Kuo	1.11.	Ter
	koskikara**	20.4.	Lep, Son, Ter	22.10	Kuo
	peukaloinen	13.4.	Kuo	2.10.	Kuo
	rautiainen	18.4.	Sii	30.10.	Kuo
	punarinta	15.4.	Rau	27.10.	Vrk
	satakieli	11.5.	Vrk	ei syyshevaintoja	
	sinirinta	10.5.	Vrk, Kuo	1.10.	Sii
	mustaleppälintu	4.5.	Kuo, Suo	ei syyshevaintoja	
	leppälintu	27.4.	Kuo, Rau	8.9.	Kuo, Vrk
	pensastasku	1.5.	Suo	22.9.	Kuo
	kiivitasku	18.4.	Kuo	5.10.	Sii
	sepelrastas	19.4.	Lap	20.10.	Kuo
	laulurastas	18.4.	Rau, Ter	1.11.	Kuo
	punakylkirastas	5.4.	Kuo	6.11.	Kuo
	kulorastas	16.4.	Rau	14.10.	Suo
	pensassirkkalintu	27.5.	Jua	21.7.	Kuo
	viitasirkkalintu	17.5.*	Kuo	15.7.	Kuo
	ruokokerttunen	8.5.	Vrk	22.9.	Sii
	luhtakerttunen	19.5.	Maa	3.9.	Sii
	viitakerttunen	18.5.	Tuu	23.7.	Rau
	kultarinta	16.5.	Tuu	ei syyshevaintoja	
	mustapääkerttu	7.5.	Lep	30.11.	Kuo
	lehtokerttu	13.5.	Kuo, Lep, Vrk	17.9.	Rau
	hernekerttu	3.5.	Kuo	15.9.	Sii
	pensaskerttu	10.5.	Iis	4.9.	Kuo
	idänuunilintu	19.5.	Kuo, Lep	12.8.	Lep
	sirittäjä	6.5.	Lep	18.8.	Kuo
	tiltalti	18.4.	Son	12.10.	Lap
	pajulintu	22.4.	Sii	26.9.	Kuo
	harmaasiippo	6.5.	Rau	14.9.	Kuo
	pikkusiippo	13.5.	Kuo, Lep	6.9.	Vrk
	kirjosieppo	25.4.	Lap	13.9.	Kuo
	kuhankeittäjä	12.5.	Rau	ei syyshevaintoja	
	pikkulepinkäinen	6.5.	Rau	14.9.	Iis
	mustavaris	27.3.	Kuo	ei syyshevaintoja	
	kottarainen	5.4.	Kuo	4.12.	Kuo
	peippo	21.3.	Kuo	##	
	järripeippo	20.3.	Kuo	3.11.	Iis
	hemppo	16.4.	Sii	26.8.	Sii
	punavarpunen	11.5.	Rau	24.8.	Maa
	lapinsirkku	14.4.	Kuo	28.9.	Maa
	pulmunen	15.3.	Pie	27.10.	Tuu
	peltosirkku	6.5.	Maa	17.8.	Maa
	pohjansirkku	16.5.	Lap	22.9.	Kei
	pajusirkku	18.4.	Kuo, Son, Tuu	14.10.	Sii
	pikkujoutsen	20.3.	Iis	21.10.	Suo
	metsähanhi	13.3.	Rau	12.10.	Iis, Son, Suo
	lyhytnokkahanhi	10.4.	Maa	ei syyshevaintoja	
	tundrahanhi	17.4.	Maa	27.10.	Suo
	merihanhi	27.3.	Maa	ei syyshevaintoja	
	kanadanhanhi	2.4.	Jua	ei syyshevaintoja	
	valkopsikihanhi	19.4.	Maa	21.10.	Kuo, Suo
	sepelhanhi	ei kevähavaintoja		12.10.	Kuo, Sii
	ristisorsa	18.4.	Kuo	ei syyshevaintoja	
	haapana	24.3.	Kuo	23.11.	Jua
	harmaasorsa	13.4.	Vrk	ei syyshevaintoja	
	tavi	26.3.	Vrk	19.10.	Kuo, Kaa
	jouhisorsa	7.4.	Vrk	10.10.	Kuo
	heinätavi	26.4.	Maa	20.8.	Maa
	lapasorsa	12.4.	Maa	27.9.	Kuo
	punasotka	9.4.	Vrk, Iis	25.9.	Sii
	tukkasotka	5.4.	Kuo	29.11.	Suo
	lapasotka	13.5.	Kuo	31.10.	Sii
	alli	3.5.	Kuo	4.11.	Suo
	mustalintu	18.4.	Maa	14.12.	Sii
	pilkkasiipi	3.5.	Kuo	18.12.	Vrk
	uivelo	1.4.	Lap	23.11.	Suo
	tukkakoskelo	21.4.	Kuo, Maa	22.11.	Rau

Syksyn 2014 pihlajanmarjasato viivytti myös punakylkirastaiden muuttoa monen muun lajin tavoin. TERO PELKONEN

kaakkuri	13.4.	Suo	28.10.	Kuo	sepelkyyhky	3.3.	Kuo	24.10.	Kiu
kuikka	10.4.	Maa	1.11.	Kuo	käki	3.5.	Vrk, Kuo	6.9.	Suo, Lep, Kuo
silkkuiikka	6.4.	Kuo	29.11.	Sii	sarvipöllö	4.3.	Kuo	##	
härkälintu	19.4.	Rau	12.10.	Kaa	suopöllö	19.4.	Kei	20.8.	Kiu
mustakurkku-uikku	19.4.	Iis	ei syyshavaintoja		tervapääskey	10.5.	Kuo, Rva, Sii	1.9.	Sii
merimetso	##		21.10.	Kuo	käenpiika	27.4.	Kuo	21.7.	Iis
kaulushaikara	31.3.	Maa	7.9.	Maa	kangaskiuru	8.4.	Suo	28.9. (ainoa syyshav)	Kuo
harmaahaikara	12.4.	Maa	6.10.	Kuo	kiuru	27.2.*	Rau	17.10.	Kuo
mehiläishaukka	10.5.	Sii	22.9.	Sii	tunturikiuru	ei keväthavaintoja		21.10 (vuoden ainoa hav)	Kuo
haarahaukka	17.4.	Lep	25.9.	Rva	törmäpääskey	27.4.	Kuo	31.8.	Ter
merikotka	23.2.*	Kuo	14.12.	Kuo, Vrk	haarapääskey	19.4.	Suo, Sii	14.10.	Kuo
ruskosuohaukka	3.4.	Sii	25.9.	Lap	räystäspääskey	19.4.	Kuo	14.9.	Kuo
sinisuohaukka	27.3.	Kuo	26.10.	Iis	metsäkirvinen	19.4.	Tuu	20.9.	Sii
hiirihaukka	9.3.*	Pie	28.9.	Kuo	niittykirvinen	6.4.	Maa	30.10.	Suo
piekana	18.3.*	Lap	30.10.	Lap	lapinkirvinen	21.5.	Rva (kevään ainoa)	14.9.	Iis
maakotka	23.2.	Kuo	12.11.	Suo	keltävästäräkki	22.4.	Kuo	12.10.	Sii
sääksi	12.4.	Suo	12.10.	Sii	västäräkki	20.3.	Rau	30.10.	Kuo
tuulihaukka	17.3.	Kuo	26.10.	Lap	koskikara**	30.3.	Sii	4.10.	Kuo
ampuhaukka	6.3.	Kuo	29.11.	Iis	peukaloinen	29.3.	Kuo	13.10.	Lep
nuolihaukka	19.4.	Kuo, Suo	27.9.	Kuo	rautiainen	5.4.	Jua	5.10.	Kuo
muuttohaukka	22.3.*	Rau	30.9.	Sii	punarinta	12.3.*	Kuo	29.11.	Suo
luhtakana	3.5.	Vrk	ei syyshavaintoja		satakieli	11.5.	Vrk	ei syyshavaintoja	
luhtahuitti	2.5.	Sii	ei syyshavaintoja		sinirinta	11.5.	Vrk	25.9.	Sii
ruisräikkä	20.5.	Sii	ei syyshavaintoja		mustaleppälintu	27.4.	Kuo (vuoden ainoa hav)	ei syyshavaintoja	
liejukana	3.5.	Maa	ei syyshavaintoja		leppälintu	27.4.	Lep, Suo	2.9.	Lep
nokikana	5.4.	Maa	21.9.	Sii	pensastasku	1.5.	Vrk	14.9.	Sii
kurki	12.3.	Rau	5.10.	Kuo	kitasku	18.4.	Suo	27.9.	Kuo
meriharakka	5.4.	Kuo	28.8.	Kuo	sepelrastas	17.4.	Kei	ei syyshavaintoja	
pikkutylli	21.4.	Tuu, Sii	1.9.	Sii	laulurastas	7.4.	Suo	26.10.	Sii
tylli	21.4.	Sii	4.10.	Sii	punakylkirastas	24.3.	Kaa	9.11.	Kuo
kapustarinta	22.3.	Sii	5.10.	Kuo	kulorastas	13.3.	Rau	19.11.	Rau
tundrakurmitsa	26.5.	Sii	12.10.	Iis	pensassirkkalintu	24.5.	Kuo	2.8.	Iis
töyhtöhyyppä	28.2.*	Rau	6.9.	Maa	viitasirkkalintu	19.5.	Lep	12.7.	Kuo
pulmussirri	27.5.	Sii	9.10.	Sii	ruokokerttunen	12.5.	Vrk	13.9.	Sii
pikkusirri	27.5.	Sii	12.10.	Sii	rytikerttunen	25.5.	Sii	6.8.	Sii
lapinsirri	10.5.	Sii, Kuo	11.9.	Sii	luhtakerttunen	18.5.	Iis	ei syyshavaintoja	
kuovisirri	26.5.	Sii	6.9.	Sii	viitakerttunen	19.5.	Suo, Lep	5.8.	Sii
suosirri	12.5.	Sii	17.10.	Sii	kultarinta	18.5.	Tuu	8.9.	Lep
jänkäsirriäinen	26.5.	Sii, Kuo	15.8.	Sii	mustapääkerttu	2.5.	Vrk	##	
suokukko	20.4.	Kuo	30.9.	Suo	lehtokerttu	17.5.	Sii	30.8.	Sii
jänkäkurppa	26.4.	Iis	17.10.	Kuo, Sii	hernekerttu	29.4.	Kaa	16.9.	Jua, Suo
taivaanvuohi	11.4.	Tuu	26.10.	Sii	pensaskerttu	10.5.	Lep	6.9.	Sii
lehtokurppa	28.3.	Kuo	27.11.	Kaa	idänuunilintu	25.5.	Kaa	9.8.	Sii
mustapyrstökuiri	19.4.	Jua	12.8.	Sii	sirittäjä	1.5.	Vrk	4.8.	Sii
punakuiri	14.5.	Rva (vuoden ainoa havainto)			tiltalti	7.4.	Suo	17.10.	Kuo, Sii
pikkukuovi	18.4.	Kuo	16.8.	Sii	pajulintu	22.4.	Tuu, Son	27.9.	Kaa
kuovi	3.4.	Iis	15.9.	Jua	harmaasieppo	10.5.	Kuo	27.9.	Lep
mustaviklo	25.4.	Sii	6.9.	Sii	pikkusieppo	18.5.	Sii, Kuo, Ter	24.8.	Sii
punajalkaviklo	12.4.	Lap	12.8.	Sii	kirjosieppo	25.4.	Iis	7.9.	Tuu
valkoviklo	13.4.	Maa	5.9.	Sii	kuhankeittäjä	24.5.	Sii	26.10.	Sii
metsäviklo	11.4.	Suo, Jua	13.8.	Sii	pikkulepinkäinen	13.5.	Iis	25.8.	Tuu
liro	19.4.	Kei	13.9.	Sii	mustavaris	28.2.	Rau	ei syyshavaintoja	
rantasipi	18.4.	Kuo, Lep	11.10.*	Vrk	kottarainen	10.3.	Kuo	##	
karikukko	16.5.	Sii	1.8.	Sii	peippo	13.3.	Rau	##	
vesipääskey	15.5.	Sii	ei syyshavaintoja		järripeippo	25.3.	Ter	9.11.	Jua
pikkulokki	25.4.	Maa	6.9.	Maa	vihervarpunen	4.3.	Kuo	##	
naurulokki	22.3.	Vrk	29.11.	Kuo	hemppo	23.3.	Sii	9.8.	Sii
kalalokki	28.3.	Kuo	4.12.	Kuo	punavarpuunen	15.5.	Tuu, Lep	31.7.	Ter
selkälokki	25.3.	Vrk	30.10.	Kuo	lapinsirkku	10.4.	Lep	21.9.	Kuo
harmaalokki	24.2.	Vrk	20.12.	Vrk	pulmunen	7.3.	Lep	9.11.	Maa
merilokki	4.3.	Kuo	6.11.	Kuo	peltosirkku	10.5.	Maa	ei syyshavaintoja	
kalatiira	26.4.	Kuo	25.8.	Kuo	pohjansirkku	ei keväthavaintoja		7.9.	Kaa, Tuu
uuttukyyhky	22.3.	Rau	5.9.	Rau	pajusirkku	27.3.	Suo	1.11.	Kei

VESILINNUT

Eelis Rissanen

Hanhet

Viimeisimpien vuosien perusteella näyttää hanhien syyssmuutosta olevan muotoutumassa näyttävämpi tapahtuma kuin kevätmuutosta. Valtalajina muutossa näyttävät olevan valkoposkihanhet. Syksyllä 2014 koettiin ennätysmäinen valkoposkihanhi-muutto, jota on analysoitu tarkemmin tässä lehdessä omana juttuna. Syksyn 2014 osalta myös tundranhanhi (12.10. 330 m) ja sepehanhi (30.9. 2315 m) ylsivät valkoposkihanhiin siivellä hyviin yksilömääriin.

Valkoposkihanhen osalta myös vuosi 2013 oli mielenkiintoinen, koska silloin nähtiin myös hyvää kevätmuuttoa mm. 27.5. 3821 m. Syksyn osalta paras noteeraus oli 23.9. 3253 m. Tundra- ja sepehanhen osalta vuosi 2013 oli verrattain vaatimaton.

Metsähanhen osalta esiintyminen oli verrattain tavanomaista ja suurimmat määrät molempien kevätien osalta olivat reilut sata yksilöä. Syksyjen osalta määrät olivat myös hyvin tavanomaista luokkaa, parhaimpien päivien ollessa maksimissaan sadan yksilön luokkaa. Huolestuttavaa sen sijaan on se, että pesimähavaintoja ei ilmoitettu kummaltakaan vuodelta ollenkaan. Merihanhikin veti jo pidemmän korren tätä osin, sillä vuodelta 2014 ilmoitettiin elokuulta havainto yhdestä merihan-

KEVÄT-KESÄ 2013:

Tavi	29.4.	Maa Lapinjärvi 400 (6a) p
Haapana	5.5.	Maa Lapinranta 64 p
Sinisorsa	24.4.	Lap Kunnanranta 130 p
Lapasorsa	11.6.	Sii Raasio 35 p
Jouhisorsa	12.6.	Sii Raasio 25 p

Taulukko 1. Tavallisimpien vesilintujen parhaimmat keräntymät keväältä 2013. Keväisen keräntymän puuttuessa mukaan on otettu myös kesäkuun alku.

KEVÄT-KESÄ 2014:

Tavi	19.4.	Rau Toivola 450 p
Haapana	20.4.	Kuo Pöksänlahti 200 p
Sinisorsa	17.4.	Rau Toivola 165 p
Lapasorsa	10.6.	Sii Raasio 24 p
Jouhisorsa	25.4.	Sii Raasio 69 p

Taulukko 2. Tavallisimpien vesilintujen parhaimmat keräntymät keväältä 2014. Keväisen keräntymän puuttuessa mukaan on otettu myös kesäkuun alku.

hinuorukaisesta. Merihanhen esiintyminen oli muuten tavanomainen molempina vuosina kevätmaksimien ollessa noin viiden yksilön suuruusluokkaa. Kanadanhanhia nähtiin normaaliin tapaan kevätpainotteisesti pääasiassa yksittäisiä lintuja.

Heinätavi *Anas querquedula*

Heinätävien määrät ovat huvenneet melkoisen pieniksi takavuosiin verrattuna. Havaintovuosina nähtiin ajalla 4.5.–22.8.2013 yhteensä 23 yks. ja 30.4.–20.8.2014 yhteensä 30 yks.

Harmaasorsa *Anas strepera*

Määrät olivat hiukan viime vuosia pienemmät. Vuonna 2013 nähtiin 14 yks. ajalla 24.4.–5.10. Lokakuinen havainto on tavanomaista myöhäisempi. Vuonna 2014 havaittiin 8 yks. aikavälillä 13.4.–15.8.

Punasotka *Aythya ferina*

Tälläkään lajilla ei tunnu menevän kovin vahvasti. Määrät tuntuvat hupenevan vuosi vuodelta. Havaintoja kertyi vähän runsaammin kuin heinätävillä. Vuonna 2013 nähtiin n60 yks. enimmillään 29.4. ja 4.5. Lap Linnansalmi 3 p sekä 14.7. Sii Musti 4 p.

Tavi on runsain puolisuokeltajasorsamme.
ILKKA MARKKANEN

Vuonna 2014 vastaavasti n45 yks. eniten 19.4. Vrk Ruokojärvi 8 p ja 25.4. Sii Raasio 8 p.

Kaakkuri *Gavia stellata*

Pohjois-Savon kaakkurikanta vaikuttaa kovin ohkaiselta ilmoitusten perusteella. Määrät tuntuvat hupenevan vuosi vuodelta ja pesinnätkin ovat olleet jo pitkään laskussa. Onnistuneita pesintöjä vuonna 2013 havaittiin neljä seuraavista kunnista: Kaa 2, Suo 1 ja Tuu 1. Muutolta yksi runsampi noteeraus 22.9. Sii Siltasalmi a14 m. Vuosi 2014 oli vieläkin synkempi vain kaksi onnistunutta pesintää todettiin (Lap 1, Suo 1). Kaavilla oli kahdella reviiirillä linnut, mutta pesinnät eivät onnistuneet. Muutolta ei erikoisempia noteerauksia.

Alli *Clangula hyemalis*

2013: Kevään esiintyminen oli selvästi normaalia parempi yhteissumman ollessa 838 yks. Eniten nähtiin 16.5. Suo Koskelovesi 200 p. Kesältä myös yksi havainto 7.7. Sii Raasio 1 n p. Syksy oli vaatimaton 251 yksilömäärällä, parhaimman päiväsunnan ollessa 1.11. Kuo Puutossalmi 36 m.
2014: Tavanomaisen syksypainotteinen esiintyminen. Kevään summa 385 yksilöä, josta paras 14.5. Suo Suontienselkä 200 p.

Syksyn summa hiukan normaalia parempi n1000 yksilöä. Paras päiväsamma 10.10. Kuo Puutossalmi 315 (13a) m.

Mustalintu *Melanitta nigra*

2013: Mustalintuja havaittiin muutolla normaalia vähemmän, käytännössä vain yksittäisiä tai pieniä parvia.
2014: Kevään summa oli tavanomaista parempi yhteensä 506 yksilöä. Parhaimpana päivänä, 13.5. Kuo Puutossalmi jopa 137 (2a) m. Syksyn esiintyminen oli vaatimaton, käytännössä vain yksittäisiä lintuja ja muutamia pieniä parvia.

Pilkkasiipi *Melanitta fusca*

Pilkkasiivellä oli yksilömäärältään hyvää suuruusluokka olevat syyspainotteiset esiintymiset molempina vuosina. Syksyiset yksilömäärät olivat molempina vuosina mustalinnun kanssa samaa suuruusluokkaa, joka on selkeästi normaalia enemmän. Vuonna 2013 saatiin syksyn summaksi 151 yksilöä. Huipun ollessa 16.11. Kuo Puutossalmi 24 m. Keväältä oli vain yksi havainto. Vuonna 2014 oli syksyn summa 99 yksilöä, parhaimman päivän ollessa 11.11 Sii Siltasalmi 16 m. Keväältä ilmoitettiin kolme havaintoa.

Mustakurkku-uikku *Podiceps auritus*

2013: Havaintoja ilmoitettiin hiukan aiempia vuosia paremmin. Pesinnät ilmoitettiin kolmelta paikalta: Kiu, Kuo, Son. Tämän lisäksi Keiteleen Hetejärveltä ilmoitettiin peräti 15 paria, mutta tarkemmasta pesintätuloksesta ei ollut tietoa.
2014: Havaintoja saatiin kasaan yllättävän niukasti. Pesintöjä saatiin tietoon 3 kappaletta Kuopiosta. Keiteleen Hetejärvien tilanteesta ei saatu järkevää mielikuvaa, lintuja alueelle varmaankin oli.

KANALINNUT

Eelis Rissanen

Kanalinnut

Eri lajien osalta tilanne on hyvin vaihteleva Pohjois-Savon osalta. Teeren tilanne vaikuttaa verrattain hyvältä. Vuoden 2013 aikana havaittiin eri puolilla Pohjois-Savoa parvia, joiden kokoluokka oli n. 50 yksilön luokkaa. Vuoden 2014 aikana parvikoko oli jopa hieman suurempi ja suurin parvi noteerattiin 13.3. Rau Rastunsuo 166p. Pyyn tilanne vaikuttaa myös hyvin vakaalta. Havaintoja tehtiin tasaisesti eri puolilta maakuntaa ja pesinnätkin vaikuttivat onnistuneen hyvin. Metsonkin tilanne vaikuttaa ihan kohtuulliselta. Havaintoja kertyi muutamia aiempia vuosia enemmän ja useita onnistuneita pesintöjä raportoitiin.

Riekon esiintyminen näyttää kovin lohduttomalta. Molempina vuosina havaintopaikkojen määrä oli vaatimaton (2013 yht. 10 paikkaa ja 2014 yht. 9 paikkaa). Pesinnöistä ei ollut tietoakaan. Vähäiset havainnot painottuvat pääasiassa maakuntamme pohjoisosiin ja yleensä kyseessä oli yksittäinen lintu. Jakson paras noteeraus oli 27.10.13 Son Tiilikansuo 6 kiert.

Metso täydentää ravintoaan vaikka pihlajanmarjoilla. RAUNO NOKELAINEN

Syksyn 2014 valkoposki- hanhimuutto Pohjois-Savossa

Pertti Renvall

Syksyn 2014 valkoposkihanhimuutto tarjosi kokoluokassaan Pohjois-Savossa aiemmin kokemattoman elämyksen. Muutto ajautui normaalilta reitiltään selvästi länemmäksi, ja katseltavaa, ynnättävää ja kuvattavaa riitti tällä kertaa myös Kuikan toimialueella, niin stajipaikoilla kuin sänkipelloillakin. Maakunnan hanhimuuton päiväsumaennätys rikottiin reippaasti, ja suurimmat paikallisparvet laskettiin jo useissa tuhansissa. Syksyn hanhi-ilmiö aktivoi harrastajia, ja Tiiraankin kirjattiin jaksolta 13.9. - 21.10. 262 havaintoa valkoposkihanhesta.

Kaksi hienoa muuttoryntäystä

Valkoposkihanhen syysmuutosta tehtiin Pohjois-Savossa ensimmäinen havainto 13.9., ja ensimmäinen pieni paikallisparvi havaittiin 15.9. Voimakkaampi muuttoaalto koettiin viikkoa myöhemmin, ja päämuuttoa todistettiin syyskuun viimeisenä päivänä. Paikalliskeräntymät olivat suurimmillaan syys-lokakuun vaihteessa. Sänkipellot tyhjenivät lokakuun puoliväliin mennessä, ja viimeiset muuttoparvet havaittiin 21.10.

Pohjois-Savossa todettiin kaksi selvää muuton huippua: 22. - 23.9. ja 30.9. (Taulukko 1). Molemmat muutot olivat sääennusteista melko hyvin ennakoitavissa, ja ainakin osa stajareista siis valmiustilassa. Kun muuttoallot ajoittuivat vielä varsin näitisti parhaimpaan katselu aikaan (lue: valoisaan aikaan) päämuuttopäivien hanhiträfiikki saatiin varsin hyvin dokumentoitua.

Maakunnan hanhimuuton paikka-kohtainen päiväsumaennätys rikottiin

valkoposkihanhen valtakunnallisena päämuuttopäivänä 30.9., kun ilmeisen mukavasti hanhivirtaan osuneelta Siilinjärven Vehkamäeltä laskettiin viidessä tunnissa pohjoissavolaistain hämmästyttävät 54 500 muuttavaa hanhea. Myös muualla maakunnassa todistettiin voimakasta muuttoa, vaikka aivan vastavia lukemia ei raportoituakaan. Valtaosa (todennäköisesti yli 90 %) maakunnan ylittäneistä hanhista oli valkoposkia. Lajilleen niitä kirjattiin esim. Vehkamäellä 24 500 ja Puutossalmella 10 400 yksilöä. Muita hanhilajeja (taksona) määritettiin Pohjois-Savossa massapäivänä muuttavina yhteensä vain 2 871 yksilöä.

Vehkamäellä havainnointia oli klo 7.40-17.15. Aamun ensimmäiset tunnint olivat hiljaisia, mutta klo 9.50 alkoi tapahtua: ensin kaukana itähorisontissa, sitten yhtäkkiä leveähkönä rintamana vähän joka puolella. Muutto jatkui voimakkaana ja melko tasaisena viiden tunnin ajan. Päämuuttosuunta oli SW, mutta paljon parvia

suuntasi myös suoraan S ja WSW. Osa parvista pyrki aluksi luoteeseen, mutta kääntyi myöhemmin Siilinjärven kirkonkylän suunnassa etelään kohti Kallavettä. Puolet parvista ohitti Vehkamäen idässä tai kaakossa, neljäsosa luoteen (Siilinjärven) puolelta, ja poikkeuksellisesti noin neljäsosa parvista ylitti Vehkamäen upeasti suoraan päältä. Muutama iso parvi laskeutui myös paikalliseksi.

Parhaimmillaan Vehkamäen hanhitykitys oli iltapäivällä klo 13-14.45, jolloin suuria valkoposkihanhiparvia (joukossa myös sepelhanhia) alkoi mättää yli myös todella korkealla, aivan eri lentokorkeudessa kuin valtaosa päivän parvista. Näiden parvien lentokorkeudesta syntyi vaikutelma eri lähtöalueesta. Muutto päättyi kuin seinään klo 15, jonka jälkeen ei havaittu enää yhtään muuttavaa hanhea. Mainittakoon vielä, että Vehkamäeltä nähtiin hanhimuuton lomassa mm. kolme muuttavaa muuttohaukkaa, kolmen yksilön kihuparvi, ja hienon hanhipäivän päätti

Taulukko 1. Muuttavien hanhien päiväsummia (valkoposkihanhet ja määrittämättömät hanhet yht.) ja päämuuttosuunnat valkoposkihanhen päämuuttopäivinä Pohjois-Savossa syksyllä 2014. Suluissa parvien lukumäärä ja määritettyjen valkoposkihanhien määrä.

22.9.	Sii Ahmo 9 680 (48a; 7 860) SW (Markku Ukkonen)
22.9.	Kuo Nilsiä Varpumäki 8 540 (57a; 6 740) SW (Pertti Renvall)
23.9.	Maa Lapinjärvet + Patajärvi 4 800 (46a; 4 015) SW (Niklas Åberg, Tuomas Syrjä ym.)
23.9.	Kiu Ryönänjoki 3 750 (27a; 3750) SW (Jukka Kärkkäinen)
23.9.	Iis Kiviranta 3 000 (n. 20a) W (Aaro Väänänen)
30.9.	Sii Vehkamäki 52 200 (n. 165a; 24 500) SW (S-NW) (Jaakko Kettunen, Pertti Renvall, Lassi Vänskä)
30.9.	Kuo Puutossalmi 25 238 (120a; 10 371) S-SW (Aimo Hartikainen, Ilkka Markkanen, Niklas Åberg, Tuomas Syrjä).
30.9.	Lep Moninmäki 11 465 (66a; 4 515) (Risto Pirkkalainen)
30.9.	Var Lehtoniemi 7 150 (39a; 750) W (Yrjö Olkkonen & Heikki Pentikäinen)
30.9.	Jua Västinniemi 4 400 (7a; 4 400) SW (Veikko Liimatainen)

Taulukko 2. Valkoposkihanhen suurimmat paikalliskeräntymät Pohjois-Savossa syksyllä 2014.

24.9.	Maa Maaninkajärvi, Kinnulanlahti nn 5000 (Kaarina Heiskanen)
25.9.	Kuo Riistavesi, Ruunajoki 2000 (Asta Hakkarainen-Väätäinen, Juha Väätäinen)
25.9.	Sii Musti 860 (Pertti Renvall, Toni Uusimäki)
25.9.	Lap Nerkooniemi, Raivio 1200 (Pirkko Halonen, Asta Lähdesmäki, Lassi Lähdesmäki)
26.9.	Iis Hernejärvi n 3600 (Jouko Pulkka)
27.9.	Sii Vehkasuo 1700 (Markku Ukkonen)
28.9.	Maa Tavinniemi n 5000 (Patrick Hublin)
29.9.	Maa Maaninkajärvi (kylä) n 7000 (Patrick Hublin)
30.9.	Maa Tavinniemi n 6200 (Eelis Rissanen)
30.9.	Kuo Riistavesi n 4700 (4a) (Pertti Renvall, Riitta Renvall, Seppo Sollo)
1.10.	Maa Maaninkajärvi, Kinnulanlahti nn 5000 (Kaarina Heiskanen)
5.10.	Maa Tavinsalmi n 5000 (Patrick Hublin)
9.10.	Tuu Hiidenniemi 900 (Matti Pirskanen)
12.10.	Kuo Riistavesi 2550 (Raija Hyvärinen, Seppo Hyvärinen)

tiittävästi suurin Pohjois-Savossa havaittu merimetsoparvi: klo 16.57 a42 SW.

Lintutietopalvelu Tiiraan tallennettiin Kuikan toimialueelta massapäivänä 30.9. valkoposkihanhesta ja määrittämättömistä hanhista 36 havaintoa yhteensä yli 122 000 muuttavasta yksilöstä. Havaintojen perusteella, niitä varovasti tulkiten ja päällekkäiskirjauksia reippaasti poissulkien, Kuikan toimialueen ylitti 30.9. n. 70 000 valkoposkihanhea, pääosa 20-30 km:n rintamana suuntaan SW. Rintama lienee ollut selvästi eteläpainotteinen, ja hanhivirran luoteisraja kulki todennäköisesti aika tarkkaan linjalla Nilsiä-Pisa – Siilinjärven kirkonkylä. Esim. Lapinlahdelta tai Iisalimesta ei ilmoitettu massapäivänä yhtään hanhivirtaa.

Komeita paikallisparvia

Monelle harrastajalla ehkä eniten iloa tai ainakin kaivattuja tapahtumia hiljeneväen lintusyksyyn toivat tuhansien valkoposkihanhien muuton keskeytyminen ja

laskeutuminen pohjoissavolaisille (ranta) pelloille ja järville ruokailemaan ja lepäilemään, jopa viikkojen ajaksi. Ennen kokemattomia sänkipelto-parvia nähtiin mm. Maaningalla, Iisalmissa, Siilinjärvellä ja Riistavedellä (Taulukko 2). Vähintään 300 yksilön parvia havaittiin yli 20 paikalla, ja kaikkiaan laiduntavista valkoposkihanhista nautiskeltiin noin 50 paikalla, eri puolilla maakuntaa.

Suurten hanhiparvien yksilömäärien laskeminen on aika usein vaivalloista eikä havaintokokemuksen elämyksellisyys huomioiden välttämättä kovin motivoivakaan. Havainnoisijasta riippuen varsinkin tuhatpäisten parvien lukumäärien dokumentointitapa ja -tarkkuus vaihtelevat paljon. Nytkin näyttää siltä, että samoista parvista kirjattiin välillä kovin erilaisia lukumääriä kuvaavia havaintoja. Tiiraan ilmoittaessa tulisikin tarkemmin huomioida tehdyn havainnon lukumäärätiedon tarkkuuden/epätarkkuuden kuvaamiseen liittyvät ohjeet. Harva taitaa tietää, mitä

esim. lukumäärämerkinnät 1000, n 1000 tai nn 1000 Tiirassa tarkoittavat, ja miten niitä kuuluisi tulkita.

Myös maakunnan paikallisten valkoposkihanhien yhteismäärän selvittäminen on parvien liikkuvuuden ja havainnoinnin koordinoimattomuuden vuoksi kovin hankalaa. Massapäivänä 30.9. maakunnassa havaittiin yhteensä n. 13 000 paikallista valkoposkihanhea, yli 70 000 muuttolennossa havaitun lisäksi. Tiiran havaintoaineiston perusteella pohjoissavolaisten sänkipeltojen antimia hyödynsi syksyn aikana vähintään 15 000 valkoposkihanhea. Todellinen lukumäärä voi kuitenkin olla huomattavasti suurempi, jopa kymmeniä tuhansia, mutta havaintoaineistomme ei tätä kerro. Ruuhkaisinta oli Maaningalla 24.9. - 5.10., Tavinniemen - Tavinsalmen pelloilla, Maaninkajärven Kinnulanlahdella, Maaninkajärven kylän peltoaukealla sekä Lapinjärvien rantapelloilla. Pohjois-Savon kaikkien aikojen suurin hanhikeräntymä, n 7000 valkoposkihanhea, dokumentoitiin 29.9. Maaninkajärven kylän peltoaukealla.

Mikä toi valkoposkihanhet Pohjois-Savoon?

Molempia päämuuttopurkauksia edelsi matalapaineen jälkeinen kylmänpurkaus ja tuulien kääntymisen hanhimuutolle suotuisaksi. Varsinkin ensimmäinen ryntäys 22.9. oli klassinen arkististen hanhien muuttokeli, jossa yhdistelmä sään nopeaa kylmenemistä koillisen lähtöalueilla ja tuulien kääntymistä pohjoissavolaisille harrastajille ihanteellisen itäiseksi toi hanhivirtaa myös maan keskiosiin. Muutto jatkui 23.9., mutta törmäsi Pohjois-Savossa aamulla alkaneeseen ja tunteja kestäneeseen sankkaan lumisateeseen, joka lienee pakottanut valtaosan myöhemmin havaituista paikallisparvista keskeyttämään muuttonsa.

Sen sijaan päämuuttopäivänä 30.9. tuulen suunta (luode!) ei antanut odottaa ennätysvoimakasta hanhimuuttoa Pohjois-Savoon. Keli oli lämpimähkö, 6-9 °C, pilvipoutainen (selkeni osittain illaksi), tuuli NW, aamupäivällä 4-6 m/s, tyyntyi iltapäivällä, iltana kohti selkenevää. Mutta toisin kävi. Ratkaisevaa massojen ajautumiselle länteen lienee ollut Pohjois-Karjalasta raportoitu heikohko sadealue, jota osa Pohjois-Karjalan hanhivirrasta lähti todennäköisesti ohittamaan luoteispuolelta ajautuen näin kuikkalaisille passelisti länemmäksi.

PETOLINNUT 2013–2014

Kalevi Rutonen ja Seppo Räsänen

Ravintotilanne parani oleellisesti vuosien 2013 ja 2014 aikana. Monen pöllölajin reviirimäärät kasvoivat ja pesinnätkin alkoivat onnistua. Lapinpöllöjen runsaus vuoden 2013 talvella ja keväällä yllätti. Tarkasteluvuosille osui myös huikkea hiiripöllövaellus. Pöllörintamalla muita menestyjiä olivat huuhkaja, lehtopöllö sekä suopöllö.

Merikotkan runsastuminen koko maassa näkyi myös Pohjois-Savossa lisääntyneinä havaintoina pesimääjän ulkopuolella syksystä kevääseen. Vuotuinen havaintomäärä on nykyään runsas sata. Sääksen pesimäkanta runsastui edelleen ja uusia alueita vallattiin. Vuoden 2014 poikastuotto pieneni pesimäaikaisen huonojen sääolojen takia.

KOTKAT

Maakotka *Aquila chrysaetos*

2013: Vuoden aikana tehtiin maakotkahavaintoja 29 linnusta. Hieman enemmän vuoteen 2012 (16) verrattuna. Keväthavainnot maaliskun ja huhtikuun 10 kotkasta. Syksyn ensimmäinen muuttaja 25.9 Kiu. Eniten kotkia muutti lokakuussa (9). Syys-havaintoja kaikkiaan 15.

2014: Vuosi jäi kirjoihin maakotkan osalta erinomaisena pesimistuloksena. Nuoria kotkia havaittiin syksyllä myös Pohjois-Savossa. Vuoden aikana tehtiin havainto peräti 56 kotkasta, joista 15 keväällä pääosin huhtikuulta. Kesäaikaan havaittiin 3 kotkaa Iis, Lep ja Tuu. Syysmuutto lähti käyntiin 24.9, jolloin muuttava kotka Pie Katajamäessä. Parhaat muuttopäivät 15. ja 16.10, jolloin havainto 14 kotkasta Iis, Kuo ja Sii. Syksyn havainnoista yli puolet (22) tehtiin lokakuussa.

Merikotka *Haliaeetus albicilla*

2013: Merikotkan esiintyminen Pohjois-Savossa edellisen vuoden kaltainen selvästi maakotkaa yleisempää. Nyt havainto 99 merikotkasta. Havainnot keskittyvät kevääseen (49) ja syksyyn (39). Keväthavainnot pääosin maaliskun huhtikuulta (34). Kesäaikaan tehtiin 10 havaintoa (Iis, Kei ja Sii). Syksyn ensimmäinen muuttava merikotka 14.9 Kuo Haminalahdessa. Vuoden parhaita muuttopäiviä 21.4 Maa 3 m, 23.9. Kuo 4 m, 24.9 Sii 3 m sekä 13.10 Rva 3 m. Parhaita muuttokuukausia syyskuu (15) ja lokakuu (11).

2014: Pohjois-Savossa vieraili vuoden aikana huikkeitä 112 merikotkaa. Keväällä 57 ja syksyllä 52 lintua. Lisäksi 3 kesäaikaista havaintoa. Kevään kotkat liikkeellä maaliskuussa (34) ja huhtikuussa (17) sekä syksyn kotkat syyskuussa (16) ja lokakuussa (29). Kevään paras muuttopäivä 22.3 Sii Vehkamäki 5 m. Syksyn ensimmäiset muutolla 13.9 Lap Nerkooniemi 2 m. Syksyn vilkkain muuttopäivä 30.9. Rva Itämäki 3 m, Kiu Ryönänjoki 1 m sekä Kuo Nil Varpumäki 1 m.

HAUKAT

Hiirihaukka *Buteo buteo*

Hiirihaukkakanta on valtakunnallisesti edelleen laskusuunnassa. Maakunnan todellisen pesivän kannan arviointi on hankalaa, sillä pesiä ei juurikaan aktiivisesti etsitä. Reviirin ahkerampi tarkkailu antaisi todennäköisesti lohdullisemman kuvan maakunnan hiirihaukkakannasta, kuten on käynyt Pohjois-Karjalassa.

2013: Ensimmäinen kevätmuuttohavainto 29.3. Rau Tyyrivirralla. Muuttohuippu ajoittui huhtikuun kahdelle viimeiselle viikolle. Suurin kertymä nähtiin 21.4. Sii Vehkamäellä 8 m + 2 p. Kaikkiaan maaliskoukokuun aikana nähtiin 148 muuttavaa yksilöä, mikä on kolmisenkymmentä enemmän kuin edellisvuonna. Pesintöjä maakunnassa varmistui kaikkiaan 12 (+ 5 reviiiriä). Maakunnan itäosien myyräkannan nousu näkyi pesinnöissä: Kaavilla kahdessa pesässä oli 4 poikasta.

Heikkona jatkunut myyrätalanne näkyi vähäisinä syysmuuttohavaintoina. Suurin kertymä 17.8. Kaa Niinivaara 22 m. Kaikkiaan nähtiin 106 yksilöä, joista 91 m, mikä on edellisvuoden tasoa. Viimeinen havainto syksyn havainto 6.10 Lep Itkolanpiha 1 p. **2014:** Ensimmäinen muuttohavainto jo 9.3. Pie Petäjälähti. Kevään havaintoja kaikkiaan 134, joista 118m. Havaintojen perusteella muutto jakautui varsin tasaisesti huhtikuulle. Suurimmat kertymät 19.4. Kuo Maaninka Patalahti 5 m + 1 p ja Kaa Niinvaara 6 m. Pesintöjä varmistui 11 (+ 1 reviiiri). Syysmuuttohavainnot vähenivät kahden edellisvuoden määristä: 111 yksilöä, joista on ilmoitettu 65 m.

Piekana *Buteo lagopus*

2013: Ensimmäinen kevätmuuttohavainto Kuo Maaninka Vesajoki. Kaikkiaan havaintomäärä lähes puolittui: 120 m tai p. Suurin kertymä 4.5. Lap Linnansalmi 12 m. Päämuutto ajoittui huhtikuun viimeisen ja toukokuun ensimmäisen viikon ajalle. Syysmuutto oli vaisua ja ajoittui syyskuun

viimeiselle viikolle: 77 m. Suurin kertymä Kuo Maaninka Vesajoki 6 m. Viimeinen havainto 13.10. Sii Vehkamäki 1 m.

2014: Kevätmuuttohavaintoja kertyi 183 yksilöstä, toiseksi eniten tällä vuosikymmenellä. Huippu ajoittui huhtikuun jälkipuoliskolle. Suurin kertymä 12.4. Sii Vuorimäki 28 m. Syysmuutto ajoittui pääosin syyskuun lopusta ja lokakuun puoleenväliin. Havaintoja kertyi 255 m, siis kolminkertainen määrä edellisvuoteen. Suurin kertymä 13.10. Sii Vehkamäki 46 m. Viimeinen havainto 30.10. Lap Onkivesi 1 m.

Varpushaukka *Accipiter nisus*

Maakunnan varpushaukan kannankehityksestä ei pystytäkään tekemään kunnollista arvioita, sillä pesintöjä varmistuu sen verran vähän. Oletettavaa on, että kanta on suhteellisen vakaa. Vaikka luonnolliset korvet ovatkin huppenneet hakkuiden myötä, kelpaavat myös istutuskuusikot pesimäympäristöksi. Muuttohavainnoissa ei ole merkittäviä muutoksia.

2013: Tammi-maaliskuun aikana havaittiin tavanomainen määrä, 61 yksilöä. Huhti- ja toukokuun aikana havaintoja kertyi 277 m, p tai kiert, valtaosa muuttavia. Muuttohuippu 18.-26.4. välisenä aikana. Suurin kertymä 21.4. Sii Vehkamäki 19 m. Pesintöjä varmistui neljä ja reviiirejä yksi. Elo-joulukuulta havaintoja 286 p, m tai kiert. Suurin kertymä 23.8. Sii Vehkamäki 40 m + 2 p. **2014:** Talven havainnot tammi-maaliskuulla 55 yksilöä. Huhti-toukokuussa havaittiin 200 p, m tai kiert. Suurin kertymä 12.4. Sii Vuorimäki 16 m + 2 p. Elo-joulukuun välisenä aikana havainnot 248 yksilöstä.

Muuttohaukka *Falco peregrinus*

Muuttohaukan levinneisyys maassamme on laajentunut sekä etelään että pohjoiseen. Lieneekö sillä vaikutusta, että havaintojen määrä Pohjois-Savossa on ollut parina vuonna suurempi kuin aikaisemmin.

2013: Koko vuonna havaittiin 26 yksilöä, joista huhti-toukokuussa 11 p tai m. Ensimmäinen havainto 16.4. Sii Vehkamäki 1 m ja vuoden viimeinen havainto 3.10. Kuo Maaninka Patalahti 1 p. **2014:** Koko vuoden havainnot 24 yksilöä, joista maaliskoukokuussa 12 m. Ensimmäinen havainto 22.3. Rau Kerkonkoski 1 NW ja viimeinen 30.9. Sii Vehkamäki 3 m.

Sääksi *Pandion haliaetus*

2013: 116 asuttua reviiiriä sekä 188 pesäpoikasta olivat sääksen seurantahistorian ennätysksiä Pohjois-Savossa. Pesätarkastajat kävivät 153 sääksen pesäpaikalla. Asutut

pesät kunnittain: Jua 3, Kaa 1, Kei 3, Kiu 1, Kuo 22, Lap 2, Lep 6, Maa 5, Nil 2, Pie 18, Rau 20, Rva 3, Son 5, Suo 10, Ter 6, Tuu 3, Vrk 5, ja Vie 1. Pesäpoikasia eniten Kuo (38), Rau 32) ja Pie (30 poikasta).

2014: Sääksen pesäpaikkoja tarkastettiin runsaat 170, joilta löytyi 113 asuttua pesää. Poikasia pesillä 169 eli hieman vähemmän kuin edellisena vuonna. Huonompaan pesintätulokseen vaikuttivat sateiset, koleat ja tuuliset säät pienten poikasten aikaan kesäkuussa. Monilla pesäpaikoilla pesintä keskeytyi. Pesäpaikkoja tarkastettiin eniten Kuo (28), Rau (24) ja Pie (22 pesäpaikkaa). Asutut pesät: Jua 2, Kaa 2, Kei 4, Kiu 1, Kuo 20, Lap 2, Lep 5, Maa 7, Nil 2, Pie 16, Rau 18, Rva 2, Son 5, Suo 11, Ter 7, Tuu 3, Vrk 3 ja Vie 1. Iisalmessa ja Vesannolla ei tavattu asuttuja pesiä. Onkivedeltä Lapinlahdella löytyi ilahduttavasti ensimmäinen sääksenpesä miesmuistiin. Lähivuosina pesien määrä varmasti kasvaa Onkivedelläkin. Joten siellä liikkuvat olkaapa tarkkoina.

PÖLLÖT

Pöllövuoteen 2013 lähdettiin nousujohteisissa tunnelmissa. Edellinen vuosi jäi toiveikkaista odotuksista huolimatta valjaksi. Nyt oli lupa odottaa parempaa. Kevät kuunteluretkineen kertoi selvästi muutoksesta. Pöllöreviireillä asuttiin ja siitä myös kuulutettiin äänekkäästi. Yhä useampi pöllöretkeilijä sai mitä oli tullut hakemaan: huuhkajan ja viirupöllön mahtipontista huhuilua perinteisen pesäpaikan tuntumassa sekä tutun ja kotoisen helmipöllön puputusta pellowreunassa. Maakuntamme metsien peruspöllöt olivat iskussa ja valmiita jatkamaan sukua. Edellisen vuoden reviiiri- ja pesämäärät lyötiinkin selvästi. Suurempi juhliin ei kuitenkaan ollut vielä syytä. Pesinnät olivat hyvin satunnaisia ja poikastuotto heikkoa.

Kaikki muuttui kerralla kun pohjoisten taigametsien koukkunokat hiiripöllöt lähtivät ennen näkemättömälle vaellukselle 2013 syksyllä. Pöllöharrastajille tarjot-

Hiirihaukan hätähuuto - pesimäkanta laskussa. ILLKA MARKKANEN

tiin herkkua, joka toistuisi kerran sadassa vuodessa. Myös paikallisilla pöllöreviireillä elo virkistyi selvästi. Syksyiset helmipöllön vaelluspyynnit Pielavedellä ja Suonenjoella valoivat uskoa paremmasta pesimävuodesta. Vuoteen 2014 tultaessa yhä useampi pöllöreviiri tuli kuulluksi ja sitä myötä kirjatuksi ylös. Aiemmin autoituneet reviiirit saivat uusia asukkaita. Kasvavan myyräkannan turvin metsissä oli kauan odotettua elämisen meininkiä. Pöllönpesien tarkastajat törmäsivätkin yhä useammin hautovaan emolintuun, joka lämmitti 7 jopa 8 munaa. Usko parempaan huomiseen oli vankkumaton. Myyriä ei kuitenkaan riittänyt aivan joka paikkaan. Suuretkin alueet monin paikoin olivat vailla pöllöjä. Siellä missä ravintoa oli pesinnät onnistuivat hyvin. Huippuvuosista 2008 ja 2009 jäätiin kuitenkin selvästi.

Huuhkajan reviiirimäärissä oli selvää nousua. Huippuvuosina huuhkajia huhuilee maakunnassa runsaat 80 reviiirillä. Huonoina ravintovuosina määrä jopa puolittuu. Tarkasteluvuosina ilmoitettiin 63 (2013) ja 67 (2014) reviiiristä. Runsaaimmin reviiirejä Iis, Kuo, Sii ja Son.

Hiiripöllön keväällä 2013 löytyneet 7 reviiiriä, havaitut 17 paikallista pöllöä sekä 1 lentopoike pesimäaikaan antoivat jo viitteitä tulevasta. Syyskuussa alkanut vaellus haki vertaistaan. Maakunnasta raportoitettiin syksyn aikana runsaasta 300 vaeltavasta hiiripöllöstä. Vaelluksen kulusta tarkempi katsaus Siivekäs nro 62 2013. Lintuja riitti vielä vuodenvaihteen yli seuraavan vuoden kevääseen ja jopa syksyyn saakka. Havaintojen määrä keväällä 2014 (109) sekä syksyllä 2014 (14). Havainnot keskittyivät maakunnan eteläosiin.

Varpuspöllöhavaintoja oli edellisvuotta (2012) hieman vähemmän. Ilmoituksia tuli 123 (2013) ja 146 (2014) pöllöstä. Molempina vuosina kymmenkunta pesä löytöä Kuo ja Sii.

Lehtopöllö teki komean paluun maakuntamme linnustoon parin niukan esiintymisvuoden jälkeen. Soidinääntelyä

kuultiin 2013 kahdella reviiirillä Kuo sekä 2014 yhdellä Nil sekä peräti 9 reviiirillä Kuo. Vuoden 2014 10 reviiiriä on suurin määrä ainakin 15 vuoteen Pohjois-Savossa. Keiteleeltä löytyi maaliskuussa 2014 nälkään kuollut lehtopöllö talon pihasta.

Vuoden 2013 38 **viirupöllöreviiiriä** ovat Pohjois-Savon keskitasoa, mutta vuoden 2014 66 reviiiriä jo katsaushistorian parhaasta päästä. Eniten viirupöllöjä oli äänessä Kaa, Kuo, Suo ja Tuu. Pesinnät löytyivät tuttuun tapaan Kaavin, Maanigan ja Pielaveden pönttöalueilta.

Lapinpöllöhavaintoja ilahduttavasti 2013 31 ja 2014 16 linnusta. Havainnot pääosin alkutalvelta ja keväältä (17). 2013 löydettiin peräti 6 pesintää Kaa ja Nil. Pesinnät ovat perinteisesti keskittyneet Koillis-Savon alueelle, vaikka kierteleviä lapinpöllöjä tavataan muuallakin maakunnassa.

Sarvipöllöjen esiintyminen oli maltillista. Reviiiriä kuuluttavia pöllöjä tavattiin 2013 1 ja 2014 11 yksilöä. Äänekäästi ruokaa kerjäävät poikueet tulevat kesäkuisilla yöretkillä hyvin havaituiksi. Vuonna 2013 maastopoikueita tavattiin 5 ja vuodelta 2014 kirjattiin 15 maastopoikuetta. Luvut kertovat myös parantuneesta ravintotilanteesta.

Suopöllön runsas esiintyminen 2012 sai jatkoa 2013. Nyt kirjattiin ennätyskelliset 111 suopöllöhavaintoa. Eniten havaintoja tehtiin Lap (19), Maa (18), Nil (19) ja Sii (19). Suopöllön pesintä varmistettiin Kaavilta. Vaikka ravintotilanne ainakin paikoin parani vuonna 2014, suopöllöhavainnot puolittuivat. Suurin keskittymä tavattiin Kiu 19 havaintoa.

Myyräkansan lisääntyminen sai **helmipöllön** kasvattamaan reviiirimäärää entisestään (2013 135) ja (2014 157 reviiiriä). Esiintymien oli kuitenkin hyvin laikuttaista. Paikoin oli suuriakin alueita vailla pöllöjä, kun taas esim. Pie tavattiin petolintujen tutkimusruudulla (100 km²) 10 helmipöllön pesää. Poikastuottokin oli hyvä 5-6 poikasta pesää kohden. Eniten reviiirejä havaittiin 2014 Nil (22), Kuo 21) ja Suo (26).

KAHLAAJAT

Eelis Rissanen

Kahlaajien osalta käsitellään vähälukuisia lajeja yksittäisinä ja runsaimpia lajeja erilaisina lajiryhminä yleisemmällä tasolla. Molempien vuosien huippukohtia on pyritty poimimaan mukaan.

Viklot, suokukko ja kapustarinta

2013: Kevään osalta oli poikkeuksellisen runsaita kerääntymiä eri puolilla Pohjois-Savoa, joita on koottu taulukkoon 1. Syksy oli vaisuhko, josta ainoa mainittava lirolla 10.8. Sii Raasio 161 p.
2014: Kevät oli selvästi edellisvuotta vaatimattomampi. Parhaimmat kerääntymät on koottu taulukkoon 1. Syksy oli edellisvuotta parempi. Seuraavat kerääntymät ansaitsevat maininnan: mustaviklo 15.7. Sii Raasio 58 p, liro 3.8. Sii Raasio 195 p ja suokukko 30.8. Iis Peltosalmi, Itikan pellot 90 p

Tyllit ja sirrit

Molempien keväiden osalta määrät jäivät vaatimattomiksi. Syksyjen osalta vuonna 2013 vanhoja ja nuoria lintuja nähtiin kohtuullisesti, mutta syksyn 2014 osalta nuorten lintujen määrätkin jäivät kovin vähäisiksi. Kaikki kerääntymät ovat Sii Raasiosta. Vuoden 2013 kerääntymiä mm. tylli 12.6. 43

p, 31.7. 65 p, pikkutylli 10.8. 17 p, suosirri 16.7. 110 ad p, 22.–23.9. 150-170 1kv p ja kuovisirri 16.7. 46 ad p sekä 18.8. 21 ad p. Vuoden 2014 kerääntymiä niimikään Sii Raasiosta: tylli 10.–11.8. 98 ad p ja 24.8. 110 ad p, suosirri 17.7. 205 ad p, 1.8. 137 ad p, pikkusirri 5.9. 67 p ja lapinsirri 12.8. 29 p

Töyhtöhyppä ja kuovit

Töyhtöhyppän osalta parhaimmat kevätmuuttopäivät olivat vuonna 2013 Sii Vehkamäeltä 444 m (45a) m ja 18.4. yht. 220 m. Syksyllä ei normaalista poikkeavia kerääntymiä havaittu. Kevään 2014 osalta parhain päivä oli jo maaliskuussa 22.3. Sii Vehkamäki 487 (59a) m. Syksyllä parhaimmat määrät olivat 1.7. Lap Linnansalmi 250 p ja 9.7. Maa Vesajoki 310 p. Kuovin ja pikkukuovin osalta esiintyminen oli tavanomainen ilman suurempia kerääntymiä kumpanakaan vuonna.

Kurpat

Lehtokurppia havaittiin normaalisti molempina vuosina. Keväällä 2014 ensimmäinen havaittiin jo 28.3. Taivaanvuohen osalta molemmat vuodet olivat tavanomaisia ja kerääntymät normaalitasolla. Jänkäkurban osalta esiintyminen (2013 30 yks. ja 2014 27 yks.) oli tavanomaista kevätpainotteisempaa maksimimäärien ollessa 5 yksilön luokkaa.

Meriharakka *Haematopus ostralegus*

Esiintyminen oli pesintöjen suhteen tavanomainen molempina vuosina. Vuonna 2013

Syksyllä 2014 havaittiin niukasti pulmussirrejä ILKKA MARKKANEN

havaittiin kolme pesintää (Kuo 2 ja Lap 1) ja 2014 viisi pesintää (Iis 1, Kuo 2 ja Lap 2). Kaiken kaikkiaan vuoden 2014 esiintyminen oli hiukan normaalia runsaampi. Sekä keväällä että syksyllä nähtiin normaalia runsaampaa muuttoa. Parhaimmat määrät 27.4. Kuo Kelloniemi 51 p ja 20.8. Kuo Puutossalmi 20 S.

Tundrakurmitsa *Phuvisialis squatarola*

Molempien vuosien esiintyminen oli verrattain normaali, ainoastaan kevään 2013

suurin parvi oli hiukan normaalia suurempi. **2013:** Ajalla 26.5.–2.10 nähtiin 79 yks. Suurimmat parvet olivat keväällä 26.5. 37 m ja syksyllä 11.8. 23 m.
2014: Ajalla 26.5.–12.10 nähtiin 63 yks. suurimmat määrät olivat 30.5. 12 p ja 31.7. 19 m.

Isosirri *Calidris canutus*

2013: Todella heikko esiintyminen. Vain yksi havainto: 31.8. Sii Musti 1 1kv
2014: Normaaliala niukempaa myös tänäkin vuonna. Vain neljä yksilöä: Sii Raasio 26.6. 1 p ja 31.7.–1.8. 1 jp p sekä 30.8. Sii Vehkamäki 2 (2a) m.

Pulmussirri *C. alba*

2013: Esiintyminen oli normaali. Yhteensä 21 yksilöä havaittiin ajalla 18.7.–23.9. Kaikki havainnot tehtiin Sii Raasiosta tai Mustissa. Ensimmäinen, suurimmat kerääntymät ja viimeinen: 18.7. Sii Musti 2 p, 19.7. Sii Musti 5 p, 20.–21.9. Sii Raasio 4 1kv p ja 23.9. Sii Raasio 1 1kv p.
2014: Selvästi normaalia heikompi vuosi, ajalla 1.8.–9.10. havaittiin vain neljä yksilöä, jotka olivat luonnollisesti Sii Raasiosta.

Jänkäsirriäinen *Limicola falcinellus*

2013: Todella heikko vuosi, vain neljä yksilöä havaittiin. Kaikki havainnot yksittäisistä linnuista Sii Raasiosta: 23.5., 9.6., 12.6. ja 10.8.
2014: Esiintyminen oli selkeästi tavanomaista parempi. Ajalla 26.5.–13.8 kaikkiaan n130 yks. suurimmat parvet olivat noin kymmenen yksilön luokkaa ja suurin 29.5. Sii Jälä 18 p. Muutenkin havaintoja oli hyvin muuallakin kuin Sii Raasiosta.

Punakuiri *Limosa lapponica*

2013: Heikko vuosi, vain 10 yksilöä ilmoitettiin. Keväältä ilmoitettiin ajalla 4.–14.5. yhteensä 7 yksilöä, joista enimmillään 14.5. Kuo Nilsia, Palonurmi 4 p ja lisäksi syksyltä kaksi havaintoa: 13.8. Kuo Kurkiharju 2 m ja 14.9. Lap Onkivesi 1 kiert S.
2014: Yksi heikoimmista vuosista kautta aikojen, vain yksi havainto 14.5. Rva Kangaslahti 1 p.

Vesipääsky *Phalaropus lobatus*

2013: Tavanomainen vuosi 33 yksilöllä ajalla 4.6.–15.8. eniten Sii Musti 11.6. 8 p ja 22.–24.7. Sii Raasio enimmillään 5 p. Ainoastaan yksi havainto em. Ulkopuolelta 6.6. Son Volkansuo 1 p.
2014: Hiukan normaalia parempi vuosi n45 yksilöllä ajalla 15.5.–15.6. Syyshavaintoja ei tullut yhtään. Kaikki keväiset olivat Sii Raasiosta tai Mustista, jossa eniten Sii Musti 27.5. 11 p ja 28.5. 7 p sekä 30.5. Sii Raasio 7 p.

LOKIT

Jyrki Uotila

Pikkulokki *Larus minutus*

2013: Suurimmat pesimäaikaiset lukemat ilmoitettiin tutuilta paikoilta: Kei Hetejärvi 27.5. 100 p., Sii Musti 11.6. 750 p ja Sii Raasio 19.6. 300 p.
2014: Vuoden suurin parvi, 18.5. Sii Raasio 800 p. Pesimäaikaisia huippulukuja ilmoitettiin vain Sii Raasiosta, 20.6. 210 p.

Naurulokki *Larus ridibundus*

2013: Kevätmuutto oli huipussaan normaaliin aikaan: 21.4. Kuo Kumpusaari 880 p ja 22.4. Kuo Kallansillat 1800 p. Pesijöitä ilmoitettiin Kei Hetejärveltä 500 paria ja Sii Mustista 125 hautovaa. Lisäksi Lap Ylimmäisellä ja Maa Haatalassa havaittiin 200 ridiä mahdollisin pesimäaikain. Sii Mikan pelloilla reilut 400 naurulokkia kävivät ruokailemassa juhannuksen tienoilla. Vuoden viimeiset marraskuun alussa, eli Iis satama 1 p 5.–6.11., Kuo Heinälammrinne 1 p 6.11. ja Kuo Nilsianlahti 7.11. 1 p.
2014: Keväältä muutama yli tonnin ryöstys: 8.4. Kuo Kallansillat 1200 p, 10.4. Vrk Ruokojärvi 2000 p, 12.4. Kuo Kallansillat 1100 p, 13.4. Iis jätekeskus 1000 p. Vuoden viimeinen lähes talvihavainto, 29.11. Kuo Puutossalmi 1 1kv p.

Kalalokki *Larus canus*

2013: Keväältä suurin massa jäi alle sadan ja vasta loppukesän ja syksyn Maaningan peltoparvissa päästiin kunnan lukemiin. Suurin ilmoitus oli Sinikiven 1100 p. 16.8. Tämän jälkeen ajalla 3.9.- 7.10. tehtiin kymmenkunta ilmoitusta 500–600 yksilön parvista Lapinjärven ja Tavinsalmen tienoilta. Maaningan ulkopuolelta todetakaan 3.10. Lap Nerkoon kanava 500 p. Talven puolelta 3 havaintoa: 1.12. Kuo

Scandic 1 p, 6.12. Kuo Puutossalmi 2 p ja 6.12. Vrk Huruslahti 1 p.
2014: Kevään huippulukemat, 12.4. Kuo Kallansillat 210 p ja 13.4. Suo Pappilanpelto 120 p. Syksyllä Maaningan pelloilla oli taas tutunlaista tungosta, 11.9. Hyttilä 670 p, 20.9. Lapinranta 500 p, 28.9. Lapinjärvet 800 p, 28.9.-1.10. Haatala 500 p ja 8.10. Lapinranta 600 p. Muualta paras kuitti oli 18.9. Kuo Riistavesi 400 p. Loppuvuodesta kaksi talvihavaintoa 1.12. Kuo (Nil) Syväri 7 p ja 4.12. Kuo Maljalahti 1 1kv S.

Selkälokki *Larus fuscus*

2013: Vuoden suurin kertymä todella vaatimaton, 17.4. Kuo Kallansillat 102 p. Vuoden viimeinen 7.–9.11. Kuo Heinälammrinnteellä oleillut 1 kv lintu.
2014: Massat pienenevät vuosi vuodelta. Nyt jäätin jo alle sadan, 8.4. Kuo Kallansillat 92 p. Vuoden viimeinen taas melko myöhäinen, 30.10. Kuo Heinälammrinne 1 1kv p.

Harmaalokki *Larus argentatus*

2013: Vuoden eka nähtiin jo 4.2. Vrk Pirtinvirralla, mutta varsinainen kevätmuutto lähti laiskasti liikkeelle, sillä seuraavat kuittaukset tulivat Kuo Puutossalmelta vasta 27.2. 1 p ja 1.3. 35 p. Varkaudessa lukemat alkoivat kasvaa vasta maaliskuun puolivälissä, 16.3. 35 p. Keväiset maksimit jäivät totuttua pienemmiksi, eli 30.3. Vrk Pussilanjoki 605 p, 30.3. Kuo Heinälammrinne 250 p, 15.4. Kuo Kallansillat 275 p ja 17.4. Iis Luodelahti 500 p. Syyspuolella Kuo Heinälammrinne 1600 p 10.10. on ihan kunnan lukema. Tämän jälkeen mainittakoon marraskuun puolelta seuraavat havikset: 6.11. Kuo Heinälammrinne 600 p, ja 16.11. Iis Iso-

Suokukkoja oli liikkeellä ennätysmäärin keväällä 2013. TERO PELKONEN

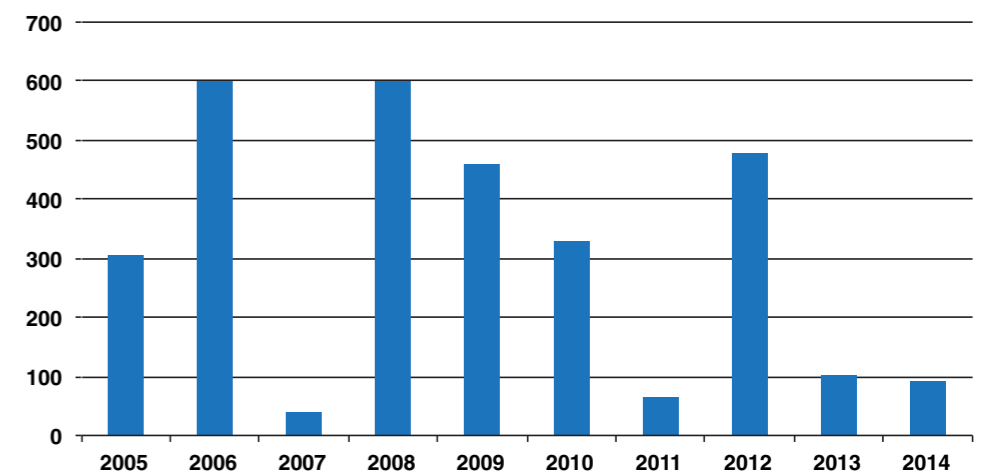
Taulukko 1. Viklojen, suokukon ja kapustarinnan parhaimmat kerääntymät keväältä 2013 ja 2014.

KEVÄTUUUTTO 2013:

Metsäviklo	24.4.	Sii Toivalannotko 35 p
Valkoviklo	5.5.	Lap Juurikka 95 p
Kapustarinta	9.5.	Lap Linnansalmi 480 p
Liro	9.5.	Kuo Nil palonurmi 250 p
Liro	10.5.	Lap Nerkoo, Lintulahti 200 p
Liro	12.5.	Lap Lahdenperä 200 p
Suokukko	12.5.	Maa Lapinjärvi yht. 1175 (8a) (suurin parvi a725 p Maa Vesajoella)

KEVÄTUUUTTO 2014:

Metsäviklo	22.4.	Iis Luonto-Savon kosteikko 40 p
Kapustarinta	10.5.	Sii Jälä 344 p
Liro	10.5.	Sii siltasalmi yht 627 (63a) m
Liro	14.5.	Kaa Kortteinen 340 p
Liro	14.5.	Sii Toivalannotko 504 p
Suokukko	14.5.	Son Mansikkavirta 500 p
Suokukko	16.5.	Iis Peltosalmi, Itikan pellot 550 p
Mustaviklo	15.5.	Kuo (Nil) Syväriä 46 p

Keväinä 2005-2014 havaitut selkälökkien maksimiyksilömäärät.

Ii 550 p. Joulukuullekin jäi vielä varsin runsaasti argareita: 1.12. Vrk Huruslahti 350 p ja 9.12. Kuo Heinälamminrinne 42 p. Syysmuutto venähti hieman uuden vuoden puolelle ja viimeinen muuttaja nähtiin 10.1. Kuo Puutossalmella. **2014:** Argaritonta kautta kesti tavallista vähemmän aikaa, sillä jo 25.1. Ter Pulkkilansaarella vanha harmaalokki nähtiin verkkoavannoilla ja seuraava nähtiin jo 7.2. Tuu Turulanrannalla. Ja taas kyseessä oli vanha lintu. Kuo Puutossalmella eka nähtiin 11.2., mutta Vrk:n ensimmäiset (8) ilmoitettiin vasta 24.2. Seuraavana päivänä päästiinkin jo yli sadan, 25.2. Vrk Huruslahti 102 p. Ja jatkoa seurasi, 1.3. Vrk Pussilanjoki 350 p, 8.3. Vrk Pussilanjoki 513 p ja Vrk Huruslahti 362 p, 15.3. Vrk Huruslahti 800 p ja 19.3. Vrk Huruslahti 1200 p. Kuopiossa lukemat lähtivät nousuun hieman jälkijunassa; 4.3. Puutossalmi 120 p, 10.3. Kallansillat 143 p, 12.3. Puutossalmi 300 p, 21.3. Heinälamminrinne 250 p, 27.3. Puutossalmi 550 p ja 8.4. Kallansillat 630 p. Syksyn suurin lukema oli 5.11. Kuo Heinälamminrinne 800p. Joulukuussa Kuopiossa nähtiin enää kaksi yksinäistä lintua, mutta Varkaudessa päästiin vielä kunnan lukemiin, mm. 11.12. Huruslahti 240 p ja vielä 20.12. Huruslahdessa oli 101 p. Muuton päätti 19.1. Vrk Lehtoniemessä kierrellyt lintu.

Merilokki *Larus marinus*

2013: Keväältä vain 8 yksilöä seuraavasti Iis 4, Kuo 2, Maa 1 ja Vrk 1. Syksyllä tehtiin 15 havista yksinäisistä linnuista, joista 1 Iisalmesta (27.8). Muut ilmoitukset koskivat Kuo Heinälamminrinteen tienoilla liikkuneita nuorta ja vanhaa lintua (21.9.–9.12.). **2014:** Keväältä 13 yksilöä. Ainoastaan Iis Luodelahdella nähtiin 14.4. 3 yksilöä, muuten yksin kappalein. Syksyllä 7 havaintoa yksinäisistä linnuista ja kaikki Kuopiosta; Heinälamminrinne, Kuopionlahti, Puutossalmi ja Silmäsuu. Yksilömäärä ainakin 2, sillä Tiiraan on kuittailtu sekä nuorta että vanhaa lintua.

Kalatiira *Sterna hirundo*

2013: Keskipäältä yksi mukava parvi, 11.7. Sii Siltasalmi 130 p.

KYYHKYT

Jyrki Uotila

Kesykyyhky *Columba livia*

2014: Pari mielenkiintoista puluhavista: 16.6. Kuo Kurkiharju 130 p pellolla ja 28.12. Sii kirkonkylä 200 p.

Uuttukyyhky *Columba oenas*

2013: Keväältä lähes 30 havaintoa 40 yksilöstä. Muuttavia ja paikallisia ilmoitettiin kumpiakin noin 20. Lap Holstila 16.4. ja Rau Kerkonkoski 18.4. tarjosivat 4 uuttupulua, mutta muuten nähtiin vain 1 tai 2 kerrallaan. Syksyllä kertyi 2 havaintoa, eli 21.8. Sii Jälä 1 S ja 18.9. Sii Ahmo 1 p. **2014:** Keväällä totutut 13 yksilöä, seuraavasti Kuo 8 (muutama vuosi sitten olisi ollut Maa 4, Nil 3 ja Kuo 1, mutta tää on tätä), Rau 2, Sii 1, Suo 1 ja Tuu 1. Kuo Palonurmi 2.4. 3 p ja Rau Kerkonkoski 22.3. 2 m, mutta muuten yksittäin.

Sepelkyyhky *Columba palumbus*

2013: Kevään eka jo maaliskuussa, 29.3. Suo Lempyy 1p. **2014:** Muutto käynnistyi tavallista aikaisemmin, sillä jo 3.3. Kuo Kangaslahdessa nähtiin eka sepelpulu ja 8.3. Ves Sydänmaalla 8 linnun parvi.

TIKAT

Jyrki Uotila

Käenpiika *Jynx torquilla*

2013: Ilmoituksia noin 40 ääntelijästä. Lisäksi 4 havaintoa heinä–elokuussa, joista yksi rengastus Sii Raasiossa ja yksi pesintähavainto Kuo Sotkanniemestä. **2014:** Totutusti noin 40 ääntelijää, joista 7 viihtyi pidempään paikalla. Pesintä varmistui Kuo Sotkanniemessä ja Kuo Lastulahdessa.

Harmaapäätikka *Picus canus*

2013: Runsastuu kaiken aikaa. Nyt keväällä ilmoitettiin noin 90 yksilöä. Lisäksi 2 mielenkiintoista toukokuista ilmoitusta 1.5. Ter Talluskylä 1 p ja 26.5. Sii Toivala 1 p. Talvihavaintoja (joulun–maaliskuu) kertyi hieman yli 80 yksilöstä ja aika tarkkaan puolet pihabongausviikonlopulta. **2014:** Suo Kutumäellä nähtiin 23.5. emot ja yksi pesäpoikanen. Luultavasti kolossa oli useampikin poikanen. Lisäksi samana päivänä Lep Lintulanmäellä nähtiin pariskunta. Näiden lisäksi kesä–heinäkuussa

nähtiin 4 yksittäistä tikkaa, Jua, Kiu, Lep ja Rau. Syysliikehdintä käynnistyi 31.8. Tuu Kaatramäellä, minkä jälkeen haviksia kertyi seuraavasti syyskuu 18, lokakuu 39 ja marraskuu 52. Joulun–helmikuussa havaittiin mukheet 150 yksilöä ja taas noin puolet kertyi pihabongarien ilmoituksista. Parhaalla paikalla, eli Suo Tyyrinmäellä nähtiin peräti 5 tikkaa talven aikana (3 k 2 n).

Valkoselkätikka *Dendrocopos leucotos*

2013: Eniten ilmoitettiin tutuilta paikoilta (Kuo ja Vrk), joista jälkimmäisellä laji myös pesi saaden kaksi poikasta rengastukseen asti. Näiden lisäksi kertyi noin 20 havaintoa muualta Pohjois-Savosta. **2014:** Perinteisistä paikoista pesintä varmistui taas Varkaudessa ja kahdella Kuopion paikkaa nähtiin pariskunta ihan hyvään aikaan. Näiden lisäksi 9 muuta havaintopaikkaa, joista yhdellä nähtiin kesäkuun alussa pariskunta. Ja kahdella muulla paikkaa koiras viihtyi keväällä pari viikkoa.

Käpytikka *Dendrocopos major*

2013: Heinä–elokuun vaihteessa vaeltelu oli huipussaan: 30.7. Sii Vehkamäki 627 m, 31.7. Rau Kiesimän kanava 163 m ja 2.8. Sii Vehkamäki 363 m.

Pikkutikka *Dendrocopos minor*

2013: Alkuvuodesta 7 talvihavaintoa: Kuo 3, Iis 1, Jua 1, Lep 1 ja Vrk 1. Keväältä noin 30 havaintoa. Poikasia nähtiin kahdella paikkaa (Sii ja Vrk). Syksyllä 15 havaintoa. Talvihavaintoja 7 jakautuen seuraavasti; Iis 2, Jua 1, Kuo 2 (Maa 1, Kar 1), Tuu 1 ja Vrk 1. **2014:** Joulun–helmikuussa 2015 8 havaintoa seuraavasti, Iis 1, Kuo 5 ja Vrk 2.

Pohjantikka *Picoides tridactylus*

2013: Alkuvuodesta havaintoja noin 40 yksilöstä. Mukaan mahtuu 5 pariskuntaa (Kuo 3, Suo 1 ja Rva 1), sekä 5 muuttavaa Rau Kerkonkoskella 6.5.–13.5. Pesintä varmistettiin Kuo Vuorilammella ja Kaa Aitalammensuolla. Loppuvuoden havainnot jäivät noin 30 yksilöön, joista 7 kuitattiin vaeltelijoina. **2014:** Alkuvuodesta ilmoituksia vain noin 30 yksilöstä kuten loppuvuodestakin. Pesinnät varmistuivat Kaa Jurvasenpurolta, Lep Tynnörivuorella ja Suo Jalkalassa.

VARPUSLINNUT

Jyrki Uotila

Kiuru *Alauda arvensis*

2013: Kevään suurin lukema 18.4. Kuo Palonurmi 21 p.

Törmäpääsky *Riparia riparia*

2014: Suurimmat parvet kuitattiin toukokuun lopussa. 27.5. Sii Musti 80 p ja Raasio 200 p. sekä 29.5. Sii Musti 120 p ja Raasio 170 p. Osa näistä jäi varmaankin pesimään altaille, sillä kummaltakin paikkaa tuli yksi satasten ilmoitus kesästä. Pesäkoljoja laskettiin seuraavasti; Iis Ohenmäki 40, Kiu Honkakangas 45 ja Lap Alapitkä 30. Lisäksi Sii Kokkosen sora-montulta ilmoitettiin 150 p lintua.

Haarapääsky *Hirundo rustica*

2013: Maa Lapinjärviltä muutama mukava syyskerääntymä: 10.8. 300 p, 12.8. 400 p (pääskyjä) ja 14.8. 500 p. **2014:** Syksyllä suosituin paikka oli Iis Ruokoniemi, josta seuraava havaintosarja: 16.–17.8. 350–400 p, 21.8. 500 p, 24.8. 1000 p, 27.8. 1000 p ja 2.9. 500 p. Muualta paras kuittaus (pääskyjä) osui yhteen Ruokoniemen huippulukemien kanssa eli 27.8. Maa Keskimäinen 900 p. Syksyn viimeinen vasta 14.10. Kuo Kelloniemi 1 p.

Räystäspääsky *Delichon urbica*

2013: Vuoden eka 18.4. Rau Kukkolassa. Sii Vehkamäellä nähtiin 18.5. mukhea (110 p) parvi ja syksyllä (4.8.) Suo Hirvossa peräti 250 p. **2014:** Syksyn suurimmat massat havaittiin Kuo Palonurmella, jossa 6.8.–24.8. oleskeli 150–200 räpän parvi.

Metsäkirvinen *Anthus trivialis*

2013: Sii Vehkamäellä mukavaa menoa elokuun alussa, 6.8. 102 m. **2014:** Syysmuuton huippu edellisvuotta myöhemmin, 23.8. Kuo (Maa) Myllymäki 156 m.

Lapinkirvinen *Anthus cervinus*

2013: Yksi keväinen havainto, 10.5. Maa Lapinjärvi 1 E. Syksyllä havaittiin noin 30 yksilöä, joista viimeinen 4.10. Iis Itikan pelloilla. **2014:** Taas yksi keväthavainto, 21.5. Rva Kangaslahti 1 p. Syksyn yksilömäärä nousi noin 45 muutaman ryppään ansiosta. 28.8. Maa Lapinjärven alueelta ilmoitettiin 12 m ja 5p ja 30.8. Iis Itikan pelloilta 6 p.

Keltavästäräkki *Motacilla flava*

2013: Kevään eka nähtiin jo 17.4. Sii Aap-

polassa. Tämän lisäksi myös kaksi muuta huhtikuista ja molemmat 29.4., toinen Kuo Palonurmella ja toinen Suo Pappilanpellolla. Yli sadan yksilön kerääntymiin päästiin keväällä 10.5. Lap Nerkoolla, 180 p ja syksyllä Lap Juurikassa 18.8. 130 p sekä Kuo Palonurmella 19.8. 100 p. **2014:** Syksyllä muuton huippu 27.8., jolloin Kuo Riistavesi 140 p ja Maa Keskimäinen 300 p. Viimeinen muuttaja vasta 12.10. Sii Vehkamäellä.

Västaräkki *Motacilla alba*

2013: Lajista saatiin vaihteen vuoksi talvihavainto kun 4.2. Kuo Tahkolla nähtiin yksinäinen västi. Syksyllä mainittakoon Sii Raasion messevimmat massat: 11.8. 120 p, 1.9. 110 p, 2.9. 340 p ja 15.9. 120 p. **2014:** Syksyn paras kuitti, 13.9. Sii Raasio 280 p. Tämän lisäksi havaittiin alkutalvesta 1.–23.12. Suo Kruununsilta 1 p. Kyseessä oli hieman siipirikkoinen lintu, joka lienee ollut paikalla jo loppusyksystä lähtien.

Tilhi *Bombycilla garrulus*

2013: Alkuvuodesta liikkui vielä varsin runsaasti muutama kymmenen linnun parvia ympäri maakuntaa. Tammikuussa suurimmat parvet (200–250 yksilöä) ilmoitettiin Kuopiosta. Helmikuun puolelta tuli enää kaksi (Iis ja Kuo) yli satasten ilmoitusta. Tämän jälkeen parvet pienenevät, mutta tilhiä liikkui toukokuun puoliväliin asti ja viimeinen muuttava ilmoitettiin 22.5. Rau Kerkonkoskelta. Keskipäisiä havaintoja tuli myös mukavasti. 30.7. Sii Vehkamäellä 3 1 kv lintua laskeutui laelle ja 17.8. Kuo Syvärilässä nähtiin emo ja 3 ruokaa kerjäävää poikasta. Näiden lisäksi 27.8. Maa Keskimäinen 900 p. Syksyn viimeinen vasta 14.10. Kuo Kelloniemi 1 p.

2014: Alkuvuodesta nähtiin vain pikkuparvia ja 28.1. Vrk Taulumäessä ollut 22 tilhen lössi merkittiin ”suurparveksi”. Ja sitähan se olikin, sillä vain 1.5. nähty 25 linnun paluumuuttoparvi oli tätä suurempi. Kesähavainnot olivat aivan yhtä kortilla, sillä 23.7. Vie Nissilässä kuultu ääni oli ainut. Syysvaeltelu alkoi syyskuun lopussa ja käynnistyi hitaasti, sillä vasta 12.11. Vie kirkonkylässä sirsä 500 linnun parvi. Vieremän parvi kasvoi ja 22.11. lukema oli tonnissa. Tässä välissä Rva kirkonkylästä ilmoitettiin 15.11. 500 p. Kuopioon tilhet ehtivät vasta jouluksi; 24.12. Kuo matkustajasatama 450 p ja 25.12. Kuo musiikkikeskus 1000 p ja 26.12. Kuo terveysasema 800 p. Vuoden vaihteessa

oli hetken rauhallisempaa, kunnes rysähti oikein kunnolla; 18.1. Iis keskusta 1000 p, 22.1. Kuo Annikintie 5000 p ja 23.1. Kuo Kelloniemi 2000 p. Helmikuussa havaittiin vielä kymmeniä 100–300 linnun parvia ympäri Savoia.

Koskikara *Cinclus cinclus*

2013: Alkuvuodesta karkeasti arvioiden noin 120 karaa, joista viimeiset 20.4. Syksyllä ekat nähtiin 22.10. ja talvikauden viimeinen 30.3. Sii Pöljänjoella. Talven 2013/2014 yksilömäärä huutelee 120 tienoilla. Parhaat kuittaukset, Kaa Sivakajoki 14 p ja Ter Äyskoski 22 p, joista 10 hotellilla ja loput kalanviljelylaitoksella. **2014:** Syksyn eka jo 4.10. Kuo Palonurmella, mutta seuraava havaittiin maakunnassa vasta 26.10. Helmikuun loppuun mennessä havaittiin leppoiset 150 karaa. Parhaat kuittit olivat Kaa Rauvanjoen 11 p ja Ter Äyskosken 8 p. Jotain epänormaalista sen sijaan oli 10.1. Sii Toivalannokossa nähdyn karan sukeltelupaikassa.

Peukaloinen *Troglodytes troglodytes*

2014: Eka peukku ekysi Savoon jo maaliskuussa, 29.3. Kuo Vuorilampi 1 p.

Rautiainen *Prunella modularis*

2014: Yksi talvihavainnoksi kelpaava, 7.12. Kuo Haminalahti 1 p.

Punarinta *Erithacus rubecula*

2014: Alkuvuodesta saatiin 2 talvihavaintoa Varkaudesta. Toinen 25.1. ja toinen 4.2. Ensimmäinen muuttaja löytyi Kuo Kelloniemen äänikatiskasta 12.3. ja maaliskuussa tehtiin kaikkiaan 30 havaintoa. Joulun–helmikuussa myös punarinta oli tavallista runsaampi ja havaintoja kertyi kaikkiaan 8 yksilöstä, Kiu 2, Kuo 2, Sii 2 ja Vrk 2.

Sinirinta *Luscinia svecica*

2013: Kevään 10 havaintoa on totuttua pienempi. Syksyllä saatiin sentään reilut 20 havaintoa, mutta paikat tahtoivat toistaa itseään; Kuo Palonurmi (3), Sii Jälä (4) ja Sii Raasio (13). Raasiossa nähtiin parhaimmillaan 30.8. 4 kerrallaan ja asemalla rengastettiin syksyn aikana 5 yksilöä. **2014:** Keväällä havaittiin mukavat 30 yksilöä, parhaana Sii Raasion ruoikosta kuvatut 5 p. Syksyllä Siilinjärven ulkopuolelta ilmoitettiin 12 yksilöä. Sii Raasion syksyn summa oli ainakin tuo, ehkä jopa 18 ja Jälän pelloilla havaittiin vielä 2.

Kivitasku *Oenanthe oenanthe*

2013: Syksyn viimeinen yksilö nähtiin 5.10. Sii Jälällä.

2014: Syksyllä nähtiin myöhäinen tar-
kemmin määrittämättä jäänyt tasku, 12.10.
Kuo Pirttipuro 1 p.

Räkättirastas *Turdus pilaris*

2013: Talviräksistä tehtiin noin 140
havaintoa, pääosin yksittäisistä linnuista.
Alkuvuoden suurimmat parvet olivat var-
sin vaatimattomia, 5.1. 23 p Sii Kasurila
ja 8.1. 25 p Kuo Jynkkä. Loppuvuodesta
talven puolelle jäi selvästi edellistalvea
vähemmän. Havaintoja kertyi vain 17 ja
yksilöitä 36, joista 30 samassa kasassa 5.1.
Kuo Nilsia Cityssä.

2014: Keväältä mukavankokoinen parvi
Kuo Jänneiemestä, 19.4. 1500 p. Syksyl-
lä Sii Rissalan räksämassa 26.10. oli todel-
la muhkea. Ensin Rissalanrannassa nähtiin
3500 p ja 2600 m vajaassa tunnissa ja
heti perään Siltasalmissa muutti kahdessa
tunnissa 3800 räksää. Samana päivänä
nähtiin Lap Urimonlahdella 1000 p. Ja
meno jatkui edelleen ja satojen yksilöiden
räksäparvia nähtiin lähes päivittäin aina
vuoden vaihteeseen asti. Tammikuun puo-
lellakin liikkui vielä jokunen isompi parvi
(450, 350, 200), mutta pääasiassa par-
vikoko putosi 10-20 paikkeille ja paljon
nähtiin paikallisiksi jämähtäneitä lintuja
tai 2-3 linnun porukoita. Räkättien runsaus
selviää parhaiten Tiiran havaintorivien
määrällä, joita joulukuussa kertyi noin
350, tammikuussa noin 250 ja helmikuus-
sakin vielä 95, vaikka moni pikkuparvi on
varmaankin jäänyt ilmoittamatta.

Laulurastas *Turdus philomelos*

2014: Varsin myöhäinen syyshavainto,
26.10. Sii Siltasalmi 1 m räksäparven
siivellä.

Punakylkirastas *Turdus iliacus*

2014/2015: Muutama talvihavainto: 7.12.
Lep Museotie 1 p, 21.12. Kuo Päiväranta
1 p, 22.12 Kuo Linnanpelto 1 p, 24.1. Kiu
Honka-aho 1 p ja vielä 20.2 Sii Vuorela 1 p.

Kulorastas *Turdus viscivorus*

2014: Kevään eka nähtiin ja kuultiin
muuttavana jo 13.3. Rau Kerkonkoskella.
Lisäksi ilmoitettiin yksi talvihavainto,
26.1.2015 Iis Venakkoniemi 1 p.

Ruokokerttunen *Acrocephalus*

schoenobaenus
2013: Pari mukavaa kuittia lauleljoista,
21.5. Maa Patalahti 22 Ä ja 24.5. Kuo
Riistavesi 16 Ä.

Kultarinta *Hippolais icterina*

2013: Lauleljoita kaikkiaan mukavat 18,
joista pohjoisimmat 30.5. Rva Kangaslahti
ja 2.6.-8.6. Son Valeniemi.

2014: Lauleljoita hieman edellisvuotta
enemmän eli 21. Pesi Lep Nikkilänmäellä
saaden 6 poikasta maailmaan. Lisäksi 4
muulla paikkaa piti reviiriä.

Mustapäkerettu *Sylvia atricapilla*

2013: Varsin hyvä vuosi noin 60 revii-
rillä, joista 10 Lep Nikkilänmäellä.
2014: Keväällä tutunlaisesti noin 60
laulelijaa. Loppusyksyllä ja alkutalvena
marjalintujen tapaan tavallista runsaampi.
Marraskuussa ilmoitettiin 11 yksilöä, joista
3 (2k1n) nähtiin samalla pihalla Iisal-
messä. Joulukuulle jäi vielä 7 lintua, Kuo
Itkonniemellä (2k) ja Vrk kaupungintalolla
(1k1n) nähtiin 2. Puuttuvat 3 havaittiin Kuo
Inkilänmäellä, Kuo Kettulanlahdella ja Sii
Ahmolla. Toinen Itkonniemen ukoista näh-
tiin vielä uuden vuoden puolella, eli 5.1.

Idänuunilintu *Phylloscopus trochiloides*

2013: Perusesiintyminen 30 laulelijalla.
Maastopoikueita nähtiin sekä Lep Nikki-
länmäellä että Kuo Puijolla.
2014: Hieman edellisvuotta parempi
vajaalla 40 laulajalla. Kuo Puijolla pieni 4
reviirin keskittymä.

Sirittäjä *Phylloscopus sibilatrix*

2013: Parhaat keskittymät Kaa Turulan-
vaara 10 Ä ja Suo Kuivataipale 8 Ä.

Tiltaltti *Phylloscopus collybita*

2014: Eka saapui jo 7.4. Suo Jalkalaan.
Muutenkin oli tavallista runsaampi
esiintyminen huhtikuussa, sillä Tiiran
kertyi aika tarkkaan 70 riviä kuun loppuun
mennessä. Samoin lokakuusia havaintoja
oli normaalia enemmän, eli 17, joista
viimeiset 17.10. Kuo Kuopionlahdella ja
Sii kirkonkylässä.

Hippiäinen *Regulus regulus*

2014: Hippiäisiä nähtiin satunnaisesti läpi
talven 2013/2014. Tammikuussa tehtiin
havaintoja tusinan verran ja helmikuussa-
kin 5. Myös talvi 2014/2015 suosi hipp-
iäistä ja tammikuusia havaintoja ilmoitettiin
nyt 17, mutta helmikuu jäi nollakuukau-
deksi ilmoitusten suhteen.

Pikkusieppo *Ficedula parva*

2013: Lauleljoita ilmoitettiin hieman yli
40.
2014: Pikkaisen oli edellisvuotta heikompi
vuosi 35 revii-
rillä.

Kirjosieppo *Ficedula hypoleuca*

2013: Kaksi syyskuusta havaintoa Kuo
Linnanpellolla, 9.9. koiras p ja 13.9. naa-
raspukuinen p.
2014: Nähtiin tänäkin vuonna syyskuussa,
7.9. Tuu Turulanranta 1 p.

Pyrstötiainen *Aegithalos caudatus*

2013: Vaisun oloinen alkuvuosi, sillä tou-
kokuun loppuun mennessä tehtiin noin 80
havaintoa ilman suurempia keskittymiä.
Poikueita nähtiin Lep Sorsavedellä ja Nik-
kilänmäellä. Syyspuolella havaintoja kertyi
runsaat 240 noin 2000 yksilöstä. Talvella
2013/2014 tehtiin noin 60 havaintoa,
ilman suurempaa rytinää.
2014: Keväällä pyrstötinttejä jäi kuitenkin
Savoon tavallista enemmän. Ja havaintoja
tippui mukavasti aina huhtikuun puo-
liviäliin asti, sitten tahti alkoi hidastua.
Mutta nyt alettiin ilmoittaa pariskuntia tai
pesänrakennuspuuhissa olevia lintuja. Ja
kesä–heinäkuussa ilmoitettiin 10 maas-
topoikuetta. Talvi 2014/2015 tarjosi noin
100 havista.

Sinitiaainen *Parus caeruleus*

2014: Syksyllä ilmoitettiin pientä vaelluk-
sentynkää, 28.9. Sii Siltasalmi 26 SSE ja 32
NNW sekä 8.10. Kuo Puutossalmi 52 SE.

Talitiaainen *Parus major*

2014: Maaliskuussa Rau Kerkonkoskella
havaittiin muuttavia tallareita 12.3.–27.3
reilut 500, parhaana päivänä, eli 13.3.,
meni 129.

Pähkinänakkele *Sitta europaea*

2013: Keväältä 4 havaintoa: Lep 2, Lap
1 ja Son 1. Syksyltä samoin 4 havaintoa:
Jua 1, Kiu 1, Sii 1 ja Son 1. Talvelta
2013/2014 8 havaintoa, Jua 1, Kiu 1, Kuo
1, Rau2, Son 1, Suo 1 ja Ves 1. Havain-
noista 5 tuli pihabongareilta ja muut (Jua,
Kiu ja Son) viihtyivät lintulaudoilla pi-
dempään. Juankosken lintu viihtyi pisim-
pään, sillä se tupsahti ruokinnalle 15.10. ja
nähtiin viimeisen kerran 30.3.
2014: Keväältä kaksi havaintoa 19.4.
ja 3.5. Iis Ruokoniemen ruokinnalta.
Syysliikkeitä alkoi 11.10. havaintopaik-
koina Lap Porskkala ja Kuo Palonurmi.
Näiden lisäksi lokakuussa nähtiin vielä 20
nakkelia. Marraskuun yksilömäärä nousee
noin 30 nakkeliin. Talvihavaintoja kertyi
tavallista runsaammin, eli 60, joista 36
pihabongareilta. Iis 8, Jua 4, Kaa 1, Kei 2,
Kiu 9, Kuo 16, Lap 2, Rau 1, Rva 1, Sii
1, Son 2, Suo 3, Ter 1, Tuu 3, Vrk 4, Ves
2. Vieremä näyttää olevan ainut nollakun-
ta, vaikka muuten Ylä-Savossa, etenkin
Kiuruvedellä, on liikkunut ihan mukavasti
nakkeliä.

Kuukkeli *Perisoreus infaustus*

2013: Alkuvuodesta havaintoja 15
yksilöstä, joista 10 Tuusniemeltä.
Syyspuolelta tuplat, eli noin 30 yksilöä ja
valtaosa kuitattiin Tuusniemeltä. Talvelta
2013/2014 havaintoja 14 yksilöstä, eniten
Pie 4 ja Tuu 6.
2014: Kesältä poikuehavainto Kaavilta.
Talvelta taas 14 yksilöä, mutta kunnissa oli
sentään pientä vaihtelua Suo 3 ja Tuu 8.

Kuhankeittäjä *Oriolus oriolus*

2013: Havaintoja kaikkiaan 13, joista pari
oli pidempiaikaista juttua.
2014: Touko- kesäkuussa havaintoja 11
yksilöstä. Yllättäen kaksi ilmoitusta Kuo
Jynkästä toinen 4.6. ja toinen 24.6. Ja

sitten se tusinas havainto, muttei tusinah-
vainto, 26.10. Sii Siltasalmi 1 kv p.

Isolepinkäinen *Lanius excubitor*

2013: Talvella 2013/2014 leppoizat 35 yksi-
löä, joista pohjoisin 5.12. Son Suolahti 1 p.
2014: Kesäkuulta ja heinäkuun
alkupuolelta 3 poikuehavaintoa Kaavilta
sekä 9 (Jua 1 ja Kaa 8) muuta ilmoitusta.
Talvi 2014/2015 oli isolepinkäisen suhteen
tavanomaisempi 22 yksilöllä.

Närhi *Garrulus glandarius*

2014: Syksyllä pientä vaeltelua syys-
lokakuun vaihteessa: 28.9. Sii Siltasalmi
55 m ja 1.10. Kuo Puutossalmi 46 W.

Kuukkeli *Perisoreus infaustus*

2013: Alkuvuodesta havaintoja 15
yksilöstä, joista 10 Tuusniemeltä.
Syyspuolelta tuplat, eli noin 30 yksilöä ja
valtaosa kuitattiin Tuusniemeltä. Talvelta
2013/2014 havaintoja 14 yksilöstä, eniten
Pie 4 ja Tuu 6.
2014: Kesältä poikuehavainto Kaavilta.
Talvelta taas 14 yksilöä, mutta kunnissa oli
sentään pientä vaihtelua Suo 3 ja Tuu 8.

Pähkinähakki *Nucifraga caryocatactes*

2013: Alkuvuodelta tuli ilmoituksia noin
25 yksilöstä ja lähes kaikki lintulaudoilta.
Loppuvuonna havaittiin pientä

liikkeitä noin 50 yksilön voimin.
Talvelta havaintoja 12 yksilöstä.

2014: Talvelta kertyi ilmoituksia vanhaan
malliin 13 yksilöstä.

Naakka *Corvus monedula*

2013: Pari mukavaa kerääntymää
kaatisten ja kaupunkien keskustojen
ulkopuolelta: 30.3. Maa Patalahti 205 p,
15.-22.7. Rau Kerkonkoski 210 p, 27.10.
Maa Kankkula 350 p ja 30.10. Maa
Käärnelahti 200 p.
2014: Heti vuoden alkuun muhkea
kaatisjengi, 4.1. Iis jätekeskus 1000 p.
Syksyllä (13.11.) Maa Käärnelahdella
tuplat edellisvuoteen verrattuna, eli 400 p.

Mustavaris *Corvus frugilegus*

2013: Keväältä tusinan verran havaintoja:
Iis 1, Jua 1, Kuo 3, Rau 3, Sii 1, Suo 2 ja
Vie 1. Kuo Petosenlammella nähtiin 25.4.
peräti 7 muuttavaa, mutta muut olivat
yksinäisiä lintuja.
2014: Kevätmuutolta havaintoja 22
yksilöstä.

Varis *Corvus corone cornix*

2013: Pari muhkeaa peltoparvea: 17.8.
Son Sukeva 200 p ja 5.10. Maa Tavinsalmi
200 p.
2014: Peltomaksimi 23.9. Kuo
Patamäentie 210 p.

Pihlajanmarjasadosta johtuen räksiiä
havaittiin todella runsaasti syksystä 2014
pitkälle talveen saakka. KALEVI RUTONEN

Pikkuvarpunen *Passer montanus*

2013: Pihabongausviikonlopun pikkuvarpussaldo oli noin 800 ja havaintoja tuli kaikista, myös vuosien 2011 ja 2012 nollakunnista (Rva, Son, Ves ja Vie). Edellisvuosilta tuplaantunut yksilömäärä selittyy osaltaan pihojen määrän kasvulla, sillä varpusmäärän kasvu oli samansuuntaista. Koko vuoden suurimmat parvet ilmoitettiin syksyllä; 30.7. ja 6.10. Suo Pappilanpelto 50 p, 11.8. Tuu Pajusalma 50 p, 14.9. Lap Linnansalmi 50 p, 20.10.-23.11. Maa Torttee 60 p.

2014: Pihabongarien pikkuvarpusmäärät laskivat edellisvuodesta samassa suhteessa kuin vastaavat varpusmäärät, ollen nyt 730. Suurimmat parvet koko vuodelta: 28.1. Maa Torttee 55 p, 2.8.-27.8. Maa Lapinjärvet 50 p, 10.8. Kuo Kumpusaari 50 p, 16.9. Suo Pappilanpelto 50 p.

2015: Pihabongausviikonlopun pikkuvarpusmäärä oli 1130, eli lähes sama kuin varpusten määrä.

Peippo *Fringilla coelebs*

2013: Tammi- helmikuussa ilmoituksia noin 35 yksilöstä.

2014: Talvihavaintoja (joulu-helmikuu) noin 30 linnusta, joista 10 pihabongareilta.

2015: Hieman runsaampi talviesiintymisen (joulu-helmikuu) 48 yksilöllä, joista pihabongarit ilmoittivat noin 20.

Järripeippo *Fringilla montifringilla*

2013: Järrejä havaittiin tammikuun aikana mukavat 7, ja kaikki pihabongausviikonloppuna.

2013/2014: Talvelta 3 havaintoa, Kiu, Kuo ja Vie.

2014/2015: Talvihavaintoja kaikkiaan 14 yksilöstä, Iis 1, Kei 1, Kiu 2, Kuo 2, Lap 3, Rva 1, Tuu 1 ja Vrk 3.

Tikli *Carduelis carduelis*

2013: Suurimmat parvet kuitattiin Silmäsuon sijasta Kuo Rautaniemellä 8. ja 10.10. 60p.

Hemppo *Carduelis cannabina*

2013: Koko vuodelta nirkoiset 17 havaintoa 24 yksilöstä.

2014: Niukka meno jatkuu, alkuvuodesta 17 havaintoa 19 yksilöstä, sekä yksi elo-kuinen kuittaus, 9.8. Sii Raasio 1 p.

Urpiainen *Carduelis flammea*

2013: Alkuvuodesta tavallista runsaampi, mikä näkyy pihabongaajien ilmoituksissa, noin 350 havaintoa ja yli 5000 yksilöä.

Tundraurpiainen *Carduelis homemanni*

2013: Tammi- maaliskuussa turpoista kertyi Tiiraan muhkeat 60 riviä ja yksilöitä

nähtiin päälle 90. Loka- joulukuussa rivejä kertyi 21 ja yksilöitä 58. Parhaassa parvessa nähtiin 12 turpoa ja muutama urpo. Eli vaihteeksi näin päin.

2014: Totutun niukkaa. Alkuvuodesta vain 7 yksilöä, Sii 4, Kaa 2 ja Lap 1. Marraskuussa 5 yksilöä. Tammikuussa (2015) vain 4 yksilöä, vaikka vuoden alussa urpo-parvia sihrutetaankin tavallista tarkemmin.

Kirjosiipikäpylintu *Loxia leucoptera*

2013: Koko vuodelta 7 havaintoa. Keväältä kertyi 2, kesältä 3 ja syksyiltä 2. Suurin ilmoitettu parvi 8.7. Vrk Mankilansaari 8 kiertelijää.

2014: Koko vuodelta tuli vain 8 havaintoa ja kaikki yksin liikkuvia lintuja. Kesäkuu 1, elokuu 4, syyskuu 2 ja lokakuu 1.

Isokäpylintu *Loxia pytyopsittacus*

2013: Tammi- toukokuussa messeivät 30 havaintoa. Syyspuoli meni totutummin kolmella havainnolla, 30.8. Kuo Uuhimäki 1p, 16.9. Rva Tiilikka 2 p ja 16.11. Rva Tiilikka 2 p.

2014: Koko vuodelta vain 4 havaintoa: 12.3. Rau Kerkonkoski 1 m, 30.3. Kuo Haminalahti 2/2 p, 14.10. Lep Sorsavesi 1 p ja 9.11. Tuu Tuusjärvi 1 k p.

Taviokuurna *Pinicola enucleator*

2013: Pientä liikehdintää niin keväällä (40 havaintoa) kuin syksyllä (30 havaintoa), suurimmissa parvissa oli noin 20 lintua.

2013/2014: Talvihavaintoja vain 10, suurimmassa parvessa 5.1. mukavat 35 Tuu Koivumäellä. Vaisun talven jälkeen seuraavat vasta 11.10. Son Hongikonlehdon 2 p. Tämän jälkeen lokakuussa 23 havaintoa ja marraskuussa yli 70 havaintoa. Parhaana todettakoon Kuo Puutossalmella 1.11. vaellelleet 91 (11a) kuurnaa.

2014/2015: Joulukuussa meno yltyi entisestään ja Tiiraan kertyi rivejä hulpeat 120. Parhaina Tapanina talvilintulasketut 113 p Tuu kirkonkylässä ja 28.12. Kuo Puijonlaakson 115 p(3a). Tammikuussa haviksia kertyi noin 170, joista parhaat kuitit: 4.1. Suo Karttulantie 80 p, 12.1. Iis vanha kirkko 100 p ja 13.1. Kuo (Nil) Simola 86 p (5a). Helmikuussa meno alkoi jo hiipua ja Tiiraan kertyi ilmoituksia vain 15.

Nokkavarpunen *Coccothraustes coccothraustes*

2013: Keväältä 5 havaintoa, Kuo 2, Lap 2 ja Rva 1. 4.6. Rau Konnekoskella nähtiin 2 paikallista nokkanisessa ja 18.6. Lep Nikkilänmäellä niinikään 2 p, joista toinen oli poikanen. Syksyiltä 3 ilmoitusta, kaikki Kuo.

2014: Keväältä vain 5 ilmoitusta, joten

pistetään kaikki paperille: 18.4. Vrk Päiviönsaari 1 p, 22.4. Jua Pisankoski 1 p, 27.4. Sii Vuorimäki 1 m, 28.4.-30.4. Rva keskusta 1 p ja 6.6. Kuo Leppälahti 1 p.

2014/2015: Talvella monen muun lajin tapaan tavallista runsaampi esiintyminen ja havaintoja tippui 6 paikalta. Iis Kiviranta 2p, Kuo Likolahti 1p, Kuo Linnanpelto 7 p, Lep Peltotie 1 p, Sii keskusta 1p ja Sii Leppäkaarre 1 p.

Lapinsirkku *Calcarius lapponicus*

2013: Kuo Riistaveden 65 p 29.4. oli vuoden suurin rypäs.

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*

2013: Lokakuussa mukavat 8 havaintoa, joista parhaat; 19.10. Sii Siltsalmi 5m+1p, 21.10. Kuo Puutossalmi 7 m ja 26.10. Kuo Puutossalmi 5 p.

Keltasirkku *Emberiza citrinella*

2014: Joulukuussa pari komiaa lössiä, 14.12. Jua Pisankoski 320 p ja 26.12. Vie Kyrönniemi 325 p.

Peltosirkku *Emberiza hortulana*

2013: Maa Peräsuontieltä ilmoitettiin 3 reviiriä. Muualta tuli tavallista enemmän ilmoituksia, eli 7. Tässä kaikki paikat; Kiu Kivisuo, Kuo Hirvilahti, Lap Lahdenperä, Lep Alakylä, Pie Pieni-Sulkava, Sii Hamula ja Sii Raasio. Näistä Pielavedellä nähtiin pariskunta, mutta muuten kuitattiin vain Ä-havaintoja.

2014: Ex-Maa Peräsuontieltä ja Lapinjärveltä vakiomäärä, eli 4 reviiriä. Muualta vain 2 kuittaus: 7.6. Kiu Honkaranta 1 Ä ja 29.5. Sii Raasio 1 Ä.

Pohjansirkku *Emberiza rustica*

2013: Muuttoaikaisia havaintoja keväältä yhdestä naaraasta, 16.5. Lap Niemenjoki. Syksyllä ilmoitettiin 8 määritettyä pohjansirkkua ja 10 tik-sirkkua. Parhaana 14.9. Sii Siltsalmessa muuttaneet tik-sirkut (5). Pesimäaikaisia havaintoja vain 4, Kaa, Kiu, Lap ja Vie.

2014: Vain syksyisiä muuttajia. Sii Raasiassa rengastettiin 6.9. 12 1 kv lintua ja 7.9. 2 niinikään 1 kv lintua. Muualta vain 5 havaintoa 7 yksilöstä. Kun vielä lisätään, että tik-sirkkujakin havaittiin vain 2, niin voi vain todeta, että kortilla oli.

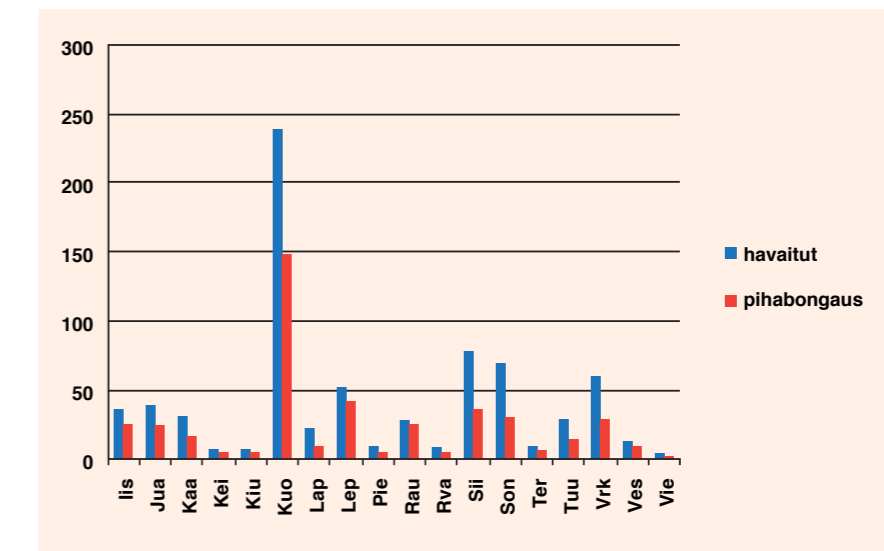
TERO PELKKONEN

Pelkkää mustaa!

Jyrki Uotila ja Eelis Rissaen

Mustarastas on ollut Pohjois-Savossa säännöllinen talvivierailija. Talviset määrät ovat jonkun verran vaihdelleet. Muutaman aiemman talven yksilömäärät kuvaavat hyvin viime vuosien normaalia esiintymistä, joka on ollut noin 30–50 yksilöä/talvi. Talvelta 2012/2013 kertyi havaintoja noin 80 mustarastaasta ja talvelta 2013/2014 vajaasta 50 yksilöstä.

Talvella 2014/2015 olikin sitten Pohjois-Savossa kaikkien aikojen mustarastatalvi. Edellisenä huipputalvena 2006/2007 havaittiin vajaat 150, joten nyt ennätykset paukkuivat oikein kunnolla. Helmikuun loppuun mennessä havaintoja kertyi yli 700 yksilöstä ja parhailla piholla oli jopa 7 tai 8 rastasta. Pihabongausviikonloppu oli havaintojen suhteen kulta-aikaa, sillä yli puolet rastaista nähtiin silloin. Luonnollisesti osa tuolloin ilmoitetuista oli jo kuitattu aiemminkin Tiiraan, mutta paljon tuli uutta tietoa, etenkin syrjäseuduilta. Runsaalla pihlajanmarjasadolla oli toki osuutensa esiintymiseen. Aika näyttää nouseeko talvehtivien mustarastaiden määrä pysyvästi normaalitalven tasoa korkeammalle.

Oheisessa kuvaajassa näkyvät kunnittain havaittujen mustarastaiden yksilömäärät. Tuplailmoitukset ja muut päällekkäisyydet on pyritty poistamaan. Ensimmäinen luku kertoo kaikki havaitut mustarastaat ja jälkimmäinen pihabongaus -tapahtuman yhteydessä ilmoitetut.

YÖLAULAJAT POHJOIS-SAVOSSA 2013 JA 2014

Hannu Kärkkäinen

Tässä katsauksessa käydään läpi yölaulajaretkien satoa vuosilta 2013 – 2014 maakuntamme 20 kunnan alueella. Katsauslajien havaintomäärät jatkoivat huomattavaa kasvuaan molempina vuosina ja sen johdosta uudella vuosituhannella on rikottu katsauslajien osalta 700 yksilön raja nyt kolmena katsausvuonna: 2000 (738), 2013 (704) ja 2014 (759).

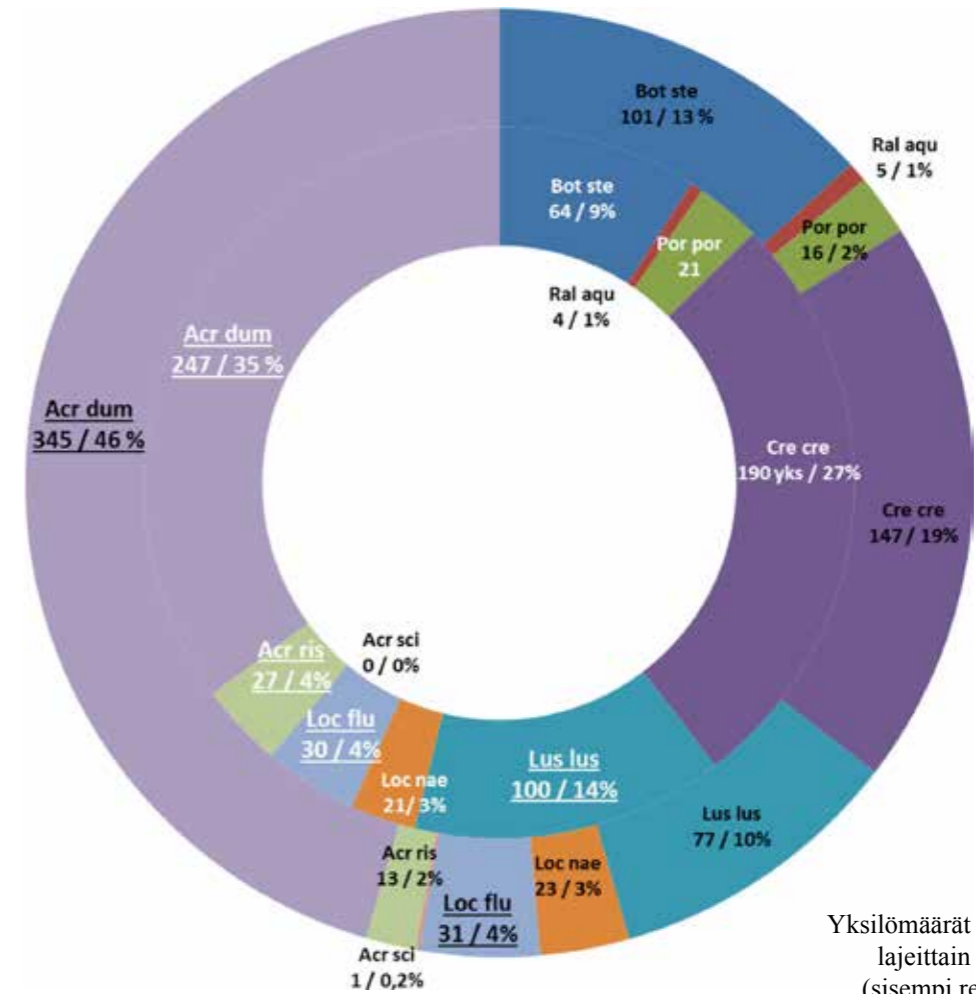
Viitakerttusen havaintomäärien nousu näkyy myös lajin %-osuudessa koko havaintopotissa. Molempien katsausvuosien runsaimman lajin havaintomäärät muodostivat 35% (2013) ja peräti 46% (2014) havaituista yksilöistä. Muita runsaslukuisempia lajeja olivat vuonna 2013 ruisrääkkä (27%) ja ehkä hieman yllättäen satakieli (14%). Runsaslukuisempien lajien joukossa taas vuonna 2014 olivat edellisvuoden tapaan ruisrääkkä (19%) sekä kaulushaikara (13%).

Vuoden 2013 havainnoista on syytä nostaa esiin seuraavat asiat: *Havaintohistorian paras esiintyminen koettiin neljän lajin kohdalla: satakieli, viitasirkkalintu, luhtakerttunen ja viitakerttunen. Viitasirkkalinnun saapumisennätys parani 6 vrk:lla ja vastaavasti luhtakerttusella saapuminen aikaistui 5 vrk:lla sekä saman lajin havaintohistorian myöhäisin havainto.*

Vuoden 2014 havainnot antavat nekin syyn erityismainintoihin: *Viitakerttusen ja viitasirkkalinnun uusi esiintymisennätys toisena vuonna peräkkäin, luhtakerttusen uusi saapumisennätys toisena vuotena peräkkäin ja rytikerttusella tehtiin lajin myöhäisin havainto.*

Viitakerttunen.
HANNU KÄRKKÄINEN

Yksilömäärät lajeittain ja %-osuudet lajeittain koko vuoden määrästä (sisempi rengas v. 2013 704 yks., ulompi rengas v. 2014 759 yks.)

Kaulushaikara *Botaurus stellaris*

Tämä lauhkean vyöhykkeen lajin levinneisyysalue ulottuu Länsi-Euroopasta Tyynellemerelle.

2013: Lajin esiintyminen oli maakunnassamme hieman 2000-luvun mediaania korkeampi ja havaintomäärä laski edelliseen katsausvuoteen nähden (76 > 64 yksilöä). 2000-luvulla löytyy 6 parempaa esiintymisvuotta (vuodet 2005 - 2009 ja 2012). Laji havaittiin 14 kunnan alueelta.

Vuoden ensi havainto oli 2000-luvun varhaisin ja samalla toistaiseksi ainut maaliskuun havainto: 30.3. 1 p Maa Vianankoski. Seuraavat yksilöt tavattiinkin jo tavalliseen aikaan Ylä-Savosta: 18.4. 1 p Iis Kihlovirta ja 20.4. Lap Ulmansalmi. Huhtikuun havaintoja kertyi 15 eri yksilöstä (v. 2012 14 yks). Suurin kerääntymä havaittiin jälleen Maaningalla 31.5. : Maa Patalahti 4 p (2 Ä + 2 (1a) kiert).

Juhannuksen jälkeen laji tavattiin vain kolmessa paikassa ja heinäkuussa tehtiin kaksi havaintoa: 4.7. Iis Runni 1 Ä ja 14.7. Kuo Sotkanniemi 1 Ä. Lajista

tehtiin tällä kertaa vain yksi syyshavainto elokuun alkupuolella: 6.8. Iis Nerohvirta 1 p. Viimeksi vuonna 2005 havaittiin viimeinen havainto tätä aiemmin (29.7.). **2014:** ”Bottea” havaittiin katsausvuonna 101 yksilöä 17 kunnan alueella. *Esiintymisen oli havaintohistorian toiseksi paras.* Vain vuonna 2005 lajia havaittiin enemmän; 106 yksilöä. Nousu edellisvuoteen oli huomattava!

Vuoden varhaisin havainto tehtiin jälleen maaliskuun puolella ja jälleen Maaningalla: 31.3. 1 p Maa Patalahti. Tämä oli vuosituhannen toiseksi aikaisin saapuminen alueellemme ja vain päivän edellisvuotta myöhäisempi. Seuraavat havainnot ja useamman yksilön voimin tehtiin varsin pian ensimmäisen jälkeen: 4.4. 3 p Pie Haapajärvi ja 2 p Lap Linnansalmi. Huhtikuun havaintoja kertyi lopulta erittäin hyvin peräti 57 yksilöstä. Suurin kerääntymä tehtiin edellisvuoden tapaan samalta alueelta: 10.4. Maa Patalahti 4 p (2 Ä + 2 p).

Hyvä esiintyminen näkyi myös syyshavainnoissa, joita kertyi 3 yksilöstä

elo-syyskuulta: 22.8. 1 p Kuo Haminalahti, 24.8. 1 p Maa Patalahti ja viimeinen 7.9. 1 p/kiert Maa Lapinjärvi. 2000-luvulla peräti kahdeksana havaintovuonna laji on tavattu tätä myöhemmin.

Luhtakana *Rallus aquaticus*

Tämän lajin Suomen pesimäkannaksi on arvioitu viimeisimmässä julkaisuissa 500-800 paria.

2013: Täällä vakiintuneen esiintymisalueen pohjoisemmalla reunalla tätä rantakanaa havaittiin vain 4 yksilöä 4 kunnassa. Laji tuplasi määränsä heikkoon edellisvuoteen nähden. *Uusia esiintymiskuntia saatiin kaksi: Keitele (15. kunta) ja Pielavesi (16. kunta).* Vuoden ensimmäinen tavattiin keskimääräiseen aikaan toukokuussa: 17.5. 1 Ä Kuo Keskimäinen. Tästä yksilöstä tehtiin havaintoja 13.6. asti. Vain kolmena vuonna laji on saapunut huhtikuussa 2000-luvulla. Toukokuussa havaittiin myös toinen yksilö uuden havaintokunnan alueelta: 24.5. 1 Ä Kei Hetejärvi. Kesäkuussa uusi yksilö

ilmaantui jälleen uuden havaintokunnan alueelle: 9.6. 1 Ä Pie Kuusilampi. Vuoden viimeinen antoi *naarastyypistä ääntä* usean päivän aikana 5.7. asti. 2000-luvulla neljänä havaintovuonna laji on tavattu tätä myöhempään.

2014: lajin esiintyminen noudatteli samaa trendiä ja tällä kertaa havaittiin 5 yksilöä 4 kunnan alueelta. *Näistä kunnista peräti kolmessa lajista tehtiin vasta historian toinen havainto.* Varhaisin löytyi perinteiseltä esiintymispaikalta: 3.5. 1 Ä Vrk Ruokojärvi. Toukokuussa havaittiin vielä kaksi muuta yksilöä: 13.5. 1 Ä Sii Raasio ja 31.5. 1 Ä Kei Hetejärvi (molemmat kunnan toisia havaintoja lajista). Laji teki ensi visiitin Keiteleelle edellisvuonna ja Siilinjärvellä laji tavattiin ensi kerran 23 vuotta sitten (v. 1991)!

Kesäkuussa uusia yksilöitä tavattiin Tuusniemellä: 3.-4.6. Tuu Koivulahti ja 6.6. Tuu Naavanen. Laji teki ensi esiintymisensä Tuusniemelle vuonna 2005 ja katsausvuoden lopussa lajia on tavattu kunnassa yhteensä siis 3 yksilön voimin. Vuoden myöhäisin oli toukokuussa Si-

linjärven Raasioon pysähtynyt lintu, joka havaittiin kesän mittaan useaan otteeseen, viimeisen kerran 29.7.

Luhtahuitti *Porzana porzana*

Tämän laukuittaisesti Länsi-Euroopasta Keski-Aasiaan ulottuvalla alueella esiintyvän lajin Suomen kanta on arvioitu olevan 500-1000 paria.

2013: Vuonna 2009 olleen aallonpohjan jälkeen lajin vuosittaiset havaintomäärät ovat olleet kasvussa ja katsausvuoden määrä oli neljänneksi korkein tällä vuosituhannella; 21 huittia. Tästä kähmylijästä saatiin nauttia 9 kunnan alueella. Lajin esiintymisennätys on 80-luvulta: peräti 74 huittia vuonna 1984.

Ensimmäiset yksilöt havaitaan maakunnassamme lähes poikkeuksetta toukokuussa. 2000-luvun toiseksi aikaisin havainto tehtiin katsausvuonna: 4.5. 1 Ä Maa Valkeinen. Seuraavakin havainto tehtiin saman kunnan alueella: 12.5. 1 Ä Maa Patalahti. Kolmas yksilö löydettiin maakuntamme koillisosasta: 20.5. 1 Ä Tuu

Naavanen. Lajin toukokuun esiintyminen oli hyvä, sillä havaintoja tehtiin 12 eri ään- telijästä.

Kesäkuussa tavattiin kuusi (6) uutta huittia. Suurin kerääntymä tavattiin kesäkuun alkupuolella: 11.6. 3 Ä Kuo Keskimäinen. Heinäkuussa tehtiin enää kaksi uutta huittihavaintoa Kiuruvedellä ja Kuopiossa: 4.7. 1 Ä Kiu Kivisuo ja 28.7. 1 Ä Kuo Nilsiä Iso-Kankainen. Vuoden viimeinen havainto tehtiin Siilinjärvellä: 18.8. 1 p Sii Raasio. Tätä myöhemmin laji on tavattu 2000-luvulla kahtena vuonna ja molempina vuosina syyskuussa: 2006 (17.9.) ja 2010 (10.9.). On kenties syytä mainita, että *vuoden kaksi viimeistä olivat myös vuoden ainoat näköhavainnot lajista*, joista ensimmäinen tavattiin tepastelemasta omakotitalon rantanurmikolta. **2014:** Vuoden havaintomäärät kääntyivät laskuun neljän nousujohtaisen vuoden jälkeen ja esiintyminen noudatti vuosituhannen ensimmäisen vuosikymmenen mediaania: 16 huittia 10 kunnan alueella.

Vaikka esiintymistrendi kääntyi, vuoden ensimmäinen havaittiin edellis-

vuotta aikaisemmin ja samalta paikalta edellisvuoden viimeisen kanssa: 2.5. 1 Ä Sii Raasio. Seuraava ilmestyi kaksi viikkoa myöhemmin: 18.5. 1 Ä Maa Pieni Lapinjärvi. Seuraavia havaintoja ei tarvinnut odottaa kuin vajaa viikko: 24.5. 1 Ä Kiu Heinäkylä Ruutananpuro ja 1 Ä Vrk Ruokojärvi.

Toukokuussa tehtiin havaintoja seitsemästä eri huitista. Kesäkuussa havaittiin loput 9 huittia ja samalla kauden suurin kerääntymä: 7.6. 3 Ä Lep Länsi-Saamainen. Vuoden viimeinen tavattiin juhannuksen tienoilla: 23.6. 1 Ä Ves Koivulahti. *Tämä on katsauksien varhaisin vuoden viimeisin havainto lajista tällä vuosituhanalla.* Edellinen viimeinen havainto kesäkuussa tehtiin vuonna 2003 (27.6.).

Ruisräökkä *Crex crex*

Ruisräökän laaja pesimäalue ulottuu Länsi-Euroopasta Mongoliaan ja tämä levinneisyysalueensa länsiosassa vähentynyt laji talvehtii Itä-Afrikassa.

2013: Havaintohistorian ja 2000-luvun toiseksi paras esiintyminen näki päivän valon katsausvuonna: 190 räökkää 16 kunnan alueella. Lajia on tavattu alueellamme enemmän vain vuonna 2000 (505 yksilöä!).

Tämä vakiintunut toukokuun saapuja ei pettänyt katsausvuonnaan, mutta *vuoden ensimmäinen havaittiin yllättävässä paikassa:* 16.5. 1 Ä Rva Viitaaanmäki. Tämä oli lajin kolmanneksi varhaisin havainto. Vuoden ensimmäinen on havaittu aiemmin vain vuonna 2001 (14.5) ja 2002 (15.5.) Vuoden toinen havaittiin 4 päivää myöhemmin: 20.5. 1 Ä Kaa Niinivaara. Seuraavana päivänä tavattiin jo neljä uutta lintua: 21.5. 2 Ä Iis Porolahti ja 2 Ä Maa Patalahti.

Hyvä esiintyminen tuotti myös *hyvän toukokuun yksilösaldon, sillä peräti 50 lintua oli tavattu kuun loppuun mennessä.* Kesän suurimmat kerääntymät laskettiin Kuopiossa ja Iisalmissa: 11.6. 6 Ä Kuo Nilsia Palonurmi, 28.5. 4 Ä Iis Itikka ja 5.6. 4 Ä Kuo Silmäsuo.

Lajia havaitaan yleisesti vielä heinäkuussa, mutta on epäselvää, kuinka moni näistä on todella uusiksi yksilöiksi lasketavissa, sillä AIV-rehupuinnit juhannuksen alla aiheuttavat lajilla pakotettua liikehdintää. Tästä huolimatta laskennallisesti 14 uutta yksilöä havaittiin kuukauden aikana.

Linnusta saatiin elo- ja syyskuulta molemmilta kaksi havaintoa. Elokuun ainoat uudet 3 lintua juoksenteli pellolla: 25.8. 3 p Kei Sammalisranta. Lisäksi räökkä tavattiin Iisalmissa alueelta, jossa havaintoja oli tehty lajista jo toukokuun lo-

pulta lähtien: 28.8. 1 p Iis Itikka. Vuoden viimeiset havaittiin 4.9. 1 p Kuo Silmäsuo ja 14.9. 1 p Iis Soijinmäki. Lajista on tehty tällä vuosituhanalla viimeisin havainto syyskuussa neljänä vuotena (2000, 2008, 2012, 2013) ja kerran lokakuussa (2010). **2014:** Havaintomäärät tippuivat edellisen vuoden luvuista noin neljänneksen ja lintuja havaittiin 147 yksilöä 15 kunnan alueella. Tästä huolimatta katsausvuosi oli määrältään neljänneksi korkein. Tätä korkeampia ovat vuodet 2000, 2008 (183) ja 2013.

Vuoden ensi havainto tehtiin Siilinjärvellä: 20.5. 1 Ä Sii Jälä. Seuraava havaittiin jo päivää myöhemmin: 21.5. 1 Ä Maa Tuovilanlahti. Vuoden kolmas havainto tehtiin jo seuraavana päivänä: 22.5. 2 Ä Kuo Silmäsuo.

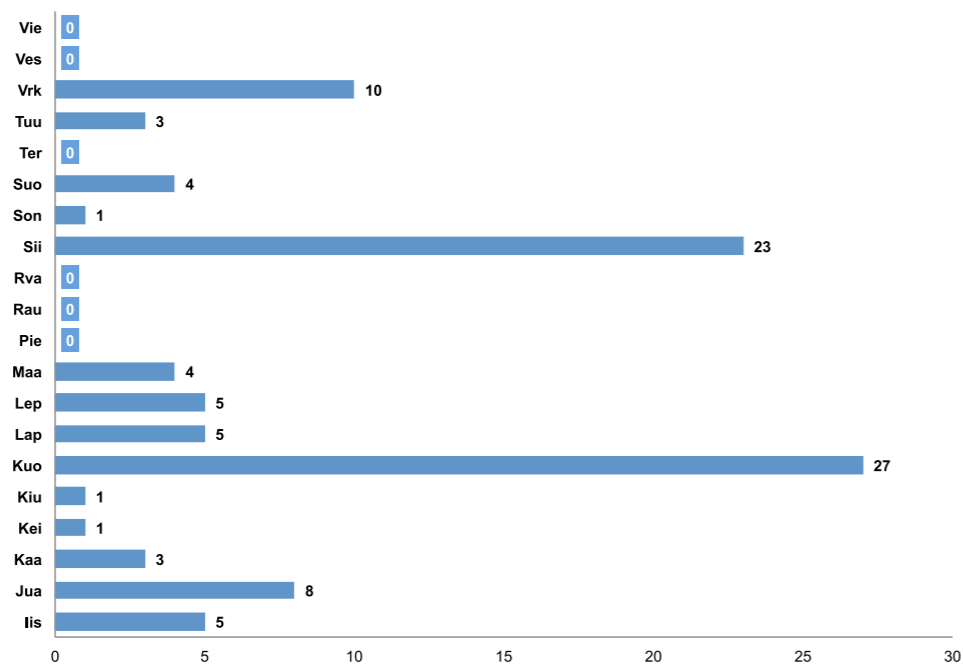
Toukokuun yksilömäärä lähes puolittui edellisvuoteen nähden: 27 lintua.

Suurimmat kerääntyvät nähtiin Kuopion alueella: 24.5. ja 3.6. 5 Ä Kuo Silmäsuo sekä 29.6. 4 Ä Kuo Nilsia Siikajärvi. *Heinäkuussa havaittiin vielä 28 uudeksi tulkittua yksilöä.* Syyshavaintoja tehtiin vain elokuun alkupäivinä, joista Iisalmissa havaitut uusia: 2.8. 1 Ä Iis Koukunjoki, 1 Ä Iis Ruokoniemi ja 1 Ä Sii Toivala.

Satakieli *Luscinia luscinia*

Satakieli on lauhkean lehtimetsävyöhykkeen laji, jonka levinneisyysalue kattaa Pohjois- ja Itä-Euroopan, jatkuen kapeana vyöhykkeenä itään aina Itäiseen Mongoliaan. Laji talvehtii Saharan eteläpuolella Itä-Afrikassa.

SATAKIELI 2013 (100 YKS.)

2013: Laji yllätti historian parhaalla esiintymisellään: **100 yksilöä** 14 kunnan alueelta (v. 2012 59 yks. / 15 kuntaa). Edellinen ennätys oli vuodelta 1990, jolloin tavattiin 91 satakieltä.

Laji on tyypillinen toukokuun saapuja kuten ruisräökkä ja pensassirkkalintu. 2000-luvulla tämä katsausvuosi mukaan lukien laji on saapunut 6. – 22.5. välillä ja katsausvuonna laji saapui perinteiselle paikalle: 11.5. 1 Ä Vrk Lehtoniemi. Laji alkoi yleistyä nopeasti, sillä seuraavat havaittiin 2 ja 3 päivää myöhemmin: 13.5. 1 Ä Maa Pellonpää (Torttee), 14.5. 1 Ä Sii Vuorela ja 1 Ä Lap Mäntylahti. Satakieliä oli tavattu jo 19 toukokuun 20. päivään mennessä ja toukokuun loppuun mennessä kertymä oli jo 79 laulajaa. Toukokuun lopun lukemalla itsessään oltaisiin jo historian kolmanneksi parhaassa tuloksessa.

Lajista tehdään maakunnassamme suhteellisen harvoin pesimähavaintoja. Tällä kertaa *yksi pesintä* onnistuttiin varmistamaan Siilinjärvellä: 11.-18.6. 1 ad var + 5 pull Sii Jälä Sammallahti. Poikaset rengastettiin 13.6. ja 3 poikasta tavattiin vielä pesästä 18.6. Toinen pesintään viitaaava havainto tehtiin samassa kunnassa: 21.6. 1 ä var Sii Pöljä Lassila. Katsausvuoden viimeiset olivat myös Siilinjärven lintuja: 24.6. 1 Ä Sii Väänälänranta ja 1.7. 1 Ä Sii Siilinpää. 2000-luvulla vain kolmena katsausvuonna lajin viimeinen havainto on tehty heinäkuussa: 2001 (21.7.), 2002 (2.7.) ja 2004 (8.7.).

2014: Lajin esiintyminen oli hyvä toisena vuonna peräkkäin, vaikka määrä tippui lähes neljänneksen edellisvuodesta: 77

yksilöä 13 kunnan alueella. Tulos jakaa neljännen sijan yhdessä vuoden 1991 tuloksen kanssa.

Satakielen ensi havainto tehtiin totuudessa paikassa: 11.5. 1 Ä Vrk Lehtoniemi. Seuraavana päivänä (12.5) paikalla oli jo 2 laulajaa. Vuoden kolmas havaittiin tästä kaksi päivää myöhemmin: 14.5. 1 Ä Kuo Itkonniemi.

Edellisvuotta vaisumman vuoden enteitä oli se, että lintuja oli tavattu 12 toukokuun 20. päivään mennessä ja toukokuun loppuun mennessä kertymä oli 30 laulajaa.

Lajilla varmistui pesintä jo toisena vuotena peräkkäin, kun ruusupensaassa oleaseen pesään kuoriutui juhannusaattona poikasia: 21.6. 2ad + 6 pull Jua, Jyrinlahti. Havainto oli samalla vuoden toiseksi viimeinen. Viimeinen havaittiin juhannuspäivänä yllättävässä paikassa: 22.6. 1 Ä Kiu Heinäkylä.

Pensassirkkalintu *Locustella naevia*

Tämän Länsi-Afrikassa talvehtivan euraasialaisen lajin pesiväksi kannaksi Suomesa on arvioitu 3000-8000 paria.

2013: Tämän sirsijän esiintyminen oli keskimääräistä vaisumpaa: 21 yksilöä 8 kunnan alueella. Tulos on alle pitkän tarkastelujakson (1980 - 2012) mediaanin (25 yks, n=33).

Lajin saapuminen on tapahtunut 2000-luvulla 19. - 29.5 välisenä aikana ja niin tapahtui myös katsausvuonna: 27.5. 2 Ä Jua Muuruvesi. Toukokuun viimeisenä päivänä löydettiin lisää 5 lintua; 31.5. 2 Ä Lap Martikkala, 1 Ä Iis Mäntylä, 1 Ä Maa Patalahti ja 1 Ä Kuo Nilsia Majalahati. Toukokuun summa oli siis 7 laulajaa. Kesäkuussa tavattiin 13 uutta laulajaa ja heinäkuussa yksi uusi yksilö, joten loppukesän esiintyminen oli vaatimatonta edellisvuoteen verrattuna! Vuoden viimeinen havaittiin Kuopiossa: 21.7. 2 p Kuo, Silmäsuo. Toinen näistä yksilöistä oli kesäkuun alussa rengastettu aikuinen koiras, toisen tarkempi määrittäminen ei onnistunut! **2014:** Edellisvuoden keskimääräistä vaatimattomampi esiintyminen sai jatkoa: 23 sirsijää 11 kunnan alueella.

Katsausvuoden ensimmäinen löydettiin yllättävästä paikasta: 23.5. 1 Ä Pie Katajamäki. Tämä oli Pielaveden toinen havainto lajista. Kunnan ensimmäinen havainto oli vuonna 1990! Seuraava yksilö tavattiin jo seuraavana päivänä: 24.5. 1 Ä Kuo Silmäsuo. Vuoden kolmas havaittiin 5 päivää tämän jälkeen: 29.5. 1 Ä Sii Rissala. Toukokuun saldo on 6 laulajaa. Kesäkuussa tavattiin 14 sirsijää. Lop-

pukesän havaintoja tehtiin edellisvuotta enemmän. Heinäkuussa löytyi vielä 3 uutta ja elokuussakin yksi uusi sirsijä: 2.7. 1 Ä Kuo Sotkanniemi ja 1 Ä Lap Mäntylahti sekä 7.7. 1 Ä Maa Vesajoki. Vuoden viimeinen havaittiin Ylä-Savossa: 2.8. 1 Ä Iis Koukunjoki. Lajia on tavattu neljänä katsausvuonna elokuussa 2000-luvulla (muut vuodet 2000, 2007, 2012)

Viitasirkkalintu *Locustella fluviatilis*

Tämän lajin maailman kannasta pesii Euroopassa yli 75% ja itäinen levinneisyysalue rajoittuu lännessä Saksan itä-osiin, etelässä Balkanin niemimaalle ja pohjoisessa Suomeen Oulun korkeudelle. Laji on Ruotsissa erittäin vähälukuinen. Laji talvehtii satakielen tavoin Saharan eteläpuolisessa Itä-Afrikassa.

2013: Tämä sirkkalintulaji teki katsausvuonna hienon *uuden esiintymisen* ennätys: **30 yksilöä** 8 kunnan alueella. Edellinen ennätys oli vuodelta 1999, jolloin lajia havaittiin 18 lintua.

Esiintymisen lisäksi laji teki myös *uuden saapumisen* ennätys: **17.5.** 1 Ä Kuo Nilsia Palonurmi. Aikaisempi ennätys oli vuodelta 2010 (23.5) ja parani siis kuudella päivällä. Seuraavat tavattiin 10 päivää myöhemmin: 27.5. 1 Ä Vrk Kaura-aho ja 1 Ä Vrk Kuvansintie. Tämä Kuvansintien laulaja oli äänessä 5.7. asti. Toukokuun saldo oli havainnot viidestä laulajasta. Kesäkuussa havaittiin pääosa lajin yksilöistä: 23 uutta laulajaa. Tällöin lajista tehtiin myös Vieremän kunnan toinen havainto.

Vuoden viimeiset olivat äänessä tavalliseen aikaan heinäkuussa. Tällöin havaittiin kolme eri yksilöä, joista kaksi viimeistä olivat uusia laulajia: 7.7. 1 Ä Lep Timola ja 15.7. Kuo Sotkanniemi.

2014: Lajin esiintymiskuva oli lähes toisinto edellisvuodesta ja laji teki toisena vuotena peräkkäin *uuden esiintymisen* ennätysensä: **31 laulajaa** 13 kunnan alueella.

Aivan kuin enteillen hyvää vuotta laji saapui edellisvuoden tapaan aikaisin: 19.5. 1 Ä Lep Nikkilänmäki. Tämä on toiseksi aikaisin havainto lajista maakunnassamme. Seuraavat yksilöt havaittiin parin päivän välein: 21.5. 1 Ä Suo Kopola ja 23.5. Maa Pellonpää (Torttee). Toukokuun loppuun mennessä oli havaintoja kahdeksasta laulajasta, joka oli edellisvuotta enemmän. Kesäkuussa havaittiin 21 uutta laulajaa ja joukossa oli Lapinlahden kunnan kolmas havainto lajista. Heinäkuu oli edellisvuoden kaltainen, sillä vain kaksi uutta laulajaa tavattiin: 7.7. 1 Ä Rva Pirttipuro Kiukoolahdi ja 7.–8. 7 1 Ä Kaa

Miettilänmäki. Rautavaaran havainto oli kunnan toinen lajista. Viimeinen havainto koski toukokuun lopusta lähtien paikalla viihtynyttä yksilöä: 12.7. 1 Ä Kuo Silmäsuo.

Rytikerttunen *Acrocephalus scirpaceus*

Meillä tavattavan nimialalajin levinneisyysalue kattaa Euroopan keskiosat Brittein saarilta aina itään Volga-joelle eli Euroopan puoleisen Venäjän.

2013: Tätä ruokokerttunen laulua muistuttavaa, yksitoikkoista ja jankkaavampaa laulajaa ei tavattu katsausvuonna ollenkaan. 2000-luvulla vain kahtena katsausvuonna on käynyt samoin: 2006 ja 2010. **2014:** Tästä harvalukuisesta kerttusesta saatiin väli vuoden jälkeen havainto. Siilinjärven Raasion koillislietteen ruovikoissa 25.5.-6.8. oleillut yksilö oli kunnan kahdeksas (8) yksilö kautta aikain. Lajin varhaisimmat havainnot on tehty toukokuussa kuudesti katsausvuoden lisäksi (vuosina -00, -03, -07, -08, -09 ja -12). Viimeinen havaintopäivä on lajin *uusi myöhäisyyden* ennätys, sillä aikaisempi oli vuodelta 1996 (20.7.).

Luhtakerttunen *Acrocephalus palustris*

Tämän euraasialaisen lajin maailman kannasta pesii Euroopassa 75% (kuten viitasirkkalinnulla) ja kanta on suurimmillaan itäisessä osissa Eurooppaa puuttuen mm. Pyreneiden niemimaalta kokonaan. Laji suosii elinympäristönään pensaikkosia, kosteahkoja ja reheviä puoliavoimia maastoja. Suomen pesimäkannan kooksi arvioidaan 12000 – 23000 paria ja laji muuttaa itäistä reittiä talvehtimisalueilleen Afrikan kaakkoisosiin.

2013: Luhtakerttunen lähes tuplasi entisen esiintymisen ennätysensä, joka oli vuodelta 2001, jolloin havaittiin 14 yksilöä. Nyt *uusi esiintymisen* ennätys kirjoitetaan uudelle kymmenluvulle: **27 laulajaa** 7 kunnan alueella (v. 2012 13 yks. / 7 kuntaa).

Lajin saapuminen vaihtelee vuosikymmenen tarkastelujaksolla melko paljon ja selvästi useammin kuin esimerkiksi satakielellä. Syyt vaihteluun voivat olla talvehtimisalueiden ravinnonsaannin häiriöissä (sadekaudet), muuttoreittien ympäristöjen muutoksissa jne. Laji kuitenkin uuden esiintymisen ennätysensä ensi airueena paransi *saapumisen* ennätystään viidellä päivällä: **19.5.** 1 Ä Maa Patalahti. Edellinen ennätys oli vuodelta 2005 (24.5.) 2000-luvulla lajin saapuminen on todistettu viidesti (muut vuodet -01, -05,

-07 ja -08). Myös kaksi seuraavaa lintua alittivat vanhan ennätyksen: 22.5. 1 Ä Iis Ruokoniemi ja 1 Ä Kuo Keskimmäinen. Hyvän vuoden merkinä voidaan toukokuussa havaittuja kuutta laulajaa.

Kuitenkin pääosa linnuista havaittiin kesäkuussa, 20 lintua. Heinäkuussa lajia ei havaittu. Yksi syyshavainto lajistakin tehtiin elo-syyskuun vaihteessa: 29.8.–3.9. 1 p Sii Raasio (koillisliete). Havainto oli myös lajin *myöhäisyysennätys*, sillä aikaisempi ennätys vuodelta 1993 oli 29.7. **2014:** Ennätysvuoden jälkeen palattiin lajin osalta lähemmäs tavanomaisempia lukuja, kun lajia tavattiin 13 yksilöä 7 kunnan alueella. Määrällä jaetaan vuoden 2008 kanssa historian kolmas sija vuosittaisissa havaintomäärissä.

Laji teki *uuden saapumisennätyksen* ja edellisvuoden ennätys parani päivällä: **18.5.** 1 Ä Iis Ruokoniemi. Toukokuussa tehtiin vain kaksi havaintoa lajista: 25.5. 1 Ä Kuo Niirala. Lajin esiintyminen painotui kesäkuuhun edellisvuoden tapaan: 11 laulajaa. Suurin päiväsomma saatiin heti kesäkuun alkuun: 1.6. 3 yksilöä. Loppukesän ja syyspuolen havaintoja lajista ei tehty, joten lajin viimeiset havaittiin kesäkuussa: 21.6. 1 Ä Kei Kuona ja 25.6. Kuo Niirala. Niiralan lintu oli ilmeisesti jo toukokuussa alueelle saapunut yksilö.

Viitakerttunen

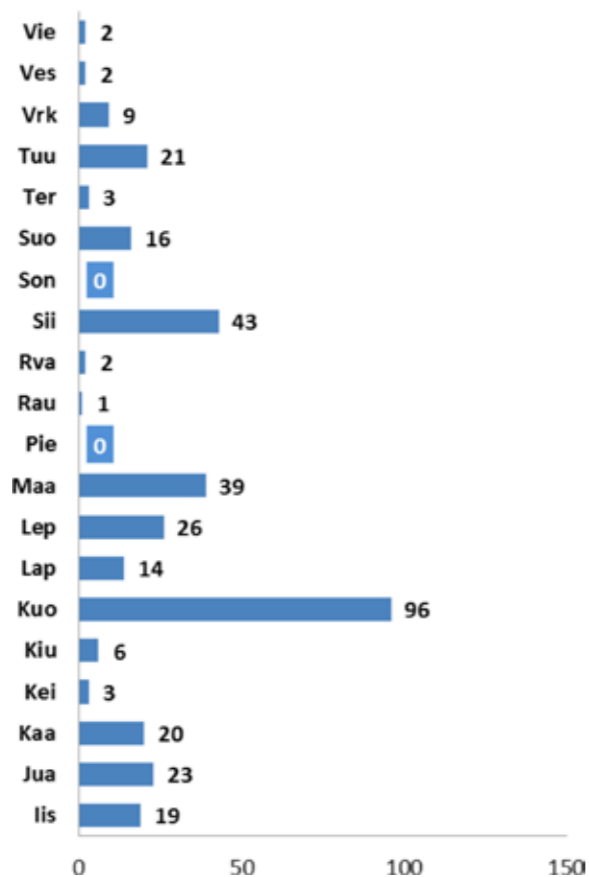
Acrocephalus dumetorum

Tämän itäisen lajin levinneisyysalue ulottuu Euroopan koillisosista Baikalille ja maamme edelleen kasvavaksi kannaksi arvioidaan 15000 – 60000.

2013: Tämä Intian niemimaalla talvehtiva kerttunen on katsauksen runsain laji jo neljättä vuotta peräkkäin ja katsausvuoden tulos on uusi esiintymisennätys ja samalla ennätys kirjoitetaan uudelle sataluvulle: 247 yksilöä 17 kunnan alueelta (v. 2012 172 yks. / 18 kuntaa).

”Dumari” saapui selvästi keski-määräistä aikaisemmin katsausvuonna ja lajin toiseksi varhaisin havainto tehtiin Koillis-Savossa: 18.5. 1 Ä Tuu Turulanranta. Varhaisin on vuodelta 2010 (16.5.). Lajin toinen havaittiin jo seuraavana päivänä: 19.5. 1 Än Kuo Itkonniemi. Kolmas havainto lajista seurasi päivän myöhemmin: 20.5. 1 Ä Vrk Päiviönsaari. Lajin yleistyminen oli varsin nopeaa, jos vertailuna pidetään vuosien 2000–2009 saapumismediaania (27.5.). Yleistymisnopeutta kuvaa myös toukokuun loppuun mennessä ilmoitetut 93 laulajaa (v. 2012 32 yks.). Useiden lintujen laulajakeskittymiä havaittiin muutamia: 25.5. 4 Ä Suo Lintikko, 3.6. 4 Ä Lep Savonniementie ja 5.6. 7 Ä Kuo Silmäsuo.

VIITAKERTTUNEN 2014 (345 YKS.)

Viitakerttusesta kirjattiin uusia havaintoja myös heinäkuussa yhteensä 30 yksilön verran pääosin poikueita. Varmojo tai ainakin lähialuepesintöjä ilmoitettiin seuraavasti:

11.7. 2 ad var + mp ä Lep Nikkilänmäki, 14.7. 1 lkv Suo Lintikko, 21.7. 1 ad n + 1 lkv + 1 ad n? + 2 mp p Kuo Silmäsuo,

21.7. 1 ad + 7 lkv reng Rau Rastunsuo lintujärvi (SSP-pyynti)

23.7. 1 ad + 6 pull reng Rau Rastunsuo lintujärvi. Viimeisin oli Rastunsuon ensimmäinen pesälöytö. Lisäksi se oli vuoden viimeisin havainto lajista.

2014: Edellinen ennätys ei ehtinyt jäähtyä, kun lajille kirjattiin *uusi esiintymisennätys* jo toisena vuotena peräkkäin (kuten viitasirkkalinnulla) ja taas uusi sataluku puhkaistiin lajilla: **345 yksilöä** 18 kunnan alueella.

Saapuminen lähes noudatteli edellisvuoden tilannetta, sillä vuoden ensimmäiset havaittiin päivää edellisvuotta myöhemmin: 19.5. 1 Än Suo Suihkola ja 1 Ä Lep Nikkilänmäki. Laji yleistyi muut-

topulssin tavoin, kun seuraavana päivänä 20.5. tavattiin jo 11 uutta laulajaa: Kuo 5 Ä, Vrk 4 Ä, Sii 1 Ä ja Suo 1 Ä! Muuttopurkaus näkyi myös toukokuun summassa, sillä 103 laulajaa havaittiin kuun loppuun mennessä. Ensimmäinen pesälöytö tehtiin juhannuksena: 21.6. 2 ad + 5 munaa Vie Väliaho. Koska heinäkuussa tavattiin uusia vain 12 yksilöä ja elokuussa vain yksi yksilö, niin pääosa (229 yksilöä) havaittiin kesäkuussa. Heinäkuun havainnot tehtiin 8.7. mennessä. Muita pesintöihin viittaavia havaintoja tehtiin kolmessa paikassa Leppävirran Nikkilänmäellä ja yhdessä paikassa Kaavin Miettälänmäellä. Vuoden viimeinen oli elokuussa tavattu nuori lintu: 5.8. 1 lkv reng Sii Raasio. Havainto sivuaa kolmanneksi myöhäisintä havaintoa yhdessä vuoden 2012 kanssa. Myöhäisin on tavattu vuonna 2009 (28.8).

KIITOKSET

Lämmin kiitos kuuluu kaikille havaintojen ilmoittajille sekä Jarmo Yliuomalle, joka lähetti jälleen koosteen taulukkomuodossa tämän katsauksen lajeista.

Viitasirkkalintu esiintyi molempina vuosina ennätysmäisen runsaana.

HANNU KÄRKKÄINEN

Kirjallisuus

Kärkkäinen, H.

- 2013: Yölaulajat Pohjois-Savossa 2012. – Siivekäs 62/34.vsk:34-37
- 2012: Yölaulajat 2010 ja 2011. – Siivekäs 61 / 33.vsk: 36-40
- 2011: Yölaulajat Pohjois-Savossa 2009. – Siivekäs 60/32.vsk:34-36
- 2010: Yölaulajat Pohjois-Savossa 2008. – Siivekäs 59/31.vsk:42-44
- 2010: Yölaulajat 2007 –<http://lintuyhdistyskuikka.net/julkaisut/katsaukset/>
- 2007: Yölaulajat 2006. – Siivekäs 56 / 28.vsk: 28-29
- 2006: Yölaulajat Pohjois-Savossa 2004-2005. – Siivekäs 55 / 27.vsk: 13-17

Parkko, P. & Väänänen, V.-M. & Lammi, E.

- 2005: Kaulushaikaraseuranta onnistui yli odotusten – Suomessa tuhat reviiä. – Linnut vuosikirja 2005: 4-8.

Lahdesmäki, A.

- 2004: Yölaulajat Pohjois-Savossa 1999-2003. – Siivekäs 53 / 25.vsk: 16-21

Rissanen, E.

- 2001: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1998. – Siivekäs 22 : 4-15.

Ruokolainen, K. & Rissanen, E.

- 2000: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1997. – Siivekäs 21 (1): 20-31.

Ruokolainen, K.

- 1999: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1996. – Siivekäs 20 (1): 8-21.

Ruokolainen, K. & Kauppinen, J. (toim.)

- 1999: Kuopion ja Pohjois-Savon linnusto. – Kuopion luonnontieteellisen museon julkaisuja 5. 343 s., Lievestuore

Ruokolainen, K. & Lindholm, A.

- 1998: Pohjois-Savon linnuston faunistinen katsaus 1995. -Siivekäs 19: 5-19.

Kiillettä ja kahlaajia

Eelis Rissanen

Siilinjärven Raasio ja Musti ovat tuttuja paikannimiä Siivekkään katsauksissa erityisesti kahlaajien havainnoissa. Aika moni on paikalla käynytkin ja tietää minkä tyyppisestä alueesta on kysymys. Seuraavassa valotetaan kuitenkin hiukan paikan historiaa ja mistä lintuja kannattaa tarkkailla.

Siilinjärven Raasion ja Mustin altaat sijaitsevat Siilinjärven koillispuolella. Etäisyydet altailla ovat pitkiä, joten havainnointiin tarvitaan kaukoputki. Mikäli aiot käydä retkeilemässä molemmilla altailla, kannattaa varata aikaa, sillä liikkuminen alueella on hidasta. Altaat ovat nykyisin Yara Suomi Oy:n teollisuus- ja kaivosaluetta. Patovallien ulkopuolelta onkin tästä asianmukaiset merkinnät ja ajoreitit on suljettu puomeilla. Lintuharrastajat saavat kuitenkin liikkua alueilla tiettyjen ehtojen mukaan. Teollisuusalueella ei saa kuitenkaan ajaa omalla autolla mm. siellä liikkuvan raskaan kaluston takia.

Alueen historiaa

Lintuharrastajat löysivät Siilinjärven Raasion altaan vuonna 1984 ja siitä lähtien se on ollut yksi Pohjois-Savon retkeilyimpiä alueita. Raasion pohjoispuolelle sijaitsevilla Mustin altaalla retkeily alkoi vuonna 1987. Alueet ovat kooltaan hyvin laajoja ja niitä reunustavat korkeat patovallit, kuten paikalla käyneet ovat nähneetkin. Raasion allas on kooltaan vajaa 2,0 km² ja Mustin allas lähentelee viimeisimmän laajennuksen

jälkeen lähes 6 km²:ä. Altaita käytetään Yara Suomi Oy:n apatiittikaivoksen rikastushiekan läjittämiseen. Rikastushiekan pumppaus kohdistuu pääosin Mustin altaaseen. Raasion allas on vanha rikastushiekka-allas, jonne hiekkaa läjitetään enää vain satunnaisesti. Rikastushiekkaa on vuosien mittaan kertynyt altaisiin monien metrien paksuudelta.

Lintujen rengastus aloitettiin vuonna 1987 aluksi ihan ulkosalla. Seuraavana vuonna saatiin silloiselta Kemira Oy:ltä käyttöön työmaaparaki, joka on toiminut rengastuksen tukikohtana näihin päiviin saakka. Rengastustoiminta tapahtuu käytännössä Raasion länsilietteellä. Rengastus on kohdistettu pääasiassa kahlaajiin ja pyynti on ollut käytännössä syyskautista. Pyynti tapahtuu sitä varten kehitetyillä kahlaajakatiskoilla ja sivutuotteena saadaan jonkun verran myös muita lajeja. Viime vuosina rengastuksessa on käytetty pienimuotoisesti myös verkkoja varpulintujen osalta. Rengastuksesta vuoden 2014 osalta voi lukea ohessa olevasta Ukkosen Markun jutusta.

Monipuolinen kahlaajalajisto

Altaiden havainnointi perustui alun perin nimenomaan kahlaajien havainnointiin. Siellä onkin mahdollista nähdä lähes kaikki Suomen tavalliset kahlaajalajit. Lintujen näkymiseen vaikuttaa merkittävästi valitseva säätila ja altaan vedenkorkeus. Kahlaajakausi alkaa toukokuusta ja jatkuu aina lokakuun alkupuolelle saakka. Runsaimmat kahlaajalajit ovat sirrit, viklot, tyllit

ja suokukko. Iso-, pulmus- ja kuovisirrin osalta lähes kaikki Pohjois-Savon havainnot ovat Raasion tai Mustin alueelta. Altaat ovat muodostuneet myös merkittäviksi vesilintujen levähdys-, sulkimis- ja pesimäalueeksi. Tämän lisäksi siellä tavataan myös monia muitakin lajeja.

Vesilintujen keväiset ja kesäiset kerääntymät ovat maakunnallisesti merkittäviä. Parhaimmillaan kerääntymät ovat yleensä elokuun alkupuolella, jolloin runsaslukuisimmilla lajeilla kuten esim. telkkien, tavien, haapanoiden, sini- ja jouhisorsien lajikohtaiset määrät ovat useita satoja yksilöitä.

Muista lajeista on näkynyt kesäisin useamman sadan yksilön luppokurkkiparvia. Syksyllä lietteillä näkyy myös pikkuparvia harmaahaikaroita ja loppusyksystä myös joutsenia. Lämpimuttavan lajiston lisäksi altaat ovat myös merkittävä vesi- ja lokkilintujen sekä kahlaajien pesimäpaikka. Maininnan arvoisia ovat erityisesti Mustin altailla havaitut jopa muutaman sadan pikkulokkiparin ja muutaman kymmenen selkälokkiparin hiekkakenttäpesinnät.

Eskimosirristä ruostesorsa

Harvinaisin alueella havaittu laji on Suomen viides eskimosirri. Muista kahlaajaharvinaisuuksia on tavattu siperian/amerikankurmitsa kerran ja palsasirri kaksi kertaa. Muita harvinaisuuksia ovat olleet ruostesorsa ja amerikantavi. Pikkuharvinaisuuksista alueella nähdään säännöllisesti lampiviklo ja rantakurvi.

Tämän lisäksi muita vähälukuisia lajeja ovat mustapyrstökuiri mustatiira, räyskä ja ristisorsa. Parempia pesimälajeja ovat olleet harmaasorsa, lampiviklo ja lapintiira. Lintumäärät houkuttelevat paikalle myös saalistajia ja niinpä muuttohaukka on ollut säännöllinen vierailija kesästä syksyyn. Muita petolintuja ovat olleet useamman reviiirin kalasääsket, merikotka ja pesintäänkin yrittäneet ruskosuohaukat sekä satunnaisesti nähty haarahaukka.

Varsinkin Raasiassa alkaa olla kasvittumisen myötä nykyisin jo muutenkin lintujärviuonetta rydäreineen, huiteineen ja luhtakanoineen.

Sopivana sadepäivänä Siilinjärven Raasion ja Mustin altaat saattavat tarjota keväästä syksyyn paljonkin katsottavaa.

Liikkuminen ja tarkkailu alueella

Altaat ovat saavutettavissa poikkeamalla vitostietä n. 4 km päästä Siilinjärven taajaman pohjoispuolelta Varpaisjärventielle (nro 576). Sitä ajetaan n. 4,5 km ja lähdetään itään Raasiontielle. Raasiontieta ajetaan n. 2 km ja käännytään teollisuusalueelle (koillisliete) (**Havaintopaikka A**). Auto pysäköidään ennen puomia niin, että kulkuväylä jää avoimeksi. Tästä noustaan patovallin päälle ja etsitään kävelen sopiva tarkkailupaikka valaistusolosuhteiden ja kasvillisuuden mukaan.

Koillislietteeltä näkyy länsilietteelle, josta patovallia myöten kertyy matkaa lähes 2 km. Länsilietteelle mennessä kannattaa käydä rengastusaseman kautta moikkaamassa, jotta tietää tilanteen lintujen pyynnissä. Länsiliete kestää myös poikkeuksellisesti myös kävellä. Muualla lietteille ei kannata mennä kävelemään.

Mustin löytää jatkamalla Varpaisjärventietä Raasiontien risteyksestä noin 0,8 km verran eteenpäin. Mustintie kääntyy tien itäpuolelle ja sitä jatketaan noin 5 km (**Havaintopaikka B**). Tarkkailupaikka on alueen länsiosissa olevan yleisen tien kohdalla, josta näkee altaalle patovallista olevasta aukosta.

Sirrien rengastusmäärät ovat jääneet vaatimattomiksi viime vuosina, kuvassa Suosirri.

ILKKA MARKKANEN

Raasion rengastusvuosi 2014

Markku Ukkonen

Rengastustoiminta Raasion altaalla jatkui perinteisellä otteella kaudella 2014. Pyydyksiä viriteltiin ajanjaksolla 29.6.-5.10. yhteensä 39 päivänä, joista kaikki olivat katiskapyyntipäiviä (yleensä 12-15 katiskaa) ja verkkoja (yleensä 45 m) viriteltiin näistä 18 päivänä. Aamupyntejä oli katiskoilla 33 päivänä ja verkkopuolella 15 päivänä. Edellisenä vuotena pyyntejä oli vastaavasti kaikkiaan 58 päivänä. Raporttivuoden pyynti painottui heinäkuun puolivälin ja elokuun puolivälin väliselle jaksolle, jolloin pyyntipäiviä oli yhteensä 22. Loppukaudesta paikalla käytiin vain muutamana viikonloppuna.

Kahlaajien pyyntiä on hankaloittanut läpi 2000-luvun pyyntilietteen kasvittuminen ja altaan vastakkaiselle rannalle laajentunut avoin koillisliete, joka on vetänyt kahlaajat puoleensa ja pois katiskoiden ulottuville. Tämä tilanne näkyy viklolajien osuuden korostumisena kahlaajien rengastussummassa. Avoimempaa ruokailuympäristöä suosivat sirrit, suokot ja tyllit eivät tahdo tulla katiskoiden ulottuville koillislietteeltä. Altaan vedenpinta pysytteli läpi pyyntikauden jonkin verran keskimääräistä alempana, mikä osaltaan lisäsi koillislietteen kahlaajien ruokailulle sopivaa pinta-alaa ja lietteen houkuttelevuutta. Länsilietteen ranta-alue niitettiin myös kesällä 2014.

Rengastuksia kertyi yhteensä 1347 linnusta (v. 2013 vastaava saldo oli 1265 r) (taulukko 1) ja kontrollissa kävi yhteensä 77 siivekkää, joten käsitteilyjä kertyi yhteensä 1424. Ryhmittäin rengastukset menivät näin: kahlaajat 406 r, vesilinnut vain 18 r ja muut lajit 923 r. Raasiassa on rengastettu tähän mennessä kaikkiaan 29111 lintua, joista kahlaajia 16809, vesilintuja 1075 ja muita lajeja 11227. Vuoden 2014 kolme rengastetuinta lajia olivat pajulintu, liro ja västäräkki (taulukko 1). Kontrolleja kertyi eniten pajulinnusta.

Uutena kahlaajarengastuslajina saatiin lampiviklo, jonka Anu Tillanen sai napattua katiskaan 4.7. Lampiviklostä tuli

Raasion 30. kahlaajarengastuslaji. Toinen erikoisempi rengastuslintu ja samalla uusi rengastuslaji Raasiassa oli 13.9. verkkoon eksynyt cabaret-alalajin urpiainen. Muita aseman uusia rengastuslajeja olivat varpuspöllö ja sirittäjä.

Alkukesä 2014 oli kolea ja koleuden uutisoitiin heikentäneen mm. varpuslintujen pesimätulosta. Kylmä kesä lienee rokottanut ainakin pönttövarpuslintuja, mikä saattoi selittää mm. sinitiaisrengastusten vähyttä Raasiassa. Ruokokertusten pesimäkannat ovat olleet viime vuosina alamaissa koko valtakunnassa ja todella vähiin jäivät nyt Raasionkin ruokokerttusrengastukset. Sinirinnalla-kaan ei mene nykyisin kovin hyvin ja laji oli kadoksissa Raasion verkkolinjoillakin. Västäräkin rengastussumma jäi kolmasosaan edellisen vuoden väiskisummasta (300 r), mikä selittyi vain västäräkien viihtymisellä koillislietteen avolietteilä, jossa niitä vilisteli nytkin runsaasti. Kylmä kesä ei heijastunut ainakaan pajulintumääriin ja palin rengastussumma oli esim. v. 2013 verrattuna yli nelinkertainen. Pohjansirkun muuallakin todettu syksyinen rynnistys näkyi Raasion verkko-osastollakin.

Kahlaajapuolella vuoden 2014 valkoviklosumma oli todella mukava. Suomessa kautta aikain rengastetuista valkovikloista hieman yli puolet on rengastettu Raasiassa (Raasion valkoviklosumma 565 r). Altaan nykyiseen pyyntiliettilanteeseen suhteutettuna myös liron rengastusmäärään raporttivuoden osalta voi olla tyytyväinen. Liro on tällä hetkellä Raasion rengastetuina kahlaajalaji (yhteensä 4708 r). Useimpien kahlaajien kohdalla rengastusluvut pysyivät perinteisen vaatimattomina. Sirrejä onnistuttiin saamaan kiinni vain 12 yksilöä, tyllijä niukat 15 yksilöä eikä suokukkosummaan ole kovin mairaa. Mm. pikkutyllijä ja jänkäkurrpia ei onnistuttu jallittamaan pyydyksiin ensimmäistäkään. Vesilintujen rengastukset jäivät tarkasteluvuotena niin ikään vähiin, mm. tavisumma jäi

Raasion näkymää rengastajan näkökulmasta. EELIS RISSANEN

esimerkiksi edellisen vuoden luvuista (42 r) selvästi jälkeen.

V. 2014 Raasiassa ahkeroivat rengas-tamassa seuraavat henkilöt: Hannu Kärkäinen, Jyrki Pynnönen, Klaus Salo, Anu Tillanen ja Markku Ukkonen. Marjatta Seppänen poimi lintuja pyydyksistä Anun apuna. Kiitos kaikille ahkeroimisesta.

Tylli	15
Töyhtöhyppä	1
Lapinsirri	2
kuovisirri	1
suosirri	9
suokukko	32
taivaanvuohi	32
mustaviklo	5
punajalkaviklo	1
lampiviklo	1
valkoviklo	50
metsäviklo	8
liro	208
rantasipi	41
haapana	2
tavi	10
sinisorsa	6
varpuspöllö	1
metsäkirvinen	11
niittykirvinen	13
lapinkirvinen	3
keltävästäräkki	5
västäräkki	99
rautiainen	23
punarinta	39
sinirinta	2
leppälintu	1
laulurastas	13
punakylkirastas	2
ruokokerttunen	27
viitakerttunen	1
lehtokerttu	7
pensaskerttu	1
hernekerttu	25
sirittäjä	1
tiltalti	21
pajulintu	441
hippiäinen	16
kirjosieppo	1
pyrstötiainen	13
hömötiainen	17
kuusitiainen	3
siniitiainen	33
talitiainen	36
peippo	7
vihervarpunen	1
urpiaainen (cabaret)	1
keltasirkku	1
pohjansirkku	14
pajusirkku	44
yht.	1347

Taulukko 1.
Raasion rengasusmäärät lajeittain v. 2014.

Tuus on tupsusorsa: Tuusniemi sai nimensä silkkiuikuistaan

Pohjois-Savon Tuusniemellä on niemi Tuusniemi pitemmän Tuuslahden vierisenä niemenä. Ja kunnassa on erikseen pienempi, matalahko järvi Tuusjärvi, joka nimi on myös suuren kylän nimenä.

Tuusniemi mainitaan asiakirjoissa ensimmäisen kerran jo v. 1620-luvulla paikkannimenä *Tws Neemij skogh*. 'Tuusniemen metsä'. Kysymys on Stolbovan rauhan jälkeisestä ajasta, jolloin Ruotsin ja Venäjän raja rauhanteossa v. 1617 vedettiin Tuusniemen itärajalle Ohtaansalmeen. Ja silloin raja todella käytiin läpi maastossa, rajalinjat hakattiin metsään ja pystytettiin rajamerkkejä. Yksi rajamerkki Ohtaansalmen pohjoisrannalle. Jo tuolloin siis Tuusniemen hongikot olivat asiakirjoissa. Kylän-nimeksi Tuusniemi kirjattiin v. 1692. Vuonna 1799 mainittiin asiakirjoissa nimi *Tuusjärvi*. Omaksi seurakunnaksi Tuusniemi tuli vuonna 1855.

Savossa on muitakin Tuus-nimiä. Mäntyharjulla ja myös Heinolassa on Tuusjärvi. Juvan ja Rantasalmen rajajärvi on Tuusjärvi. Rantasalmen puolella on hyvin laaja kylä Tuusmäki. Vanhoissa asiakirjoissa nimet ovat muodoissa *Twisimäki fierdung* (neljänneskunta) jo v. 1541, *Tvesmäki fierdung* 1543, *Tws järven pää* 1620-luvulla kirjattuina. Kaikkiaan Suomessa on 17 järveä tai lampea, joiden nimen alkuna on tuo Tuus-. Tai sen äänne-muunnos Tyys(t)-. Esimerkiksi Pyhtäällä on lahti Tyyslahti/Tysfjärden.

Uudenmaan Tuusulanjärven nimen selitykseksi ovat kielenkustajat selittäneet miehennimiä Tord, Thore, Dose, Duse. Ovat arvelleet, että tuonnimisiä ihmisiä on asunut paikalla ja siitä järvi ja kylä on saanut nimensä Tusby. Ja järvikin siitä nimensä, joka on esiintynyt nimen Kaukajärvi rinnalla.

Savon Tuusniemen nimi noinkin vanhana nimenä ja sitten kunnankin nimenä on kiinnostanut historian ja paikkannimien tutkijoita. On kiinnostanut siksikin, että samaa sanaa on niin monien järvien nimissä.

Suomalaiseen paikannimikirjaan 2007 on otettu yksi alkeellinen, törkeä selitysyrittäjä näille Tuus-nimille. Saame-

laiskielten tutkijan Pekka Sammallahten sanastoihin perustuen Joensuun Yliopiston suomenkielen professori, Aakustin asiantuntijana toiminut, muutama vuosi sitten edesmennyt Alpo Räisänen kirjoitti Suomalaiseen Paikkannimikirjaan 2007 selityksen Tuusniemen nimestä. Selitti, että siinä on saamen sanastoa. On muka inarinsaamen sana *tušše*, pohjois-saamen *dušši*. Joka tarkoittaa 'tyhjä'. Räisänen selittää tuossa paikkannimikirjassa, että Tuusniemellä paikan nimen perusteena on 'huono, heikko kalavesi'. Mutta ei esitä yhtään paikkannimeä edes Saamenmaalta, jossa nimessä tuo sana olisi järven nimessä kertomassa jostain kalattomasta järvestä. Eikä selitetä, ovatko Suomen muut Tuusjärvet kalattomia!

Mutta Tuusniemen järvet ovat kalaisia järviä jos mitkä. Eivät ne ole kaloista tyhjiä. Eivät missään nimessä! Tuo selitys parjaa ja loukkaa pahasti tuuslaisia! Antaa kuvan, että seudulla on kovin kehnot kalavedet. Tällainen esitys on paikkakunnalle vahingollinen varsinkin nyt kun on kaivosten saastepäästöjä jossain muualla.

Kun Räisänen kirjoitti tähän Aakustiin tuosta paikkannimikirjan julkaisemisesta, hän esitti tuon selityksensä Tuusniemen nimestä epävarmana, kun ei etsimisestään huolimatta löytänyt Saamenmaalta tuota sanaa kalattomien järvien nimissä. Kun kirjoitin Aakustiin ja muihinkin lehtiin kirjoituksissani, että Räisäsen selitykset ovat usein huolimattomasti tehty ja löytyy perustellumpia selityksiä, hän suuttui siitä kovasti.

Silkkiuikun tuus-tupsut

Mitä sitten sana Tuus- paikan vesien nimissä tarkoittaa? Tutkitaan asiaa tarkemmin. Kun professorit eivät ole saaneet Tuusniemestä kunnon selkoa, niin metsänhoitajan kieli- ja ammattitaidollani tutkin asian ja selitän tässä Tuusnimien nimien synnyn ja sisällön.

Kaikki nämä Tuusjärvet ovat matalia järviä. Etsitään sanan *tuus* ja järvien nimen selitystä noiden mainittujen, matalien järvien luontosanastoista. Sillä luontosanastoa Suomen maastojen pai-

kannimet pääsääntöisesti ovat. Ja tutkitaan kalojen nimet ja tutkitaan vesilintujen nimet, nehän ovat vesien asukkaita. Ja niistä löytyykin selitys sanalle *tuus* noissa paikkannimissä.

Matalien vesien tyypillinen vesilintu on lintu nyky nimeltään silkkiuikku. Podiceps cristata. Suomeksi 'töyhtöinen persejalka'. Linnun erikoinen tuntomerkki on sen töyhtö päässä. Poskilla on myös tupsut keväisin sekä uroksella että naaraalla, mutta talvihöyhenistössä niitä ei ole.

Ainoana paikkannimien tutkijana koko Suomessa olen paneutunut myös tarkemmin viron kielen sanastoihin, kun olen asunutkin maassa yhden vuoden. Sanastoihin yleensä ja varsinkin paikkannimissä esiintyvään luontosanastoon. Viron kieli on siitä mielenkiintoinen, että siellä on säilynyt kielenkäytössä paljon sellaista sanastoa, jota ei ole enää suomenkielessä. Mutta jota löytyy paikkannimistä luontoperäisinä sanastoina.

Viron kielessä silkkiuikun yleisin nimitys on *tuttpiit*. Ja pelkkä *piit*. On veikeä sana sanana ja linnun nimenä. Nimityksessä alku *tutt* tarkoittaa 'tupsua' alasaksan kielen sanasta *tot* viron kieleen tullessa lainasanana. Kuten viron etymologiasanasto tarkkaan selittää. Mainiten selityksessä sanan *tuusi* 'tupsua' tarkoittavan sanan *tutt* selityksessä, synonyminä. Esiintyy useimmin sanassa *karvatuust*. Mutta myös sanassa *suletuust* 'höyhentupsu'. Ja tuosta sanasta löytyi tuo Tuusjärvien ja Tuusniemen nimien etsitty sana *tuus*. On vain yhden äänteen/kirjaimen verran lyhentynyt! Noinhan kielenkäytössä usein käy.

Kaikki Tuusjärvet ja nuo muut Tuusnimet kuten Uudenmaan Tuusulanjärvi ja Tuusalammit ovat silkkiuikkujen järviä.

Uudellamaalla on kunta Pyhtää. Nimeltään Pyttis jo v. 1347 ja v. 1390. Nimessä on viron sana *piit* 'silkkiuikkua' tarkoittaen. Siellä on Kymijokisuun lahden nimenä Tyyslahti, tuon sanan tuust äänne muoto. On valtakunnallisen lintuvesiensuojeluohjelman Suomenlahden rannikon kansainvälisesti arvokas kohde.

Santaniemenselkä-Tyyslahti-alueetta on kutsuttu nimellä Pyttis maren. Liperin pitäjässä Tutjunlammen nimessä on tuo aiemmin mainittu, viron kielessä esiintyvä sana *tutt* ja lammen nimi on suomeksi 'Silkkiuikun lampi'. Samoin järven nimi Tutunen Juvalla. Hämeessä Tottijärven järven ja entisen pitäjän nimessä on tuo mainittu sana *tott* eli 'tupsu'.

Kokosukeltajasorsana lintu viihtyy sellaisilla aika matalilla, suojaisilla järvillä, joilla on sekä avoimia kirkkaita vesiä kalojen sukeltamiseen. Mutta järvien on oltava myös ruovikkorantaisia, sillä lintu tekee pesänsä rannoille ajautuneille ruokolautoille. Järvien pinta ei myöskään saa vaihdella, jotta pesä pysyvät käyttökelpoisina ja ovat vedessä kellumassa. Silkkiuikku on yleinen vesilintu aina Kainuuta myöten. Aikoinaan se oli merkittävä riistalintu, sillä sen höyhenistö on silkinhienoa ja nahka hyvin kestävä. Höyhennahkasta tehtiin hienoja vaatekappaleita talveksi. Siperian Omskissa niitä kirjattiin verovoutien luetteloihin jopa 100.000 kpl:n vuosisaaliina.

Kun poimii vanhoista tiedekirjoista silkkiuikun nimitykset vuodesta 1760 alkaen, niitä on prof. Kaisa Häkkisen tiedekirjoista kokoaman luettelon mukaan 21 kpl. Tutkijoiden nimiä mainitsematta: **ketara** (pitkistä räpylälajoista), **korri**, **uicka**, **uiku**, **jouhiuiku**, **ruokana** (ruokolautapesistä,

viron *roo*= ruoko), **tokkapää** (töyhtö, vir. *tokk* 'nukkatupsu'), **töyhtö-uiku**, **silkkiuikka**, **valkokulku-uiku**, **partauiku**, **korra**, **ves'krookka**, **kalasorsa**, **kaura-kaakka**, **kaakrona**, **kooro(k)ka**, **kornaaja** (ääntelystä), **ryöjä**, **hetara**. Vasta vuonna 1992 Lokki ym. esittivät nimen vakinaistamista nimeksi silkkiuikku.

Kun olen käynyt läpi Suomen järvien ja niiden rantapaikkojen nimistöä, niissä esiintyy uskomattoman monista naapurikielistä tulleita silkkiuikun nimityksiä. Ja kaikkiaan hyvin paljon eri vesilintujen nimityksiä. Selviää esimerkiksi, että vesilintunimi *tavi* tarkoittaa sanana perimmältään 'lampi'. Tuo kielentutkijoille aivan outona pysynyt sana, jonka he ovat huomanneet samana sanana eri suom.ugrilaisissa kielissä. On unkarin kielen 'vettä, järveä' tarkoittavan sanan *tó* yhdyssanoissa esiintyvä taivutusmuoto *tav-*. Hämeen maakunnan 'ruotsinkielisten herrojen käyttämän nimityksen Tavastland sana Tavast onkin siis vanhaa suomenkieltä, tarkoittaen paikkannimenä 'Järvinen' (maa).

Niistä kaikista vesilintunen nimistä järvien ja paikkojen nimissä minulla on esitettävänä laajat, ennen tuntemattomat aineistot. Tuusniemen paikkannimissä on muuten vesilintujen sanastoa enemmän kuin missään muualla Suomessa. Kun Tuusniemen kunta ei ole vielä nimennyt omaa nimikkolajiaan, on silkkiuikku erinomaisen sopiva otus kunnan nimikkolajiksi, kun kunta on siitä saanut nimensäkin.

*Ilmari Kosonen
metsänhoitaja
(jo yli 600 lehtiartikkelia ja esitelmää vanhoista paikkannimistä)*

TAESto 2014

Eelis Rissanen

Taesto käytiin 3.5.2014 yhteensä 12 tornin/alueen voimalla. Valta-kunnalliseen taistoon osallistui näistä viisi tornia. Meidän omassa taistossammehan on riittänyt myös rajattu alue. Havainnointiaika oli klo 5-13 välillä. Kisa käytiin hiukan koleassa säässä pilvisyyden vaihdellessa. Päivän mittaan esiintyi myös sadekuuroja. Vierailijoita oli luultavasti säästä johtuen niukasti Varkautta lukuunottamatta, jossa kävi peräti 30 vierailijaa päivän aikana. Vuoden projek-

tilajina oli laulujoutsen ja niiden määrä jäi eri paikoilla vähäiseksi. Päivän paras laji oli ehdottomasti Varkauden Ruokojärvellä havaittu ruostepääsky. Se olisi Pohjois-Savolle uusi laji, mutta on vielä tätä kirjoitettaessa RK:n käsittelyssä. Ohessa ovat tulokset, joissa on muiden tietojen lisäksi myös joukkueiden ilmoittamat kaksi parasta lajia. Perinteiset paikat valloittivat kärkisijat.

1. Lapinlahti Linnansalmi: GTW: 79 lajia Timo Filipoff, Juha Koponen, Petri Sallinen ja Eelis Rissanen (muuttohaukka, harmaahaikara) 2. Maaninka, Patalahti, itätorni: Elämä on birdlaiffii: 75 lajia Marko Kelo, Eetu Kelo, Pertti Renvall ja Riitta Renvall (muuttohaukka, suopöllö) 2. Varkaus Ruokojärvi: Varkauden luonnonystävä: 75 lajia Liisa Tolvanen, Hannu Räsänen ja Timo Immonen (ruostepääsky, luhtakana) 4. Siilinjärvi Raasio: Raasion penkkapenat: 72 lajia Erkki Björk †, Juhani Rissanen, Kalle Ruokolainen ja Markku Ukkonen (ristisorsa, kesykyyhky) 5. Maaninka Patalahti, vanha torni: UMP-team: 70 lajia Ilkka Markkanen, Matti Pirskanen ja Jyrki Uotila (fasaani, varpunen) 6. Iisalmi, Iso-Lapin lintutorni: 64 lajia Jouko Pulkka, Kyösti Hujanen ja Jarmo Yliluoma (heinätavi)	6. Iisalmi Keskimmäinen: 64 lajia Kalevi Asikainen, Kari Bovellan, Kai Jäderholm ja Aaro Väänänen 64, (kanadanhanhi, heinätavi) 8. Suonenjoki Jauholahti: Kuoripojat & tyttö: 60 lajia Helena Hirvonen, Hannu Kärkkäinen, Pekka Savolainen, Ari Tossavainen ja Olli Korhonen 9. Rautalampi Tyyrinvirta: Tyyrinvirta: 59 lajia Jussi Aalto, Risto Kannisto, Hannu Siikavirta, Teuvo Vepsäläinen ja Esko Vesänen (pohjansirkku) 10. Kaavi Luikonniemi, Kuminlahti, kesämökin laiturit: 53 lajia Pertti ja Eini Räsänen (pyrstötiainen, uivelo) 11. Rautalampi, Heintaival, Koipiniemi: 49 lajia Tarja Jetsonen, Olavi Jetsonen, Veijo Pakarinen ja Sirpa Roponen (sääksi, nuolihaukka) 12. Tervo Kopola, pihamaa: 37 lajia Virpi ja Tuula Vanamo (kivitasku, pensastasku)

Liro. HELENA RÖNKÄ

Sinisorsa lumessa.
TERO PELKONEN

TALVIPINNA-RALLI 2014

Eelis Rissanen

Talvipinnaralli käytiin poikkeuksellisesti marraskuun 29. päivänä. Lähtökohdat olivat hyvät, sillä lunta ei ollut maassa, järvet olivat pääosin sulat ja runsas pihlajanmarjasato odotti syöjiä. Kisapäivä oli pilvinen ja välillä sateli niukasti. Mukana oli kolme sarjaa. Alue-ekosarjassa laskettiin myös yksilöitä vähälukuisemmista talvilajeista. Kokonaislajimäärä oli yhteensä 62, joka on keskimääräistä parempi mutta ei huipputasoa. Perussarjan voittotulos sivuaa aiempaa lajiennätystä.

Alue-ekosarja ..... Pisteet

1. Hannu Kärkkäinen.....	66
2. Samoilua Siilissä: Markku Ukkonen	52
3. Aarne Hagman ja Mikko Pärssinen	43
4. Juhani Rissanen	39
5. Tuplabonukset: Juha Koponen ja Asta Lähdesmäki.....	38
6. Rantaperet: Niklas ja Patrik Åberg.....	33
7. Mäkien tallarit: Tuula ja Virpi Vanamo.....	25

Ekosarja..... Lajimäärä

1. Hannu Kärkkäinen.....	31
2. Samoilua Siilissä: Markku Ukkonen	30
3. Rantaperet: Niklas ja Patrik Åberg.....	26
4. Aarne Hagman ja Mikko Pärssinen	25
5. Tuplabonukset: Juha Koponen ja Asta Lähdesmäki.....	23
6. Juhani Rissanen	22
7. Mäkien tallarit: Tuula ja Virpi Vanamo.....	18

Perussarja..... Lajimäärä

1. Nilsian nuijamiehet: Pertti Hartikainen, Eelis Rissanen ja Juha Väätäinen	45
2. Jokisiat ja tyttö: Helena Hirvonen, Pekka Savolainen ja Ari Tossavainen.....	41
3. Papat ja poika: Timo Immonen, Allan Nyysönen ja Eino Repo	38
4. Eräjormat: Timo Filipoff, Lassi Lähdesmäki ja Petri Sallinen.....	35
5. Alakylän isku: Yrjö Olkkonen, Heikki Pentikäinen ja Pekka Ruotsalainen	35
6. Verkonkokijat: Eeva ja Jyrki Uotila	33
7. Iisalmen Pöllöt: Jouko Pulkka, Aaro Väänänen ja Jarmo Yliluoma	33
8. Tuplabonukset sivuraiteilla: Juha Koponen ja Asta Lähdesmäki	29
9. Pikkuoravat: Kimmo ja Seija Laitinen.....	23

Huuhkaja päivälevolla. TERO PELKONEN

Minkki Huuhkajan suussa

Lapinlahtelainen luonnon seuraaja **Pentti Korhonen** lähetti tiedon mielenkiintoisesta tapahtumasta: "On jo aiemmin tehnyt mieli korjata yksi yleinen väite vääräksi. Nimittäin, ettei minkillä ole Suomessa luonnollista vihollista. Viitisen vuotta sitten kesämökillä Suomenjoella sellaisen kuitenkin tapasin. Minulla on kantarellipaikka viereisellä niemellä ja kun oli kova tuuli en viitsinyt lähteä sinne veneellä tuulen kuljeteltavaksi, vaan ajelin polkupyörällä pitemmän matkan metsäautotietä. Matkalla on hakkuuaukko ja vastatuuli oli melkoinen. Yllättäen aivan aukon reunassa tien vieressä parin kolmen metrin päässä minusta tuijotti kaksi punaista silmää. Kun pysähdyin, niin siitä nousi siivilleen komea huuhkaja ja lensi aukon laitaan puun oksalle. Koska kello oli kolmen maissa iltapäivällä, arvelin ettei yölintu siinä turhanpäiten ollut. Kun menin katsomaan, siellä oli musta kiiltäväkarvainen minkki kurkku juuri aukaistuna. Niin että ainakin huuhkaja kohdalle sattuessaan pyydystää myös minkkejä."

Timo Immonen – 400 lajia

Asta Lähdesmäki

Timo Immonen teki pohjoissavolaisen lintuharrastuksen historiaa 1.12.2014 bongamalla 400:n lajinsa Suomessa. Timon havaitsema laji oli isohaarahaukka Nakki-lassa. Koko Suomessa tämän rajapyykin on rikkonut noin 70 lintuharrastajaa.

Timo tunnetaan myös pöllöjen ystävänsä ja aktiivisena retkikummina, joka on opastanut Ruokojärvellä niin koululaisia kuin muitakin aloittelevia lintuharrastajia. Nokipannukahvin keittäminen on ilman muuta kuulunut Timon toimenkuvaan Varkauden luonnon ystävien yleisöopastuksissa. Onnittelut Timolle!

Timo Immonen 400. poseeraus. HANNU KÄRKKÄINEN

LINTUYHDISTYS KUIKKA

LINTUYHDISTYS KUIKKA

c/o Kuopion museo
Kauppakatu 23
70100 KUOPIO
kotisivut: www.lintuyhdistyskuikka.net
e-mail: hallitus@lintuyhdistyskuikka.net
Perustettu 1974, toimii Kuopion Luonnon
Ystävien Yhdistyksen (KLYY ry) lintujaostona.
Toimialue Pohjois-Savo.

TOIMIHENKILÖT 2015:

PUHEENJOHTAJA
VARAPUHEENJOHTAJA
SIHTEERI
MUUT JÄSENET

Mikko Pärssinen (Kuopio), 050 348 6137 mikko.parsinen123@gmail.com
Eelis Rissanen, (Siilinjärvi), 050 569 9091, eelisri67@gmail.com
Jussi Koponen (Kuopio), 045 676 5354, kopjus@gmail.com
Sanna Mäkeläinen (Kuopio), 0400 972 037, sanna.makelainen@helsinki.fi
Hanna Sarja (Kuopio), 044 539 2551, hanna.sarja@yahoo.com
Jarmo Yliluoma, (Iisalmi), 040 721 2618, jyliluoma@gmail.com
Liisa Tolvanen (Varkaus), p. 050 406 8866, liisa.tolvanen@kolumbus.fi
Asta Lähdesmäki (Kuopio), astalahdesmaki@gmail.com, 050 562 3935

VARAJÄSEN

ALUEVASTAAVA
AHK
TIEDOTTAJA
TALoudenHOITAJA
TILINTARKASTAJAT

Jyrki Uotila, 0400 712 264, jyrkiuotila@luukku.com
Yhteys henkilö Eelis Rissanen, 050 569 9091, eelisri67@gmail.com
Asta Lähdesmäki, 050 562 3935, astalahdesmaki@gmail.com
Timo Filipoff, 040 553 1682, timo.filipoff@dnainternet.net
Jaakko Kettunen, 0400 674176
Raimo Hämäläinen, 0400 374909

RETKIKUMMIT 2015

Kuopio:
Asta Lähdesmäki, astalahdesmaki@gmail.com, 050 562 3935
Ilkka Markkanen, ilkka.t.markkanen@gmail.com, 044 728 4506
Mikko Pärssinen, mikko.parsinen123@gmail.com, 050 348 6137
Riitta Rajala, liisa.riitta@gmail.com, 050-3763758
Jyrki Uotila, jyrkiuotila@luukku.com, 0400 712 264

Eelis Rissanen, Sii, eelisri67@gmail.com, 050 569 9091
Jarmo Yliluoma, Iis, jyliluoma@gmail.com, 040 721 2618
Timo Immonen, Vrk, timo.immonen@pp7.inet.fi, 0400 371 736
Liisa Tolvanen, Vrk, liisa.tolvanen@kolumbus.fi, 050 406 8866

LIITY JÄSENEKSI:

Jäsenmaksut 2015: varsinaiset jäsenet 25 € , lapset ja nuoret alle 19-v. 13 € ja perhejäsenet (ei lehtiä) 5 €.
Uusille jäsenille liittymislahjana Kuukkelin kaltaiset -lintuharrastusopas. Liittymiset kotisivujen lomakkeella tai
JÄSENSIHTEERI Sanna Norojärvelle, 040 706 7009, jasensihiteeri@lintuyhdistyskuikka.net

SIIVEKÄS
JULKAISIJA
PÄÄTOIMITTAJA
AVUSTAJAT

Nro 63 – 2014 – 35. vsk
Lintuyhdistys Kuikka
Eelis Rissanen, 050 569 9091, eelisri67@gmail.com
Asta Lähdesmäki, 050 562 3935, astalahdesmaki@gmail.com
Jyrki Uotila, 0400 712 264, jyrkiuotila@luukku.com
Seuraavaan numeroon tulevat jutut lähetetään päätoimittajalle.

KANNEN GRAAFINEN SUUNNITTELU
TAITTO
TILAAMINEN JA JAKELU

Juha Koponen
Minna Etsalo, minna.etsalo@gmail.com
Jaetaan Kuikan jäsenille. Tilaushinta muille 15 €.
Lehteä ilmestyy yksi numero vuodessa.
Tilaukset Sanna Norojärvi, 040 706 7009, s.norojarvi@gmail.com
Pekka Tenhunen, p. 017 631 203, 044 289 2220, klyy.tenhunen@mbnet.fi

ILMOITUSHINNAT
(½:n tai kokosivun mainokseen
sisältyy banneri etusivullemme vuodeksi)

koko takasivu A4	300 €
½ takasivua	150 €
Sisäisivut:	
koko sivu A4	280 €
½ sivua 210 x 148,5	140 €
¼ sivua 105 x 148,5	100 €

PAINOS

650 kpl

PAINOAIKKA
ISSN 0780-7066

Kirjapaino Arsmat Oy, Kuopio

Kaakkuri. HELENA RÖNKÄ

Talviruokinnalla autat lintuja selviytymään kylmästä talvesta.

**Kotimainen linnunruoka
on tehty vastaamaan parhaiten
Suomen talvilintujen
korkeaan energiantarpeeseen.**

Lemmikki Oy
ELÄINRUOKATEHDAS

Jäniksenpolku 33, KUOPIO
www.elainruoka.com

KORKEA ENERGIAPITOISUUS • EI JÄTÄ LUONTOON SIEMENKUORIA

LIITY JÄSENEKSI

Verkossa: www.lintuyhdistyskuikka.net, jasensihteeri@lintuyhdistyskuikka.net

Postitse: Lintuyhdistys Kuikka /co Kuopion Museo, Kauppakatu 23, 70100 Kuopio

Puhelimitse: 09 4135 3300 (BirdLife Suomi, ark. klo 10–15)

KUIKKA toimii Pohjois-Savossa ja on Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistyksen lintujaosto sekä BirdLife Suomen jäsenyhdistys. Liittyessäsi Kuikkaan liityt samalla myös niiden jäseneksi. Jäsenmaksut 2015: varsinainen jäsen 25 €, alle 18-vuotiaat 13 €, perhejäsen 5 €, kannattajajäsen 120 € (esim. yhteisöt ja yritykset)

Kuikka tarjoaa jäsenilleen

- Yhdistyksen oman Siivekäs-lehden kerran vuodessa
- Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistyksen (KLYY) tiedotteen neljästi vuodessa
- Valtakunnallisen Tiira-lehden neljästi vuodessa
- Jäsenoikeudet Tiira-lintutietopalveluun osoitteessa www.tiira.fi
- Uusille jäsenille liittymislahjana lintuharrastusoppaan

Retkiä, julkaisuja, lintu-iltoja, uusia ystäviä – luontoelämyksiä ympäri vuoden

